

S. D. TURČAN.

S. DEŽO TURČAN:

SLOVÁCI V STRATOSFÉRE

ROMÁN

TLAČOU KNÍHTLAČIARNE „SLOVAN“ V BANSKEJ BYSTRICI

Niekoľko slov k čitateľovi.

Stalo sa, že jeden náš člen pri našej schôdzke navrhol, aby sme vypísali súťaž na takú novelu, pri ktorej by sme sa najlepšie zasmiali. Spoločnosť prijala návrh a vyzvala všetkých svojich členov, aby sa súťaže zúčastnili a priniesli na budúcu schôdzku svoje najlepšie diela a informovali aj svojich známym o súťaži. Prvú cenu dostal — pred nami dosiať neznámy muž — Dežo Turčan zo Starých Hôr, ktorý svojou novelou „SLOVÁCI NA MARSE“, vyvolal taký smiech, že sme sa mali zadusiť. Po prečítaní ostatných rukopisov začala medzi členmi debata a takto sme prišli na nápad, že dielo vo forme románu — vydáme. Turčan svoju novelu prepracoval, urobil z nej román, ktorý nám prečítal a po schválení našim výborom — dali sme ho do tlače.

Milý čitateľu, dovoľujeme si Vám predstaviť nášho najnovšieho člena, spisovateľa D. Turčana a odporúčať jeho román „SLOVÁCI V STRATOSFÉRE“, lebo vieme, že sa pri ňom tak zasmejete ako sme sa zasmiali my.

Neišlo nám jedine o vyvolanie smiechu, išlo o viac, hlavne o to, aby sme D. Turčana, pred slovenskou verejnosťou ešte neznámeho spisovateľa, objavili a predstavili ho celému kultúrnemu svetu, ktorý spisovateľa podobného žánru dnes vôbec postráda.

Spisovateľ Julius Verne je už mrtvý a svet potrebuje podobných spisovateľov nových. A keď Franciia mala svojho Verneho, Maďari svojho Jókaiho a Anglia má svojho H. G. Wellsa, prečo by sme nemohli mať aj v ČSR. nášho D. Turčana?

Aký bohatý je D. Turčan v námetoch románov, to uvidí čitateľ na konci tohoto románu, kde sme udali krátky výťah z niektorých jeho románov, ktoré časom náš klub tiež vydá.

Súčasne dovoľujeme si vyzvať našich čitateľov, aby nám napísali: pri čom sa vo svojom živote najlepšie zasmiali a zaslali nám svoje rukopisy s udaním mena alebo pod značkou

na adresu autora tejto knihy. Z týchto tiež vydáme knihu, pod titulom „SLOVENSKO SA SMEJE“.

V nádeji, že D. Turčanova kniha *SLOVÁCI V STRATOSFÉRE* svoj úkol splní a vyvolá nielen u nás, ale i za hranicami hodne smiechu, dávame týmto jeho román verejnosti a prajeme čitateľovi k prečítaniu toho — dobrú náladu.

Banská Bystrica, v októbri 1936.

23 priateľov smiechu.

ÚVOD.

Niečo o planete Marse.

Mars je druhou najmenšou planetou našej slnečnej-sústavy s priemerom len 6780 km (skoro polovina našej Zeme), takže Mars ako planeta, je tri razy menšia ako Zem. Jej vzdialenosť od Slnka je 207—250 miliónov km a od nás 55—400 miliónov km. Naposled r. 1924 bol Mars najbližšie k nám (len 55 miliónov km), kedy ho všetci hvezdári veľmi dôkladne študovali. O Marse je všeobecne známe, že je na ňom vzduch a voda, čo je podmienkou všetkého života na planetách, nepočítajúc k tomu ešte i svetlo a miernu teplotu, ktoré Mars tiež má. A ináče; prečo by bol ten život obmedzený len na našu planetu, na Zem? Prečo by nemohol byť aj inde?

Mars má dva mesiaky: Phobos a Deimos, z ktorých jeden tri razy obehne svoju materskú planetu, zatým čo Mars len raz otočí sa okolo svojej osy. Oba mesiaky majú len 8 km v priemere a sú od Marsa 9—22.000 km vzdialené.

Čo sa tých ominózných kanálov na Marse týka, ktoré po prvý raz objavil italský hvezdár Schiaparelli a o ktorých sa toľko hovorí, nie je vec ešte rozriešená. Sú hvezdári, ktorí ich videli a sú zase, ktorí tvrdia, že je to všetko len optický klam a že tie kanály nie sú žiadnymi kanálmi, ani čiarami, ale len akési bodky (kopce, sopky, vrchy atď.) a že tieto vidíme — z tej veľkej vzdialenosti splynúť v — čiary. Či tak, či onak, nikto nechápe, prečo sú tie čiary či kanály 30 až 200 km široké a niekoľko tisíc km dlhé, keďže Príroda rovné čiary nikdy nevytvoruje. (Videli ste už rovný blesk, rieku, štvorhranné jazerá, alebo hranaté ovocie?)

Sú-li na Marse kultúrni tvorovia, akým spôsobom mohli tieto široké a dlhé kanály urobiť? Koľko tisíc rokov museli na nich pracovať a za akým účelom boly robené? Spojíť všetky moria a jazerá, aby sa Marsania potom po tých kanáloch člnkovať mohli? Povedzme. Ale prečo sú 30 až 200 km široké?

MOTO: Smej sa,
uč sa
a smejúc sa uč!

S. D. Turčan.

KAPITOLA I.

Balón „Slovák“ v stratosfére.

1.

V roku 193... vrátil sa z Ameriky milionár Ján Šimko do Banskej Bystrice a priniesol si so sebou čiastku svojho majetku — jeden stratosferický balón.

Ján Šimko, ako mladý inžinier ešte pred prevratom vystaľoval sa do Ameriky a tam vo Philadelphii bol zpočiatku zamestnaný v jednej oceliarni, kde sa stal neskôršie vedúcim závodu a nakoniec i spolumajiteľom. Nadobudol si ohromný majetok svojimi patentmi, ktoré oceliárňa sama vyrábala.

Ján Šimko, napriek tomu, že na vonok bol už skoro stoprocentný Američan, v duši zostal vždy Slovákom a po zdarilom lete profesora Piccarda do stratosféry stále rozmýšľal nad tým, ako by mohol vyletieť do stratosféry sám alebo niektorý Slovákom, ako by mohol dosiahnuť so svojim balónom výšky aspoň 30.000—50.000 m a prekonať tak všetky dosavadne výškové rekordy a pre Československo, pre Slovákov nejakú slávu zabezpečiť. Však tak málo vie svet o Slovákoch — hlásal stále.

Po Piccardovi vyleteli do stratosféry Rusi, potom aj Američania, ktorí dosiahli 22.555 m. Tento rekord J. Šimkovi už nedal pokoja a rozhodol sa, že teraz sa už aj on dá do toho. Dal si skonštruovať tam v Amerike taký stratosferický balón, aký ešte nikto nemal; bol to balón tri razy väčší než mali Američania. Vyplatil zaň cenu pol druhá miliona dolárov, sadol si na loď, potom na vlak a nezastal iba v Banskej Bystrici, kde pre balón bolo už všetko pripravené; hangár, dielňa a letište. Odlet sa mal konať na jednej lúke pri moste (u bulgárov) tam, kde roku 1912 po prvý raz štartoval na svojom lietadle maďarský pilot Tóth, ukazoval Bystričanom svoje *umenie* a svoj — pád.

Šimkov príjazd do Banskej Bystrice bol veľkou senzáciou nielen v ČSR, ale aj na celom svete, lebo o jeho pláne sa zmienili všetky časopisy sveta. Na otázky novinárov, kedy *Slovák* odletí (lebo takto sa balón menoval) odpovedal Šimko, že to závisí na počasí a že pravdepodobne na Petra a Pavla.

Do stratosféry mal vzletieť J. Šimko, jeho asistent Anton Bečko, univerzitný profesor z Philadelphie, tiež Slovák a Štefan Haluza, obchodný cestujúci z Harmanca.

Kto bol Štefan Haluza? O tomto človeku by sme mohli celú kapitolu napísať.

Štefan Haluza bol jediným príbuzným J. Šimka; syn jeho sestry. Maturoval v Banskej Bystrici hneď po prevrate roku 1919 a miesto aby bol šiel po maturite na vysokú školu, zmizol z domova a šiel sveta skúsiť. Bol rodený pre dobrodružstvá. Chodil po celej Európe a predával všetko možné, maľby akade-

mických maliarov, rôzne umelecké diela i patenty. Ako zástupca rôznych európskych firiem na začiatku dosť slabo zarábal, ale neskôršie, keď sa už naučil nemecky, francúzsky a anglicky, činil jeho mesačný príjem niekedy i 10—20.000 Kč. V roku 1929 si kúpil v Ban. Bystrici malý majetok a o 2 roky už skrachoval. Prišiel o všetko. Prečo a ako? Celkom jednoducho.

Haluzá mal totiž jednu priateľku, milenkú a táto nestačila od neho žiadať každý rok na zimu jednu „líšku“. Takto prišiel Haluzá na nápad, že bude pestovať na svojej farme líšky, kožu predá a takto zbohatne. Za každú za živa chytenú líšku vyplatil Haluzá 1.000.— Kč a keď ich mal už šesdesiat, začal ich pestovať. Kŕmil ich prvotriedne, len aby sa dobre chovaly, navzájom milovali a takto rozmnožovali. Líšky sa musely denne aspoň raz okúpať, aby tak nesmrdeľy, lebo časom tá líščia vôňa stávala sa na celom okolí nesnesiteľnou. Líšky sa vody ale bály tak ako koza noža. Haluzá pomohol si striekačkou a takto ich kúpaval, pri čom sa maly všetky líšky zbesnieť. Čím viac sa líšky vo svojich klietkach besnily, bily, zúrivejšie si ústa otváraly a Haluzovi svoje zuby ukazovali, tým viac vody im púšťal do papule a šťval. Líšky samozrejme, pri týchto neľudských procedúrach prestaly myseľ na lásku, Haluzov plán bojkotovaly, navzájom sa hrýzly a takto pomaly — vymieraly. Koľko razy Haluzovi zdochla líška, toľko razy sa dostavil do jeho bytu exekútor a ako pošly líšky tak pošiel i jeho majetok. Haluzá chcel kožu stiahnuť s líšiek a stalo sa opačne; jeho milenka i líšky stiahly s neho i — kožu.

Haluza sa začal učiť čínsky a prvé slová, ktoré vyslovil boli : fuky-fuč.

Po týchto skúsenostiach s líškami Haluza cestoval ďalej a poisťoval ľudí na život.

Inak bol Haluza veľmi zaujímavým človekom. Na vysokú školu nechodil, ale celú vedu : hvezdárstvo, prírodovedu, filozofiu a apologetiku mal v malom prste.

Poznal všetky argumenty Boha pro i contra ; kto neveril v Boha, dokázal mu, že existuje, a kto veril v ňom, tomu zase dokázal, že ho niet. Bol dobrým politikom, vyznal sa vo svetovej politike tak dobre, ako i vo svetovej literatúre. Poznal všetkých velikášov sveta, filozofov, vedátorov, spisovateľov, umelcov, alebo vojvodcov a kniha *Das Buch der Bücher* bola jedna z najvzácnejších v jeho knižnici. Inak čítal veľmi málo. Len deníky, ilustrované noviny všetkých druhov a vedecké časopisy. Romány a básne nečítal. Ani sa ich len nedotkol. Bol blond'ák strednej postavy, bral dobre šach a biliard, ale šport nepestoval. Mal dosť humoru v sebe, bol inak veľmi príjemný, vzdelaný, trocha namyslený a niekedy i — drzý. Nevedel sa ponížiť pred nikým, ani pred ženami. Všade a vždy musel mať pravdu. Stále zamestnanie prijať nemohol, chcel byť vždy voľným ako vták. Vychvaľoval sa, že je prívržencom voľnej myšlienky, ale z cirkvi nevystúpil. Mal dobré srdce, chudobným a žobrákom pomohol vždy dľa možnosti. Vyznal sa v každej spoločnosti, vedel každého baviť, tak nádeníka ako aj profesora alebo teologa. pretože sa v každom odbore vyznal.

Jeho politické presvedčenie ? Po prevrate bol so-

ciálnym demokratom, potom komunistom, organizovaným členom však nebol, ani aktívne sa nezúčastnil činnosti v strane.

A ženy? Och, o tom ani nehovorme. Mal ich až príliš rád a mal u nich čím ďalej tým väčšie šťastie, lebo — ako sám hovoril — vyznal sa v nich. Máloktorá mu ušla pozornosti. Ženiť sa zatiaľ nechcel, cítil sa byť ešte mladým. Bol 27-ročný mládenec a jeden z tých, ktorí veľa i málo vedia na raz. Poznal v B. Bystrici skoro každého, ale nikto nevedel povedať čím je; obchodník, politik, filozof a či dobrodruh? Všetko vedel len povrchne. Pretože však každý na svete (i ten najhlúpejší žiak) voľačo zná preca dokonale, keď už iné nie,tedy aspoň klamať, kraďnúť, hrať futbal alebo plávať, tak i Haluza vedel znameňte riešiť rôzne problémy. Križovky, chytačky, hádanky len počul a už ju mal vyriešenú. Mal strašne ostrú logiku a nemohol mu dať nikto takú otázku, ktorú by nebol mohol ihneď správne zodpovedať.

A ešte niečo. Haluza pri všetkom vyslovoval, pomenával maďarské slovo „érdekes“, čo v slovenčine znamená „zaujímavé“. Pred prevratom chodil totiž do maďarského gymnázia a tohoto výrazu sa buď nemohol, alebo nevedel odvyknúť, takže ho známi časom prezývali „Érdekes Haluza“ (Zaujímavý Haluza). Už ide alebo tam ide Érdekes Haluza, či filozof Haluza, takto hovorili o ňom Bystričania. Keď sa ho niekto opýtal z čoho žije, odpovedal jednoducho, že z toho, že čaká na smrť jeho strýčka v Amerike.

— Počúvaj Ty, Érdekes — dávali mu priatelia hádanky — mohol by si nám povedať, jaká ťažká je tá tehla, ktorá váži jedno kilo a pol tehly?

— Érdekes — odpovedal hneď — dva kilá.

— Prečo? — spytovali sa ho.

— Preto, lebo tá druhá polovina musí vážiť tiež jedno kilo, keď hovoríte o kile a polovine tehly.

— A čo stojí kilo, keď štvrť kila je o tri koruny lacnejšie? — znela druhá otázka.

— Érdekes — Nuž štyri koruny — odpovedal.

— A prečo?

— Preto, lebo štvrť kila môže byť lacnejšie len o ostatných trištvrte kila, čo znamená, že trištvrte kila stojí tri koruny a to ostatné štvrť kilo, o ktorom hovoríme — koruna, takže kilo stojí štyri koruny.

Inokedy zase:

— Ty, Érdekes — volal naň jedon jeho priateľ — Mám pre teba zase niečo. Mladík navštívil v kláštore jednu sestričku a táto ho po návšteve pred riaditeľkou vrele a viac razy pobozkala. Mladá sestrička, na otázku, kto bol ten mladík, odpovedala riaditeľke takto: Mladikova matka je jedinou dcérou mojej matky. Kto bol ten mladík?

— Érdekes — odpovedal mu hneď — Nuž syn tej sestričky.

Ale nielen hádanky vedel Haluza znamenite riešiť, vedel dávať i rady ľuďom.

Raz ho navštívili dvaja mladí ľudia a vyspovedali sa mu, že nemôžu si rozdeliť medzi sebou majetok, ktorý nedávno zdedili. Keď jeden z nich delí, nie je spokojný ten druhý a keď zase druhý delí, nesúhlasí s tým ten prvý. Čo máme robiť pán Haluza?

— Érdekes — hneď im odpovedal — Nuž nech jedon z vás rozdelí majetok na dve čiastky a ten druhý po prvé vyberá.

A spor bol takto vyriešený.

Takýchto a podobných prípadov mal Haluza na sto. Ale zaujímavé je, že takýto ľudia, ktorí všetko vedia a dávajú ľuďom dobré rady, obyčajne seba pomôcť nemôžu. A tak tomu bolo i s Haluzom. Čo robiť, aby sme nemuseli ťažko pracovať a pri tom dobre žiť alebo ako zbohatnúť a podobne? Na takéto otázky ani Haluza odpovedi nenašiel.

Haluza počujúc, že jeho strýc prichádza z Ameriky, išiel mu naproti a predstavil sa mu vo vlaku ešte v Rakúsku.

Strýcovi sa sympatický Haluza natoľko zapáčil, že mu nielen vtisol do ruky pár tisíc korún, ale aj prisľúbil, že ho vezme so sebou pri prvom vzlete do stratosféry, potom aj do Ameriky s podmienkou, že si vezme za manželku istú Američanku, ktorej fotografiu Haluzovi hneď aj ukázal, ktorá ani trochu nebola pekná. Haluza napriek tomu prisľúbil, že i túto podmienku dodrží. Myslel, že až tú Američanku vyvráti z majetku, ožení sa potom s druhou, krajšou.

Haluza tak cítil, že je najšťastnejším človekom na svete a že takto bude mať už po kríze. Akožeby nie, keď si pomyslel, že budú filmovaní, že celý svet ich bude poznať a že len za jeho deník napísaný v stratosfére dostane niekoľko stotisíc dolárov. A kde sú ešte tie ostatné reklamy a články, za ktoré tiež dostane hromadu peňazí? A veru; nie jeden mu toto všetko závidel len zo samej Banskej Bystrice, kde už nikto nevysmieval Haluzu, ktorý — úprimne povedané — od radosti už ani spávať ani pracovať nevedel.

Ale čo sa stalo? Vedecký svet sa snažil dokázať,

že Šimkova akcia sa nemôže podariť pre to i ono a že balón „Slovák“ v tej vyznačenej výške (50.000 m) rozhodne musí prasknúť. To všetko americké noviny písaly len z pomsty, pretože Šimko odišiel z Ameriky. Čítala tieto články i Šimkova manželka, zúfale si sadla do lietadla a pristála len v Bratislave, kde presadla na druhé lietadlo a priletela do Zvolena, odkiaľ zase autom prišla do Banskej Bystrice a odhovorila Šimka od letu do stratosféry.

Šimko rozhodol, že miesto neho pôjde do stratosféry profesor Nedbálek z Prahy. S týmto ale zase Bečko nesúhlasil, ktorý bez Šimka nechcel ísť nikde.

Kto teda pôjde do stratosféry?

Povetnostné podmienky k letu boli už dávno dané, nad celou strednou Európou bolo jasno. Petra a Pavla bolo už preč a o vzlete nebolo počuť ničoho.

Posádka nebola ešte vždy zostavená.

Šimko šialil, Bečko tiež a o Haluzovi sa zdalo, že už letí do — blázince.

Škandál — hovorili ľudia medzi sebou. — Tak jedna žena prišla Československo pripraviť o slávu. Raz máme jedného Šimka, Slováka, milionára a ani z toho nebude nič. A to všetko pre jednu ženu, ktorá sa opováži i dnes brzdiť celý technický vývoj na svete.

Bolo potrebné rýchle rozhodnúť, pretože od severozápadu i od východu hlásilo radio blížiac sa k nám silné atmosferické poruchy, mračná, vietor a búrky.

Svet na vzlet „Slováka“ netrpezlivo čakal ďalej.

Šimko sa so svojou manželkou povadil a rozhodol, že do stratosféry preca pôjde a prehlásil novinárom, že vzlet sa bude konať zajtra, čili 3. júla.

Ráno o tretej hodine bola už celá B. Bystrica na letišti, tak ako aj polovina národa zo susedných obcí, keď sa ľudia dozvedeli, že Šimkovi je „zle“ a že nemôže letieť.

Hovorilo sa, že v tom má prsty jeho manželka, ale nič určitého nikto nevedel.

Haluzu táto zpráva natoľko porazila, že sa rýchle nevedel ani vzpomätať.

Šimko sa uzdravil, ale letu sa navždy zriekol. Vedel dobre, že keby sa preca opovážil protiviť sa svojej manželke, bude tak „zle“, že ho potom snáď ani lekári nevzkriesia. Snažil sa čím skôr novú posádku zostaviť. Už mu nešlo ani tak o to, aby do stratosféry išli Slováci, ale len o to, aby „Slovák“ do stratosféry odletel. O tri dni bola nová posádka zostavená. Boli to: Bečko z Philadelphie, prof. Nedbálek z Prahy a Dr. Pískal, astrofyzik zo Starej Ďaly. Haluza mal zostať doma, lebo s nim — mimo Bečku — nikto nechcel ísť do stratosféry. Že vraj on nemá tam čo hľadať.

Nový vzlet bol hlásený na 7. júla.

Haluza po tomto všetkom ihneď utekal k svojmu strýcovi. Prosil ho, aby nezabudol na svoj sľub a že keď už Šimko nejde, aby do stratosféry aspoň jeho pustil. A keď Šimko o účasti Haluzu nechcel ani počuť, Haluza ho na kolenách prosil a keď ani toto nepomohlo, hrozil samovraždou.

— All right, — hovoril nato Šimko anglicky, — Ty sa zastrelíš a bude vec vybavená. Stop. Prisľúbil som ti to, ale nedá sa nič robiť. O týždeň pôjdeš so mnou do Ameriky. Stop. A teraz môžeš ísť.

Haluza už štyri slová vedel po čínsky: fuky-fuč a sláva-fuč.

2.

Haluza odišiel, ale nie hodiť sa do Hrona ako to strýcovi sľúbil, ani zastreliť sa nešiel, ale rovno do Harmanca k Mistríkovi, svojmu najlepšiemu priateľovi. Pokiaľ bol u strýca, myslel, že spácha samovraždu, teraz keď už bol na ulici, zaprísal sa, že keď inak nie, odpúta balón v noci a odletí do stratosféry sám. Nebál sa toho, lebo za ten čas, čo „Slovák“ sa pripravoval k vzletu, toľko sa motal okolo balóna, toľko všetkého videl, že bol presvedčený, že mu to postačí.

Kto mu toto všetko poradil? Životný pud.

Máte vy pochopu o tom, aká rafinovaná vec je tento životný pud?

Človek žije v biede, zakúpi si los a zaprísal sa, že ak los nevyhrá aspoň 100.000, hodí sa do Hrona. Príde deň ťahu a los nevyhral nič. Zúfalý človek, ktorý sa z tých dlžôb nijako vytiahnuť nemohol, už beží k Hronu, aby sa doň hodil. Nedojde však ani k mostu, už má nový nápad, ako prísť k peniazom a — vráti sa domov. Nový nápad — nový patent. Skúsi to. Patent svoj zahlási na patentovom úrade a nabídne ho rôznym továrňam, ako Coburgovi z Trnavy, alebo Škodovým závodom do Plzne. Neodkúpili patent ani Škoda ani Coburg, zaprísal sa vynálezca znovu, že sa už naozaj zastrelí, lebo takto ďalej nejde. A čaká. O týždeň príde dopis z Plzne, že závody na patent nereflektujú. Vynálezca si pomyslí o Škodových závodoch „niečo“, dopis roztrhá a rozhodne sa, že bude svoj patent vyrábať aj predávať sám. Kape-

sníkové dáždniky nijako nejdú. Jedna hovorí, že je rada, že nemusí dáždnik so sebou nosiť a druhá zase, že keď si ho už však vezme,tedy len na chvíľku, nie že by ho ešte v ridiküle nosila, kde preň ináče ani miesto nemá.

Patent sa neosvedčí, vynálezca ide cestovať s iným tovarom. Ani to nejde. Snáď básne alebo divadelné hry? Chytí sa znovu do práce a napíše aj román i jednu divadelnú hru a rukopisy pošle na patričné miesto. „*Únos Lindbergovho dieťaťa*“. Hrome, to bude drama, pomyslí si a zase čaká. Zase nič, a zase sa nezastrelí.

Po dramách a románoch prídu rôzne obchody, podfuky, potom žalár, ale nikdy mu nenapadne odhodiť si život od seba, vždy a vždy mu prídu nové nápady, z ktorých úfa ťažiť peniaze. Človek tisíc razy sa zaprisahá, že sa zavraždí a jeho životný pud mu toľko razy príbehne na pomoc, dáva mu nové rady, nápady, čo a ako robiť a márne sa pokúšate premôcť tento životný pud, ten sa poraziť nedá a vždy zvíťazí. Poznáte už tento boj o život medzi Vami a Vaším životným pudom? Spozorovali ste, ako Vás tento životný pud vodí za nos, takže cítite, že ste z toho celý — jeleň?

Nie človeče, nejde to s tou sebevraždou len tak ľahko a zavraždíte sa len vtedy, keď skutočne budete mať príčinu k tomu. Skorej nie.

I s Haluzom bolo tak, ale nikdy tak neučinil, lebo jeho životný pud vždy mu utekal na pomoc a dával mu rady. I tu. Nevezme ťa strýc sebou? Neodletíš do stratosféry? Nič si z toho nerob — šepkal mu životný pud — keď ináče nie, tak odletíš sám.

A bol odhodlaný, že pôjde i sám. Že môže to zaplatiť i životom svojim, alebo že mu pri tom môže hroziť i smrť? Životnému pudu do toho je už nič, to je nie jeho pole. A snáď je to tak správne, lebo keby každý vedel, čo podniká a čo pri svojom podnikaní na človeka čaká, možné je, že by sme Ameriku nepoznali ešte ani dnes.

Haluz a si sadol do taxíku, letel do Harmanca ku Mistríkovi, vyspovedal sa mu a spýtal sa ho, či by nemal chuť odletieť s nim do stratosféry. Mistrík odpovedal, že áno a že si vezme sebou i svoju manželku.

Kto bol Karol Mistrík?

Bol spolužiakom Haluzovým a jeho najlepším priateľom, nie preto, že by sa ich názory shodovaly, ale naopak, preto, lebo obidvaja v každom ohľade mali iné názory a tento fakt prinútil ich k tomu, aby sa medzi sebou stále debatovali a niekedy — i povadili. Haluz a Mistrík boli ako oheň a voda. Oba boli asi rovnako vzdelaní. Haluz bol blond a Mistrík zase mierne čierny. Haluz neveril v Boha, Mistrík áno. Haluz mal rád všetky ženy, Mistrík len jednu. Haluz bol — čo sa týka politiky — ľavičiarskeho smýšľania a Mistrík zase len — mierny socialista. Práve tieto charakteristické a duševné rozpory ich k sebe priťahovali ako sa k sebe priťahuje plus a minus alebo muž a žena.

Haluz už v škole bol zlým žiakom a Mistrík sa dobre učil a všetko vedel.

Po maturite Haluz išiel sveta skúsiť a Mistrík sa snažil na jednom mieste sa umiestniť, bol úradníkom v Harmaneckej továrni na papier.

Mistrik mal rád kludný život a nenávidel dobrodružstvá. Ale keď mu Haluza navrhol, aby odleteli do stratosféry spolu, bez rozmýšľania prisvedčil a to preto, lebo ako sám hovoril, to nepatrné riziko odletu zďaleka sa nedalo prirovnať k tomu zisku, ktoré sa dalo z odletu do stratosféry ťažiť. Dobre vedel, že na druhý deň už im príde nabídka od amerických novín, aby svoj denník predali a že budú zato dávať i niekoľko sto tisíc dolárov, o sláve ani nehovoriac, za ktorou inak každý túži.

— Tak ideš? — spýtal sa ho Haluza.

— Idem — odpovedal. — Čo sa nám môže stať? Za násilné vypožičanie cudzieho majetku dostaneme.... koľko?

— Neboj sa nič. Ani nás nepotrestajú. Môj strýc sa o to postará.

— Dostaneme . . . aspoň 30 tisíc dolárov. Ale keby sme len po 10 tisíc dostali, bude to dost' a budem mať obchod koloniálnym tovarom v Banskej Bystrici. Ideme, lebo to vždy bude stáť za to. A ty Andulka — spýtal sa svojej ženy — ideš aj ty?

— Musím ist' i ja? — spýtala sa ho.

— Ó, nemusíš, ale práve to bude vo veci zaujímavé, že žena pôjde do stratosféry, čo sa ešte nikdy nestalo, vieš? Keby sme len my dvaja išli bez teba, bez ženy, veľa by sme od tých redakcií nedostali.

A čo Andulka na to? Nič. Tá by bola odprevadila svojho Karlička i na druhý svet, tak sa oni dvaja radi mali. Aspoň na vonok.

Teda dohovorili sa a večer potom v kantine si vypili, zatančili a v noci sa sobrali do Banskej Bystrice priamo na letište.

Bola pekná noc, hviezdičky krásne svietily na nebi.

— Hallo stráž! — volal Haluza na nich, prichádzajúc na letište — „Slováka“ ihneď pripraviť k odletu. Ráno o štvrtej už musíme byť v stratosfére.

Stráž a mechanikovia, ktorých si strýčko Šimko priviedol z Ameriky, sa ihneď pustili do práce, otvorili hangár, vytiahli balón a začali doň púšťať plyn z oceľových fliaš, ktorých bola v hangáre celá kopa.

Pokiaľ to trvalo, Haluza prevádzal fingované telefonické rozhovory so strýčkom tak, ako i s Bečkom, dával im stále zprávy o príprave Slováka a to všetko, tak, aby mechanikovia všetko počuli.

Balón rýchle tlstol a dvihal sa tak pomaly ako nejaký opilec, ktorému sa nechce ísť.

Ráno o 2. hodine balón bol už 20 m nad zemou a zazrúc ho vo vzduchu bulgári, záhradníci zo susedných domov vybehli a pomáhali im.

O 3. hodine bolo na letišti už vyše 500 ľudí, ktorí nadšene pozorovali prípravu.

Mistrik a jeho manželka sa tak obratne do gondoly dostali, že ich nikto ani nespozoroval.

O pol štvrtej bola už okolo gondoly taká tlačnica, že policajti musejú dbať o poriadok a oddialiť zvedavcov od gondoly.

Naposledy začali mechanikovia zavešovať na okraj pieskové vrecia čo sa nášmu Haluzovi nijak nepáčilo.

Balón bol už v 50 m výške a len tak sa kolembal pomaly od raňajšieho slabého vetra.

Všetko bolo pripravené k odletu. Haluza nastúpil a keď videl, že sa blíži na troch autách k nim nejaká spoločnosť, dal znamenie jednému svojmu spolu-

pracovníkovi, aby umiestil pod gondolu petardu a zapálil.

V druhom okamžiku nastal výbuch a panika. Mechanikovia a policajti opustili laná a zmätene od gondoly utekali.

Haluza práve na to išiel. Balón sa od zeme odpútal a začal sa rýchle dvíhať.

— Pozdravujte strýčka! — Volal Haluza na divákov. — A počúvajte nás v radie!

Naposled to povedal a zavrel za sebou okno gondoly.

— Hurá, hurá — bolo počuť i v zavrenej gondole.

Strýčko Ján Šimko vtedy došiel na svojom aute na letište, keď bol „Slovák“ už nad jeho hlavou v 500 m výške.

— Bodaj by vás čerti vzali — zahrešil na hlas, keď videl, že je už všetko neskoro a len sa díval na svoj lietajúci majetok.

O chvíľku zase hovoril:

— Len aby sa im nič nestalo. Len aby sa šťastlive vrátili.

J. Šimko si potom vsadol do auta a vrátil sa domov. Chcel počúvať zprávy z balóna.

O hodinku neskoršie už celý svet vedel, že Haluza, Mistrík a jeho manželka odleteli do stratosféry.

3.

— Hallo, hallo, tu stratosférický balón „Slovák“ — ozval sa Haluza o 5. hodine ráno. — Sme nad Vysokými Tatrami vo výške 9000 metrov a letíme smerom k Poľsku. Všetci sme zdraví.

O pol hodinu zase:

— Tu „Slovák“. Sme skoro nad mestom Krakovom vo výške 13.700 metrov. Všetko v poriadku.

O 6. hodine : Sme stále nad Krakovom vo výške 22.000 metrov.

O 6. hod. 30 min. : 28.000 m.

— Hurrá, hurrá, — volali ľudia u radia — svetový rekord prekonaný.

6 hod. 50 min. : 34.000 metrov. Všetko v poriadku. Teplota v gondole 10 stup. C nad nulou a mimo gondoly 65 stup. C pod nulou.

7. hod. 30 min. : 49.000 metrov.

8. hod. : 52.000 metrov.

— Sláva, sláva ! — volali ľudia nadšene na zemi — len ďalej. Ešte ďalej. Slováci nedajte sa !

8. hod. 50 min. : 59.000 metrov. Posádka zdravá. Teplomér v gondole 6 stup. C nad nulou a mimo gondoly 80 stup. C pod nulou.

9. hodín. — Hallo, hallo ! tu stratosferický balón „Slovák“. Hallo, milý strýčku, sme vo výške 60.000 metrov a ručička výškomeru už nejde ďalej, lebo je zariadená len na 60.000 metrov.

Potom nastal na okamžik kľud.

O minútu zase :

— Hallo, hallo, strýčku ! Je to možné, že sme sa tak vysoko dostali ? Nebo je čierne ako sadza a Mesiac vidíme veľmi čiste, pekne. Ako by bol pred našim nosom. Odfotografujeme ho !

A čo na to Šimko ? Po prvé bol nadšený, pokiaľ „Slovák“ nedosiahol 50.000 metrov, ale potom sa už obával, že sa tam v tej závratnej výške niečo stane a že všetci zahynú. Rád by bol odpovedal Haluzovi, aby už nešli ďalej, aby sa vrátili, ale nedalo sa.

— Hallo, hallo, — bolo počut' Haluzu hovoriť z gondoly, teraz už ale veľmi slabo. — Teplomer ukazuje maximum, 150 stup. C pod nulou. Ďalej to už tiež nejde. Hallo, hallo, milý strýčku, sme všetci zdraví, len sa trochu bojíme. Ručička výškomeru chcela ísť ešte ďalej, najprv sa skrivila a potom zlomila. Nevieme v akej výške sme, ale zdá sa nám, že ideme stále vyššie, lebo obrazy na zemi sa nám stále zmenšujú a obzor na kraji sa začína kriviť. Je to možné? Kde sme? Hallo, hallo, hal... hal... Slo... — a viac už nebolo počut'.

4.

O 11. hodine Haluza a jeho spoločníci rozhodli sa, že sa vrátia a pokúsili sa vypustiť plyn z balónu, čo sa ale nepodarilo, lebo v tej závratnej výške nič nechcelo fungovať. Pravdepodobne všetko zmrzlo, látka balónu, laná a všetky vonkajšie prístroje.

Haluza zúfale volal o pomoc „SOS“ na všetky smery priestorom, ale nič to nepomohlo. Posádka pekne, bez toho, že by bol niekto to spozoroval, pre nedostatok kyslíku — zaspala.

KAPITOLA II.

Pristanie na Marse.

1.

Balón „Slovák“ sa už túlal vo výške 70.000 m so svojimi polomrtvolami, keď ho nejaký kosmický prúd, pozostávajúci z kosmického prachu, zachytil a vesmírovou rýchlosťou hnal sebou smerom k planete Marsu, kde blízko pri severnom póle, pomaly pristál.

Marsania vidiac na oblohe lietajúceho „Slováka“, ihneď im pribehli na pomoc a v gondole ležiacich „nebeských vandrovníkov“ po 3 hodinovej namáhavej práci — vzkriesili.

Najprv sa prebudil Haluza, ktorý — mimo pri sebe ležiaceho Mistríka a Mistríkovej — zazrel okolo seba troch ľudí — Marsanov.

— Kde som? — boly jeho prvé slová.

— Na planete Mars — odpovedali mu Marsania po slovensky.

— Kde? V Poľsku?

— Na Marse — odpovedali.

Haluza pretieral si oči.

— A čo je s Mistríkom? Hej, kamarád, — volal naň a začal ho za kabát triasť — Vstávaj! Už sme pristáli. Počuješ?

Mistrík sa tiež pomaly prebudil.

— Pánovia — obrátil sa Haluza na Marsanov —

prečo nám nepoviete, kde sme pristali? Na Slovensku?
Marsania sa len sniali.

Haluza a jeho spoločníci nechceli veriť, že sú na Marse, ale o hodinu neskôršie sa už presvedčili. Prebudili sa v jakejosi menšej izbe, v kabíne lietadla, odkiaľ nie ďaleko videli na snehu ležať balón „Slovák“. Okolo nich samý sneh, ľad a voda. Obloha bola veľmi slabo modrá, skoro čierna a Slnko malé ako — pomaranč. Štyri veci, ktoré boli dôkazom, že sú na Marse, boli tieto: Konštrukcia lietadla, malé Slnko, skoro čierna obloha a — ich skoky po zemi. Haluza dobre vedel, že Mars je tri razy menší ako Zem a že musí na Marse tri razy väčšie kroky robiť, ako na Zemi. A skutočne; naši začali skákať a robili 5—7 m dlhé skoky. Ich telá sa im zdali byť tiež ľahšími. To im stačilo.

Marsania boli v podobných šatoch ako naši, boli všetci pekni mužovia, ale každý o hlavu menší ako Haluza.

— Ale pánovia — hovoril im Haluza — je to žart či čo? Že sme voľakde pristáli to verím, však vidím náš balon pred sebou, a začínam veriť aj to, že sme na Marse, ale nejde mi do hlavy, že vy hovoríte slovensky. Ako je to možné?

— Keď ste vy pristali — odpovedal mu jeden — bolo tu niekoľko tisíc Marsanov a len keď sme sa presvedčili, že ste Slováci, nechali nás ostatní Marsania tu, ktorí jedine vieme slovensky, aby sme vám všetko vysvetlili.

— Nie. Ja si nenechám robiť zo seba blázna — hovoril Haluza — ja chcem vedieť kde som.

— Snáď by sme vám to mohli povedať v lietadle.

Ráďte nastúpiť, odletíme teraz do hlavného mesta, kde vás už čakajú, lebo tu je dost' chladno. Sme blízko severného pólu.

Haluzá len kýval hlavou a nechcel tým pohádkám nijak veriť.

Lietadlo, bez krídiel a bez viditeľnej vrtule, letelo a o ich pristání na Marse a o živote na Marse Marsania im toto povedali :

— Pred niekoľko miliónmi rokmi žilo na Zemi ľudstvo o veľa vzdelanejšie ako dnes, ktoré strašnou katastrofou zahynulo. Začaly totiž ľadové meteory padať na Zem, až potom jeden — ktorý musel byť aspoň taký veľký ako Mesiac — znivočil všetko. Úder, ktorý tento ľadový meteor na Zem spôsobil, bol tak veľký, že i samá Zemeguľa sa vychýlila zo svojich pólov. Odtiaľ vraj toľko vody na Zemi a 23 stupňový odklon osy našej Zeme od ekliptiky. Ľadový meteor za niekoľko hodín celkom pretvoril vonkajší tvar sveta; moria vystúpily zo svojich korýt, vlny niekoľko sto metrov vysoké valily sa po pevninách, roztrhaly a stlačily ich (horstvo na západnom pobreží celej Ameriky a Himalaje je vraj toho pôvodu) a zmietly všetok život. A čo ešte tie vlny ušetrily, to znivočily ohromné lejavce, dážde, búrky a krupobitie. Po páde ľadových meteorov voda z mora vysoko vystriekla, do výšky 10—50 000 m, zamrzla a zase spadla na Zem; zase vystriekla znovu, zamrzla a spadla. Takto to išlo niekoľko rokov, takže v pravom slova smysle tieto meteory zbombardovaly všetko na Zemi. Ľadový meteor vraj padol blízko Južného pólu — medzi Južnou Amerikou a Austráliou. Ľadová doba na Zemi tiež vraj odtiaľ pochádza.

Čo sa vtedajšieho ľudstva na Zemi týka, zachránili sa len tí, ktorí sa v dobe katastrofy zdržiavali v lietadlách, vo vzducholodiach alebo vo stratosférických balónoch, ktoré potom tlak vzduchu vyhodil ďaleko do priestoru, kde ich potom kosmické prúdy zachytily a rozniesly po rôznych planétach. Takto museli vraj niektorí ľudia pristáť na Marse, kde sa zachránili. Prispôsobili sa k životu na Marse, množili sa a takto pokračovali v práci tam, kde na Zemi prestali.

O živote na Marse títo traja Marsania, ktorí všetci boli profesori, vyprávali našim toto :

Tlak vzduchu na Marse činí len 35 gramov na štvorcový centimeter, v skutočnosti činí ale vyše jedného kila. Preto, lebo oba Mesičky Marsu sú naplnené zápornou elektrinou až na toľko, že 70 gramovou silou na štvorcový centimeter tlačia inak veľmi nízku atmosféru k zemi, čím sa nahrádza tlak vzduchu na Zemi ľuďom navyknutý. Preto vraj ľudia mohli žiť ďalej na Marse, po príchode zo Zeme na Mars. Jeden marsový deň trvá 24 hodín, 37 min. a 12,6 vt. a rok 687 dní, takže ročné obdobia trvajú na Marse dva razy tak dlho ako na Zemi.

Marsania žijú najviac okolo rovníku, lebo inak na celej planete je dosť chladno. Národ je o mnoho vzdelanejší ako ľudstvo; umelú buňku mali už dávno za sebou a žijú v kolektívizme a v komunizme. Pracujú len tri dni v týždni a majú tak dobré technické prístroje (ďalekohľady atď.), že vidia všetko, čo sa na Zemi deje. Že môžu aj naše noviny čítať cez svoje ďalekohľady a takto sa naučili všetky reči zemskej.

Traja Marsania, ktorí našim toto všetko vyprávali, menovali sa Pi-ko, Ba-le a Me-ro.

Na otázku, prečo Marsania dosiaľ netelegrafovali na Zem, alebo nedali nám nejaké znamenie, odpovedal našim Pi-ko, že dali už mnoho razy a že keby sme mali na Zemi toľko drobnohľadov ako pušiek a toľko ďalekohľadov, teleskopov koľko kanónov, tak by sme tie znamenia nielen vidieť mohli, ale by sme mohli i sami niečo podniknúť.

— Spozorovali sme raz už nejaký rachot a blesky na Zemi — hovoril Pi-ko — a mysleli sme, že nám už idete odpovedať, ale — žiaľ; prišli sme na to, že je to — svetová válka.

Čím ďalej leteli, tým menej snehu bolo pod lietadlom a videli naši viac zeleného.

Nie málo prekvapilo našich sdelenie Marsanov, že žijú len na jednej polovine Marsu a nevedia, čo je na druhej strane.

— U nás jedno vysoké horstvo rozdeľuje Mars na dve časti práve tak, ako rovník vašu Zemeguľu — hovoril Pi-ko — s tým rozdielom, že horstvo rozprestiera sa nie od západu na východ, ako rovník, ale od severu na juh. Pretože naša atmosféra je len 1200 m vysoká a horstvo 6000 m vysoké a tvrdšie ako diamant, nemôžeme ho ani preletieť ani prevrtať.

— Érdekes — poznamenal Haluza. -- A čo rakety? Rakety prestrelit' nad horstvom na druhú stranu!

— Áno — odpovedal Pi-ko — vystrelili sme ich už niekoľko tisíc, ale dosiaľ sa ešte žiaden nevrátil, napriek tomu, že raketa je zkonštruovaná tak, že i bez pristania môže sa vrátiť. Prešlo už toľko tých Marsanov na druhú stranu, že dnes už nemá nikto

chut' si do tej rakety sadnúť. Nevieme si toto nijak vysvetliť a hovorí sa, že na druhej strane sú nejaké netvory, žraloky, ktoré Marsanov tam zožerú i s raketou.

— Škoda, že sme sa my nepozreli, čo je tam, keď sme sem leteli — poznamenal Mistrík — No ale... však sme spali v tej gondole.

— Rakety vystrelit' do 10–20 tisíc metrovej výšky alebo na vaše Mesiačky by tiež nešlo?

— Po prvé raketu do 20.000 metrovej výšky sme tiež už vystrelili, ale nič sme nevideli, lebo nad druhou stranou je stále hustá mlha. Po druhé s tými Mesiačkami to tiež nejde, lebo — ako som vám už raz hovoril — sú nabité zápornou elektrinou, takže všetky predmety odrážajú od seba. Mrzí nás to, že nevieme čo je na druhej strane — povedal Pi-ko — ale čo robiť?

Ešte mali Marsania niečo senzačného pre Haluzu a jeho spoločníkov, čo ich skoro zdesilo.

-- A čo ženy? — spýtal sa Haluza Pi-ka — Sú vaše dievčatá a ženy pekné?

— Jajaj — odpovedal mu Pi-ko — len ženy nám nespomínajte!

— To prečo?

— Preto, lebo ženy u nás vymierajú, takže na každých sto mužov už aj dnes pripadá len jedna žena.

— Kriste! — vskríkla Mistríková a tleskala rukami. — A to už ako?

— Stalo sa to pred dvaciatimi rokmi — začal Pi-ko vysvetlovať celú vec — že jeden lekár vyrobil taký liek, také serum, ktoré životný vek zdvojnásobil a týmto serom sme sa dali zaočkovať všetci. Ale čo

čert nechce, len o 30 rokov neskoršie sme zbadali, že ženy nám nechcú rodiť dievčatá a prišli na to, že príčina toho je serum. Serum malo totiž tú reakciu, že ženy prestaly rodiť dievčatá a len zriedka sa stalo, že tu i tam narodilo sa dievča. Že ženy a obzvlášť tie staršie prestaly rodiť deti vôbec, na tom sme nič zvláštneho nevideli, ani nad tým sme sa nedivili, že väčšina nezákonných detí sú chlapci, ale len o 20—30 rokov neskoršie, keď už dievčatá sa nerodily vôbec, považovali sme za možné, že toto všetko muselo zapríčiniť to serum. Ďalšie zaočkovania tým serom sme zakázali, ale čo to bolo platné, keď sme sa s tým už všetci otrávil v takomto smysle, deti, ženy, mužovia, mladí i starí — všetci.

— Érdekes — poznamenal Haluza a pozrel sa na Mistríka.

— Všade chlapci, chlapci a len chlapci. Čo teraz? — spýtali sme sa jeden druhého. — A sochu slávneho lekára národ rozbil na kúsky. Lenže s tým sa nič nepomohlo. Mužovia tvrdili, že všetkým vina sú ženy a ony zase tvrdily, že my. I dnes nevieme čo sa s nami stalo, vieme len to, že to serum muselo škodiť na naše vnútorné a snáď i na pohlavné ústroje a pokiaľ nebudeme vedieť, čo je vo veci, nebudeme môcť najst' protiserum, ktoré by mohlo napraviť, čo nám to prvé pokazilo. Dnes sa nad tým už nedebatuje, kto je tomu vina. Všetci, lebo sme chceli dlho žiť — povedal ešte Pi-ko a pustil sa do plaču.

Jeho súseď si tiež naklonil hlavu a vybral si z kapsy vreckovku.

V lietadle nastal kľud a len rachot a hluk vrtule bolo počuť.

Fuky-fuč, sláva-fuč a ešte k tomu i ženy-fuč! — pomyslel si Haluza — a začal sa na Marse už nie dobre cítiť.

— Časom sa začaly odohrávať na Marse smutné veci i komické — pokračoval Pi-ko. — Naše staré panenky sa ihneď povydávaly a ostatné ženy tiež, takže akonáhle zomrel žene manžel, v tom okamžiku už mala druhého muža.

— Le mari est mort, vive le mari! čo? — poznal Haluza, ktorý celkom dobre vedel francúzsky.

— Áno, tak tomu bolo i je dnes u nás. Nie len ženy, ale i všetky staré babky si našly nových manželov, čiže aby som pravdu povedal, mužovia našli tie staré ženy a nenechali im pokoja, pokiaľ sa nedaly nimi odvieť k notárovi. Tricatročný muž a storočná starenka; môžete si predstaviť ako to vyzeralo. A keď sa jedna stará panenka alebo starenka objavila na ulici, hú! To ste mali vidieť čo tí mužovia robili. Ruky bozkávam milostivá slečna, alebo pani a kde ráčite ísť? Taká pekná dáma. Milostivá! Doďte, aby sme vás odprevadili. Snáď na trh, na prechádzku? No to je niečo kolosálneho — dvorili jej a toľko ich bolo tých mužov okolo tej dámy, okolo tých babičiek, že ich niekedy skoro stlačili alebo svalili. Isteže to tak dlho nešlo a ženy ostaly doma. Mali sme takých špatných paneniiek, že sa nedalo na ne ani pozrieť, čaptavých, hrbatých, slepých alebo s okuliarmi ako tanier a preca sa povydávaly. A tí, ktorí sa tomu ženíchovi vysmievali, dnes mu to šťastie závidia, chodia ho navštevovať a nosia im krajšie a krajšie dary.

Našich začalo všetko to veľmi baviť.

☛ — A čo sa mladých a pekných dievčat týka — pokračoval Pi-ko — tu sa veru všetko na raz obrátilo. Už nie dievčatá ale muž musel mať veno a musel nie len svoju nevestu, ale aj celú rodinu vziať so sebou do domu, lebo inak by mladú nevestu nikto nebol dostal. A sedliaci na vonkove? Boli by blázni pracovať na poli, keď videli, že sa pre ich dcéru pánien tak bili. Začal to jeden, totiž vziať si celú rodinu so sebou a museli ho nasledovať i druhí. Ba čo ešte; našli sa neskoršie i také ženy, matky, ktoré žiadaly, aby ich ženích si vzal sebou do domu nielen tú najbližšiu rodinu, ale aj tú ostatnú, tých švagrov, kmotrov, strýčkov, krstných otcov atď., až k tomu najstaršiemu pradedovi, takže pri takej svatbe celá dedina, celá procesia išla za manželom do mesta, čiže do paláca toho pána ženícha. A myslíte, že sa ten manžel cítil nešťastným? Ale kde. Novomanžel obyčajne dostal s tou ohromne veľkou rodinou i niekoľko starých žien a on ich potom ďalej predal svojim známym a dostal za ne toľko, koľko ho tá dlhá procesia do smrti stála. Nota-bene i s 10 procentovými úrokami.

Naši sa teraz už tak smiali, že nebolo počut' ani vrtulu lietadla rachotiť.

— Na splátky to nešlo? — spýtal sa Haluza so smiechom.

— Veru nie. Len za hotové. Všetko za „baares Geld“.

— Ako na trhu otrokov v Afrike, čo?

Potrvalo dosť dlho, pokiaľ sa smiech v lietadle utíšil.

— Sedliaci vidiac čo sa na dedinách robí — ho-

voril Pi-ko ďalej — totiž tí, ktorí nemali dcéry len chlapcov, dohodli sa, že budú bojkotovať mestá, čiže tých pánov vyhladovia. Čo mali iného robiť, keď im na tej dedine ostaly len kravy a kozy? Naraz prestali posielat' do miest zemedelské produkty. Každý vyrábala len toľko, koľko pre seba potreboval. Čo z toho vzniklo? Ženači, tí šťastní somári, ako sme ich potom nazvali, začali svoju rodinu durit' do práce, odvolávajúc sa na to, že kto nepracuje, nech ani neje. A veru rodina musela okolo domu pracovať. Keď bol ten manžel zámožný a mal hodne poľa, tak to ešte nejak išlo, ale keď nemal, tak bolo s ním zle. Rodina si nazpät' žiadala svoju rodinu čiže dcéru, hovoriac, že ju dajú tomu, kto má veľkú záhradu alebo viac poľa. Vznikly z toho hádky, rvačky, bitky v dome a riešily sa tieto spory tak ako sa dalo; buď po dobrotky alebo s kyjakom s ktorým tí sedliaci vedeli znamenite — golfovať.

Novorodené dievčatá, ktoré žiadnu rodinu nemaly a ktorým matka pri pôrode zomrela, tie prešly do majetku štátu a byly umiestené v ústavoch.

— Tak tomu bolo pánovia pred 50. rokmi — pokračoval Pi-ko — a dnes stojíme tak, že každý pracuje pre seba a aj prezident musí svoje zemiaky okopávať — sám.

Zase smiech.

Takto sa uskutočnil starodávny sen žien sveta a to: mužovia ich skutočne mali radi, kúpavali ich v mlieku, nosili stále v náručí a zbožňovali ich.

— Kto je u vás pánom? — dal Pi-kovi otázku Haluza — keď je u vás kolektivismus, čili komunizmus?

— Tí, ktorí viac vedia ako ostatní: politikovia, ve-

dátori, inžinieri, vynálezci, umelci atď., zkrátka tí, ktorí nejakým originálnym nápadom vzbudia pozornosť na seba.

— Ako na príklad . . .

— Ako na príklad dom, alebo vila, postavená podľa najoriginálnejšieho vkusu. U nás je každý rovný, prírodné bohatstvo patrí každému, majetok je spravodlivo rozdelený, každý má dom, záhradu a všetko čo chce, takže nás nebaví nič, len sláva. Človek musí sa dostať do novín stoj, čo stoj, lebo inak nezíska žiadnu ženu. U nás človek s jedným dobrým žartom ďalej zajde ako s mandátom do parlamentu.

— Máte aj parlament ?

— Áno, lenže všetci poslanci išli na prázdniny. Každý chodí za ženou a každý sa vráti s prázdnyimi rukami. A potom ani cenu nemá žiadny ten parlament. Nikto na vládne dekréty, na výzvy nič nedá. Každý pracuje pre seba, čili koľko domov, toľko štátov je dnes na Marse.

— Snáď koľko žien, toľko štátov — snažil sa Piko výrok napraviť Mistrík.

— Tak je a nezachráni-li nás niekto alebo niečo v poslednej chvíli, tak sme stratení. Bude po nás.

— Čo podnikáte, aby ste sa zachránili ?

— Skoro nič — odpovedal Pi-ko. — Musíme vyčkať, až nám tie deti dorastú, ktoré sa s tým sérom neotrávily a ktoré potom snáď v stejnom počte budú rodiť chlapcov i dievčatá.

— To je všetko ?

— Jednak hľadáme stále protiliek, protijed, ktorý by nám napravil to, čo to sérum pokazilo a jednak

— a ko som to už hovoril — snažíme sa dostať na druhú stranu.

— Ja myslím, že na druhej strane budú ženy — poznamenal Haluza.

— Ja zase, že žraloky — hovoril Pi-ko. — Kto z nás má pravdu?

— Neviem.

— Tak vidíte.

— Koľko je vás?

— Nie celých 300 milionov.

— A koľko žien?

— Ani jedna desatina nie. Vyše 2 milionov. Na každých 105 mužov pripadne jedna žena.

— A koľko je dievčat?

— Veľmi málo. Máme len nejakých 300.000 dievčat. Vlni sa nám len jedna narodila.

— A kto má tie dievčatá? Kto ich vezme za ženu?

— Vynikajúci Marsania. Slávni mužovia. Ale aby ste si neráčil myslieť — pokračoval Pi-ko — že tí mužovia len vtedy sa zasnúbia, keď to dievča sa vydať už môže. Ale kde. Dnes sa dievča vydá už skôr, ako sa narodí.

— To ako?

— Tak, že keď lekári ustália, že dieťa bude dievča, mužovia sa už vtedy o ňu bijú a matku čili celú rodinu berú so sebou. Čo myslíte, že by sme tie dievčatá nechali na slobode, aby nám ich niekto uniesol? Nie, ono sa musí narodiť v dome, kde jej budúci manžel žije.

— Teda z kletky do kletky.

— Áno.

Na obzore sa už začaly objavovať prvé lietadlá,

vzducholode, ktoré sa o chvíľku na obzore len tak hemžily. Pod lietadlom bolo už krásne. Všetko zelené, lesy, záhrady, domy, rieky, jazerá atď.

— Tak čo na to všetko hovoríte milostivá? — spýtal sa jej Pi-ko — Vy budete mať veľkú cenu u nás. Pozor, aby vás niekto neunesol.

Mistriek polapal svoje zadné vrecko, či má ešte revolver na mieste.

Život na Marse začal sa našim nepáčiť.

Mistriek a jeho manželka sa najmenej desať razy na seba pozreli.

Nálada v lietadle bola akási „studená“. Každý najradšej by nič nebol hovoril, len mlčal.

Kľud porušil Haluza.

— Škoda — hovoril — že som si nevzal so sebou nejakú ženu i ja.

— No, to ste veru mohol — povedal Ba-le — Aj pre nás.

— Tak vy vôbec ešte nepoznáte ženu? — spýtala sa ho Mistriková.

— Len z obrázkov. Vy ste prvá, ktorú pred sebou vidím.

— A . . . a . . . čo chcem hovoriť — prerušil ich Haluza — aký je to komunizmus, keď tie ženy nie sú spoločné na Marse? Keď ich je málo, tak by mali byť spoločné. Nie? — žartoval Haluza.

— To preca nejde — hovoril Pi-ko — lebo nejaký privátny majetok na svete musí existovať.

— Správne, lenže žena privatným majetkom niekoho nemôže byť. Žena ako osoba, môže mať svoj privátny majetok, ale ona zase privatným majetkom nikdy nemôže byť.

— Však ani nie je.

— Ba práve, že je — povedal na to Haluza. — Však teraz ste to hovorili.

— Skôr bude pravda, že ony nechcú byť spoločné.

— Jé! — prerušila rozhovor Mistríková — aké zvieratá sú tam dolu?

— To sú naše domy — odpovedal Ba-le.

-- A prečo vyzerajú tak ako skamenelé zvieratá?

— To je u nás dnes v móde. Je to surrealizmus.

Ďalej sa dívali na hlavné mesto, ktoré sa rozprestieralo pod nimi.

Každý dom bol postavený zvlášť a mal okolo seba veľkú záhradu. Jazierka v záhradách tiež bolo vidieť. Ulice boly rovné a tak dlhé, že nebolo vidieť ani na ich konce. Bolo to mesto nekonečne veľké. Ten populčný ruch bol ako v Paríži alebo v Moskve, kde sa ľudia hemžia ako mravence.

— Ako sa toto mesto menuje?

— Ulajolejhul.

— Divné meno.

— Vážení — hovoril teraz už Pi-ko — sme nad hlavným mestom. U cieľa. Dovoľte aby sme vás prekvapili niečim; našou špeciálnou podošvou — a už aj vyberal z nejakej krabičky — ktoré potom nalepíme na spodok vašich topánok.

— Načo nám budú?

— Aby ste neskákali na Marse tak, ako . . . Vy tu na Marse vážite len 20 kg, a preto chceme tieto naše podošvy prilepiť na vaše topánky, aby ste sa zase cítili 60 kg ťažkými. Tieto špeciálne podošvy sú z ťažkého a pružného materiálu a vážia 20 kg.

Dve podošvy po 20 to je 40 a k tomu vaše 20 kg, je spolu 60 kg — hovoril a pomáhal im tie podošvy upevniť na topánky.

Naši sa za to Marsanom pekne poďakovali. Mistriková sa len dívala dlho na Pi-ka. Bol to muž pekný, ako R. Valentino. Obidvaja sa usmiali. Bol to divoký a zvláštny pocit pre Mistrikovú, vidieť pred sebou muža, ktorý jej život zachránil a ešte ženu nepoznal vo svojom živote. Čert v tomto okamžiku rozhodne nespal a to cítili obidvaja.

2.

Lietajúca izba, helikopter pristál kolmo na letišti. Naši len teraz spozorovali, že na letišti je viac miliónov Marsanov — mužov — ktorí boli všetci oblečení tak, ako naši futbalisti a len nejaké sandály mali na nohách.

— Sláva, sláva — volali Marsania, keď naši vystúpili z lietadla.

Aby Haluza a jeho spoločníci všetko rozumeli čo im Marsania budú hovoriť, Pi-ko položil každému na hlavu nejakú korunu so sluchátkami. Bol to prístroj, ktorý bleskurýchle preložil marštanštinu do slovenčiny a opačne. Tlumočníkom bol ovšem Pi-ko.

Celá slávnosť ináče bola rádion a televíziou (videnie na diaľku) vysielaná, takže celý Mars takto všetko videl a počul.

Po prvé vítal ich správca letišťa, ktorý ich potom ďalej predstavil ostatným.

Správca letišťa a ostatní štátnici nevyzerali tak, ako Marsania vôbec, boli podobne oblečení ako naši a ešte aj cylinder mali na hlave.

Prezident Marsu — starý pán — v mene celej planety vítal našich na Marse a prijal im všetko dobré.

Minister zahraničných vecí čiže medziplanetárnych záležitostí vítal ich najvrelejšie. Hovoril, že aká je to krásna vec, keď obyvatelia rôznych planét navštívia svojich susedov a že oni sú prvými, ktorí so Zeme tam prileteli. Že žiadnemu nenapadlo ešte navštíviť Mars, ani Venušanom, Merkurčanom alebo Jupiterčanom a že dnes, keď im ženy vymierajú, takýchto návštev by veľmi potrebovali.

Minister obchodu si sťažoval, že obchody na Marse nijak nejdu. Najlepšie by vraj išiel ešte obchod s dievčatmi a že Marsania veľmi závidia tým našim Arabom tam v Afrike, ktorí môžu na trhu dostať za groš toľko dievčat a žien, koľko len chcú.

Minister verejných prác im vysvetloval, že dnes každý už len pre seba pracuje, lebo sediaci nepriťahujú na trh nič a že jeho kolega minister vnútorných záležitostí preto nemohol byť prítomný tejto slávnosti, lebo išiel — na seno. Že radi by sa dostali na druhú stranu, ale že im to nijak nejde a že keď ináče nie, pokúsia sa celý Mars prevrtať a tých anjelov či čertov, ktorí tam žijú, — priniesť sem.

Minister sociálnej pečlivosti uisťoval našich, že veľmi dbá toho, aby sa dievčatom a nevestám niže 16 rokov nič nestalo. Sám má nevestu 6 ročnú, ale, že ju dosiaľ nebozkal, len jej prstičky. Je síce pravdou — hovoril — že v Prírode nejestvuje žiadna mravnosť, ani etika a hanba, pretože tieto pojmy si vymysleli Marsania sami, keďže však Marsan stáva a spáva vo vedomí, že v susednej izbe pomaly rastie jeho nevesta, tak to ešte . . . ako-tak . . . ide.

Minister letectva a námorníctva sa pre našich skoro povadili.

Minister letectva predovšetkým gratuloval našim za prekonanie všetkých dosavadných medziplanetárnych rekordov a poďakoval sa im za to, že túto niekoľko miliónov kilometrovú diaľku ako prví šťastlivo prekonali.

A už aj ich chcel vyznamenať, keď priskočil k nemu minister námorníctva a odvolávajúc sa na to, že Haluzov let skôr patrí do sféry námorníctva ako letectva — začal k našim hovoriť aj on.

— Ale excellence — prerušil ho minister letectva — ako môžete také niečo tvrdiť? Však balón „Slovák“ v priestore letel a neplával ako vaše ryby vo vode. Čo vás to napadá?

Minister námorníctva na to, že Slovákov kosmický prúd priniesol na Mars a že čo morské a vesmírové prúdy sebou nosia; či je to balón alebo kus dreva — to patrí jemu.

— Tak si ráčte excellence nechať toho kus dreva a balón nechajte mne — odpovedal na to minister letectva.

Boli by sa aj pobili, keby nebol k nim priskočil policajný riaditeľ a nebol by im navrhol, aby si tento spor vyriešili medzi sebou doma alebo, aby Haluzu a jeho spoločníkov vyznamenali obidvaja.

Tak sa aj stalo a naši sa stali aj letcami aj námorníkmi razom, čo by im veru aj Lindberg mohol závidieť.

Nasledoval minister spravodlnosti, ktorý na konci svojej uvítacej reči tak nadával na „osud“, na Prírodu a na celú lekársku vedu, ako nejaký — bača.

Že to neni spravodlivosť; jednému veľa a druhému nič. Aký je to vraj komunizmus na svete, keď na Zemi je nadbytok žien a na Marse málo. Tak-tak, že keby ten lekár vstal z mŕtvych, ktorý to nešťastné sérum objavil, že by ho rozsekali na kúsky. No ale tak nám treba — dodal a pustil sa do plaču — chce . . . li sme . . . d . . . dlho . . . žiť.

Vytiahol si vreckovku a utieral oči.

Minister vojny s poľutovaním konštatoval, že štát má už príliš veľa vojakov a že rád by ich vymenil za ženy, keby mu niektorý štát zo Zeme ženy priniesol. Aká je vraj škoda, keď Európa toľko vojakov potrebuje a nemôže poslať na Mars toľko vagonov dobytkových, čiže balónov, aby si mohla tých vojakov odtransportovať.

— Milostivá — skončil svoju reč minister vojny — prajeme vám u nás mnoho šťastia a zdravia, len aby ste nás potom neobdarovali zase vojakom. Radšej dievča vám prajeme.

Minister pošt a telegrafov spomínal na tie časy, keď ešte poštové a telegrafné úrady boli preplnené dievčatmi, pri čom — ako jeden sbornajster dal znamenie Marsanom, ktorí ihneď si aj zaspievali známu slovenskú piesničku:

„Kdeže sa podely, kdeže sa podely
naše zlaté časy“.

Na koniec prehovorila i ministerka ženských záležitostí, 150-ročná starenka, ktorá sa príchodu našich veľmi tešila a priala Mistríkovej veľa manželov a detí ešte viac. Skončila svoju reč slovami: — Bodaj by všetky vaše deti boli dievčatá.

Haluza a jeho spoločníci Marsanom odpovedali to,

čo im rýchle prišlo na rozum. Pekne sa poďakovali za ich vrele privítanie a prisľúbili im, že urobia pre záchranu Marsanov všetko, čo im bude v moci.

Potom vláda posadila našich do svojich aut a išli sa pozrieť na hlavné mesto. Kde len autá išly, všade ich pozdravovali špaliere Marsanov. Nebolo chvíle, kedy by neboli videli okolo seba aspoň stotisícový dav Marsanov.

Pri sprievode hlavným mestom sa naši dobre zabávali, ba aj zasmiali. Domy, mrakodrapy, sťa skamenelé zvieratá. Ako sa autá k jednotlivým domom približovali, začaly sa tieto 20—50 m vysoké zvieratá pohybovať, ohybovať a klaňať sa, rôzne posunky prevádzať, alebo svoje chvosty kolenbať. Zviera za zvieratom ako stromy na promenádach.

Všade ovácie a samí muži. Ženu nebolo vidieť ani jednu.

Po sprievode mestom navštívili prezidentov palác, boli prítomní na slávnostnej večeri až nastala polnoc, ktorá učinila koniec všetkým slávnostiam.

Naši boli ubytovaní v paláci prezidentovom a boli pridelení k nim aj spomenutí traja Marsania (Pi-ko, Ba-le atď.), ktorí s nimi prileteli do hlavného mesta.

Nerozprávali sa dlho vo svojich spálňach, ihneď išli spať, pretože boli celkom vyčerpaní. Ten dávno očakávaný spánok zdal sa im o mnoho sladší, ako všetka exotika Marsa.

3.

Na druhý deň Akademia vied a umenia pozvala našich na obed, pri ktorom im predseda odovzdal

nejaké dokumenty. Bolo to „občianstvo“. Haluza a jeho spoločníci stali sa občanmi Marsa.

Po slávnostnom odovzdaní „občianstva“ predseda Akadémie vstal a zahájil svoju reč.

— Vieme dobre — hovoril medzi iným — že čo sa vašej techniky a vedeckej pokročilosti týka, nie ste ešte tak ďaleko ako my, ale preca úfame, že nám pomôžete. Bude-li mať niekto z vás nejaký dobrý nápad; ako zabrániť úplnému vymretiu našich žien, alebo ako sa dostať na druhú stranu, prosím, ráčte nám to zhlásiť a my sa vám zato veľmi pekne poďakujeme.

Sú dievčatá na Marse, — pokračoval — ktorým matka pri pôrode zomre a tieto dievčatá potom patria štátu. Sú vychované pod dozorom Akadémie vedy. A čo ráčite myslieť vážení hostia zo Zeme, čo robíme s týmito dievčatmi? Našich vedcov vyznamenávame nimi. Nevyznamenávame našich ľudí s krížikami ani medailami, ako sme to ešte nedávno robili, ale s plnoletými dievčatmi, ktoré im zavesíme potom priamo na krk. Dovoľujem si Vás, ako našich hostov upozorniť na túto vec, lebo jedna z nich sa práve dožíva svojich šesťnásť rokov a je tak pekná, že ju obdivuje celý Mars. Pomôžete-li nám pane Haluza — zdôrazňoval tieto slová predseda — Vám ju môžeme dať. Teda len s chuťou do práce. A čo sa toho umenia týka, hľa! . . . časy sa menia. U nás je už dávno nie umenie to, čo sme niekedy nazývali umením. U nás sú najväčšími umelcami tí, ktorí nás obdarujú dievčatmi. Je síce pravda — hovoril ďalej, — že namaľovať na plátno dievča je dosť veľký kumšt, ale urobiť z nej živú . . . je ešte väčší.

Minútový aplaus.

— V nádeji — skončil týmito slovami svoju reč predseda — že nám vážení hostia nejakú pomôžu, prajem vám všetkým v mene celej Akadémie vedy a umenia mnoho šťastia na Marse a — dievčat. Na zdravie našim hosťom obyvateľom susednej planéty — hovoril ešte, držiac pohár vo svojej pravici. — Na zdravie!

A vyprázdniť svoje sklenky.

Zato Haluza vstal, ktorý sa poďakoval Akadémii za udelenie občianstva a hovoril:

Dovoľujem si podať slávnej Akadémii svoj návrh na riešenie katastrofálnej situácie na Marse a to; navrhujem, aby všetka veda bola sústredená pre otázku, ako sa dostať na Zem, aby sa odtiaľ naše dievčatá a ženy sem mohli presťahovať. Na zemi je vždy nadbytok žien a ja myslím, že keby sme im povedali o čo ide, veľmi rady by sa sem presťahovali a povydávaly za vás. Len z ČSR mohli by ste dopraviť najmenej 100.000 dievčat, nehovoriac o ostatných štátoch, kde je tiež viac žien ako mužov. Navrhujem teda, aby všetci inžinieri a vedátori nerobili nič iného len vyrábali vesmírové zeppeliny, balóny a pod. a aby sa tá medziplanetárna doprava čím skôr zahájila. Érdekes, keď nám sa podarilo sem prísť, prečo by nemohly prísť za nami aj tie ženy?

Mistriek tiež prehovoril niekoľko slov. Poďakoval sa za občianstvo a vyličil Akadémii ako je to s tým občianstvom na Zemi. Štáty vraj si hrajú s ľuďmi futbal, že ich kopajú z krajiny do krajiny tak dlho, pokiaľ sa nad nimi nejaký štát nesmiluje a nedovolí im ďalší pobyt. A že on tiež dlho nemohol dostať „ob-

čianstvo“. Tak kde ja vlastne patrím? — spýtal som sa seba niekoľko ráz pri týchto občianskych procedúrach — na Mesiac, či na Mars?

— Na Mars, na Mars! — poznamenali si vedátori. — Už je všetko v poriadku.

— A môj priateľ Haluza? Áno súhlasím s jeho návrhom — pokračoval Mistrík — ale dovoľujem si Akademii podať jednu otázku; nešlo by to prosím tak, aby sa na Mars presťahovali len Slovenky? Načo sú vám na Marse dievčatá z iných štátov? Naše Slovenky by rodily potom len Slovákov, čiže Slovenky, takže časom mohlo by nás byť Slovákov niekoľko miliónov, po čom všetkom nám, milí Marsania, tak úfam, že tú autonómiu skutočne dáte. Nemáme jej na Zemi, budeme ju mať aspoň na Marse.

Vedátori sa usmiali, tleskali Mistríkovi za celé dve minúty a takéto poznámky robili: „Za dievčatá vám dáme nielen autonómiu, ale i celý Mars. Vy nám privediete Slovenky a každej im zavesíme na krk jedného Marsana. Potom bude nielen autonómia, ale aj automobil.“

Nasledovala všeobecná debata.

Jedon vedátor navrhol, aby Akademia Haluzovi a Mistríkovi dala k dispozícii toľko dievčat, koľko budú chcieť, aby sa ich narodilo čím viac.

— Naši vážení hostia — odôvodňoval svoj návrh dotyčný vedátor — nie sú otrávení tým sérom, ktorý znivočil naše vnútorné ústroje, takže medzi ich deťmi pravdepodobne každé druhé bude dievča, ako sa to normálne deje.

— A čo, keď budú sami chlapi? — nadhodil jeho sused.

Haluzova nálada tak tančila ako loď na mori pri búrke. Hovoril-li niekto pro, cítil sa ako v nebi, keď hovoril contra, cítil sa Haluza ako na južnej točni, uprostred mrazu.

Ináče Akademia návrh odmietla, taktiež aj Mistrík, ktorý sa vyhováral tým, že on už manželku má a druhú že nepotrebuje.

Potom sa hovorilo o všeličom.

— Pane Haluza — obrátil sa naň predseda s otázkou; — mohli by ste nám povedať niečo o živote na Zemi? Ako sa máte, čo tam robíte atď. Ale stručne, tedy v krátkosti. Aby ste mnoho nehovorili, ale aby sme z toho preca všetko vedeli.

— Skrátka a stručne? — opakoval otázku Haluza — nuž poviem vám. Spojené štáty sa rozhadzujú, Anglia sama nevie na čom je, Franczia sa za hlavu škrabe, že sa prepočítala, Nemecko zbrotí, Taliani sa smejú, Rusko pracuje a dobré filmy vyrába a ostatný svet čaká.

— Čaká? Na čo? — spýtali sa ho vedátori.

— Pravdepodobne na Vás. Aby ste im niečo lepšieho poradili.

Bola to definícia zemskej politiky natoľko skvelá a stručná, že lepšia ani nemohla byť.

Debata trvala ešte dlho a pretiahla sa až do polnoci.

4.

Haluza a jeho spoločníci ešte v ten deň prijali pozvanie Dra Pi-ka k návšteve jeho domu.

Bol to dom 10 m vysoký a 30 m dlhý — tyger. Po prvé sa išlo schodmi k nohe, čiže k päte tygra,

v ktorej sa nachádzala jedna menšia miestnosť. Naši vstúpili do tej malej izbičky, načo Pi-ko potlačil knoflík a . . . tyger zodvihol svoju nohu tak ako nejaký kôň, keď chce na svojom bruchu muchu odohnať. Z päty tygra prestúpila spoločnosť (pupkom) rovno do žalúdka — do bytu, kde vládol taký surrealizmus, že sa to všetko našim až hnusilo. Fuj, len von z toho tygra.

Na streche, na chrbte tygra, bola úzka, zato dosť dlhá záhrada. Tyger mal akúsi korunu na hlave — bola to Pi-kova hviezdárňa. A na koniec trochu humoru : z chrbta sa išlo po chvoste dolu až na jeho dolný koniec, kde bola umiestená malá terasa. Malý stolík a niekoľko stoličiek okolo neho. Sotva si spoločnosť sadla, začal tyger kolenbať chvostom vo vzduchu tak, ako pes pri dobrej nálade. Všetci sa húpali. A keď už mali všetci toho dosť, tyger svoj chvost zodvihol, takže spoločnosť sa dostala do 40 metrovej výšky, odkiaľ bol veľmi krásny výhľad na susedné domy a na mesto. Na ľavo bol dom — jedna žirafa, — ktorá svoj krk raz vtiahla do seba tak, ako slimák svoje telo, druhý raz vystrčila tak vysoko, že na nej sa nachádzajúci Marsania dívali sa na svet podobne, ako Francúzi s Eifelovej veže.

Boli tam zvieratá — domy rôzneho druhu a konštrukcie. Slonovi sa išlo do bytu cez nos, kde sa schody pohybovaly, ako v podzemnej dráhe Moskvy a druhé zvieratá zase svojich hostí priamo — sožraly.

Dlho by to trvalo, keby sme všetky tieto exotiká Marsa popisovali, snáď každému bude stačiť tolko, že vynaliezavosť Marsanov v tomto ohľade bola sku-

točne nekonečná. Koľko domov, toľko svetov bolo na Marse. Každá myšlienka a každý nápad sa tu uplatnil, pretože domy sa vyrábaly v továrňach a boli postavené — za deň.

Pi-ko pohostil našich nejakým nápojom, ktorý bol dosť chutný.

— Vy ste nám v lietadle spomínali, že dievča u vás dostane len ten, ktorý svojim originálnym nápadom vzbudí pozornosť sveta na seba. No a vy s touto vašou vilou ste nezískali ani jedno? — spýtal sa ho Mistrík.

— Ale kde — odpovedal. — Keď som tým matkám ukazoval fotografiu mojej vily a vysvetľoval im jej konštrukciu prosiac o ruku ich dcér, viete čo mi povedaly? Že bývanie v mojej vile je životu nebezpečné. Čo bude vraj — spýtali sa rodičia — keď sa konštrukcia vašej vily pokazí, tyger sa zbesnie a začne chvostom tak rýchle točiť ako vrtuľa?

— Chachacha — zasmiali sa naši z chuti. — No, to ste veru pekne pochodil.

— Nech parom vezme celú moju vilu, — hovoril Pi-ko zlostne, — složil som celý svoj majetok na ňu a dievča nemám.

— Hľa — povedal na to Haluza — ženy sa inak získavajú.

— Ako?

— Iste, že nie s tygrami. Érdekes. To vám potom poviem.

O hodinu neskoršie Haluza a Mistrík išli ešte raz prehliadnuť chrbát a hlavu tygra a Mistríkovú nechali samotnú s Drom Pi-kom na terase.

— Milostivá — začal Pi-ko vyprávať — ani pred-

staví si nemôžete, ako my trpíme na tomto svete. Som lekár v tom dievčenskom ústave, vidím tie dievčatá každý deň, liečim ich, chytám ich ruky, dotýkam sa ich, smežeme sa, poshováram sa s nimi a keď idem domov, vždy musím plakať, lebo viem, že z nich ani jedna nebude moja. Zachránil som život už nie jednej a preca; lásku nepoznám ešte, napriek tomu, že nikto by nevedel milovať ženu tak ako ja.

— Však ste aj nás zachránil. Však že?

— Nevieť milostivá, kto vás vlastne zachránil, viem len toľko, že keď ste na Marse pristáli, gangsteri vás našli a mali vás roztrhať. Ja som sám odzbrojil aspoň dvaciatich a keby nebol dával v sádzku za vás i svoj život, neviem či by som vás tu videl.

Mistríkova už vedela všetko a to stačilo k tomu, aby sa duševne pretvorila.

Haluza a jeho spoločníci sa večer usniesli, že budú bývať u Pi-ka.

5.

Tretí deň navštívil Haluza štátny ústav dievčat, kde ho odprevadil Ba-le a ešte traja členovia Akadémie vedy. Mistríkovi a jeho manželke nebola dovolená návšteva.

V každom jednom ústave bolo umiestených dvetisíc dievčat.

Haluza navštívil 15. a 16. ročník, čiže len tie izby, kde boly dievčatá 15 a 16 ročné.

— Tak ako sa vám tieto naše dievčatá páčia? — spýtal sa Haluzu Ba-le.

— Pekné sú, opravdu pekné. Ale ako je to možné, že každá je pekná a špatnú ani nevideť?

nájdeime slečnu Mi lu, najkrajšie dievča Marsa, ktorá tak pekne hrá do radia.

Prišli tam a našli ju samotnú. Práve sedela pri klavíri a cvičila.

Haluzu ju pozorne prehliadol. Bola len 150 cm vysoká, bezvadného tela, bruneta, opravdová krásavica. Oblečená bola ako baletka v našich divadlách. Haluzu sa len pozrel na ňu a už sa do nej zamiloval. No, ale zamilovať sa do nej nie je vôbec žiadne ume-
nie. Zamilovali sa do nej už viacerí.

— Slečna Mi-la — predstavil ju Haluzovi Ba-le.

— Haluzu — predstavil sa jej.

— Teší ma — odpovedala slovensky.

Haluzu mal padnúť na zem od prekvapenia.

— Hovoríte slovensky? — spýtal sa jej.

— Nie. Nie. Trochu. Málo — odpovedala.

Ďalší rozhovor tlumočil Ba-le.

— A kde ste sa naučila slovensky?

— Vedela som, že nás navštívite — hovorila —
tak som sa rýchle naučila pár slov.

— Érdekes. Pán Ba-le hovoril, že ste najkrajším dievčaťom na Marse. Je to pravda?

— Možná. Neviem.

— Érdekes. Ja som zase najkrajší muž na Zemi. Haluzu nikdy nehovoril vážne so ženami. Vždy len tak . . . ako sa mu chcelo.

— Naozaj? Prečo ste sem prišli, keď . . .

— Práve preto som sem prišiel, lebo ma ženy prenasledovali. Musel som utiecť pred nimi. Ony totiž chcely, aby som všetky miloval, kdežto ja chcem milovať len jednu.

Keby slečna Mi-la mu videla do duše.

— To je pekné od vás. Aj ja by som si priala len jedného.

— A, pardon. Ako sa vy ráčite menovať? Slečna Mi-lá?

— Áno, Mi-la.

— Ja vás budem menovať Mi-lá. Dobré? Viete čo to v slovenčine znamená? Tiež milá. A hráte tiež do radia?

— Výborne — povedal na to Ba-le.

Haluza mal nápad.

— Voľačo by som vám povedal slečna — začal Haluza. — U nás je to tak zavedené, že slečna, ktorá miluje niekoho, pred zahájením svojej hry pred mikrofonom, vždy udrie na ten tón, ako sa jej miláček menuje.

— A čo to znamená?

— Že nezabudla naň a že ho rada má. Keď sa ten pán menuje na príklad Gažík, vtedy slečna udrie na tón „G“, z čoho Gažík už všetko vie. Ja som Haluza. Nie? V tomto prípade by tá slečna musela udreť na tón „H“ — hovoril a už aj hľadal na klavíri svoj tón.

Slečná Mila mu pomáhala.

— Tu je. Tu je — hovorila. — A obidvaja udie-rali na „H“.

Haluza si hneď aj zaspieval pri tom:

Ha-ha, Ha-lu-za,
pekný ako ma-li-na

a sám sa pri tom zasmial.

Slečna Mi-lá potom ešte zahrála niečo pre Haluzu a za tým sa celá spoločnosť odobrala a išla ďalej.

Z hudobnej siene viedly dvere priamo na schodište, kde spoločnosť na chvíľu zastala. Haluza vy-

užil tejto príležitosti a pod zámienkou, že si v sieni niečo zabudol, nervózne sa obrátil a už bežal k slečnej Mi-lej späť.

Buď, alebo — pomyslel si — išiel k nej a bez slova pobožkal jej ruky dolu i hore, potom aj na tvár. Slečna Mi-lá buď nevedela čo je to bozk, alebo veľmi dobre vedela, pretože vôbec neodporovala Haluzovi, ale všetko trpela.

— Nezabudnite na tón „H“ — hovoril ešte, udrel naposledy na tón „H“ a behom opustil miestnosť.

6.

Buď, alebo; to bola Haluzova filozofia. Načo dvo-riť do nekonečna? Chytiť, postískať a pobožkať ju. Zatým všetkým; buď, alebo. Keby mňa tak násilím nejaká slečna pobožkala — predstavoval si vec Haluza — mne by sa to páčilo. Nuž keď sa mne to páči, musí sa jej to tiež páčiť. Je pravda?

Haluza mal skúsenosť v tom. Vedel, že s takýmto násilím súhlasí deväťdesiatdeväť percent dievčat a len jedno procento nie. To jedno? Tá jedna? Nech ju parom vezme. To bola Haluzova filozofia.

7.

Haluza aj na Marse robil len va-bangue a zdalo sa mu, že vyhral i tu. Slečna Mi-lá dobre vedela, že Haluza bude vždy počúvať, keď bude hrať do radia, čiže v televizore a práve preto už pri prvej príležitosti udrela na „H“. A potom vždy.

Udreť na tón „H“ bolo skutočne dobrým nápadom,

lebo Haluza prinútil slečnu Mi-lú, aby stále tiež naň myslela. Takto sa človek zamiluje do niekoho. Možné, že Mi-lá neudrela na tón „H“ ihneď z lásky k Haluzovi. Iste že nie. Len zo žartu. Dobre. Ale práve takto si všetko človek do seba vsugeruje. Žart, zvyk a potom: náruživosť, láska.

8.

Nasledujúce dni naši poobzerali na Marse všetko, čo ich ešte zaujímalo: muzeá, obrazárne, továrne, sedliakov, periferie, horstvo Korakarum, ktoré rozdelilo Mars na dve rovné časti. Videli všetko, lebo cestovali v lietadle. Videli niekoľko výstrelov rakiet na druhú stranu, prácu učencov v laboratoriách, školy a všetky ostatné inštitúcie.

O mesiac Haluza už cítil, že pozná život Marsanov, ktorých považoval za najlenivejších tvorov. Nikto svoju prácu oduševnene, z chuti nekonal, ale všetko išlo len . . . tak. Pravdepodobne nemali chuť k ničomu. Možné. Cítiť nedostatok žien na vlastnej koži a vedieť, že záchrany niet . . . áno, chápeme. Ale preca tí Marsania nemali pravdu, lebo na horiaci dom nepatrí sa len dívať, ale aj — hasiť. Marsanom nenašlo ani hasiť, ani snažiť sa zachrániť od blížiacej zkazy, ktorá veru zdala sa byť už na obzore.

9.

Haluza sa chytil do reči Marsanov a o ďalší mesiac všade vyprával len ich rečou. Bola to jedna z najideálnejších a najjednoduchších rečí. Stačilo poznať niekoľko sto slov a človek vedel už všetko. Na pr. slovo „byť“ sa časovalo takto:

Prítomný čas :

ja som

ty som

on, ona, som

Minulý čas :

ja bol

ty bol

on, ona, bol

„Hovorit'“ v minulom čase :

ja s' hovorit'

ty s' hovorit'

on, ona s' hovorit'

my s' hovorit'

vy s' hovorit'

ony s' hovorit'

Marsanština ináče mala niekoľkoraký minulý čas. Ináče sa vyslovilo „bol som“, keď to bolo včera a ináče, keď pred niekoľko tisíc rokov. Ale žiadne ťažkosti tu neboly, lebo toto všetko sa vyjadrilo jedným alebo viacerými otáznikmi.

Na príklad — bol som :

dnes	bol som
včera	bol som ?
predvčera	bol som ? ?
pred mojím narodením	bol som ? ? ?
pred potopou sveta	bol som ? ? ? ?
pred opičím človekom	bol som ? ? ? ? ?
pred stvorením sveta	bol som ? ? ? ? ? ?
ešte pred tým	bol som ? ? ? ? ? ? ?
atď. až do nekonečna.	

Haluzá o tri mesiace vedel už dokonale marsansky.

10.

Slečná Mi-lá stále udierala na tón „H“, čo bolo známkou, že myslí na Haluzu a aby ju znova navštívil.

Haluzá išiel. Pobehal všetky úrady, aby mohol dostať povolenie na jednu návštevu v ústave, ale dovolenie nedostal. Haluzá vedel o čo ide; niekomu

muselo veľmi záležať na tom, aby sa slečna Mi-lá a on nemali radi. Vedel, lebo priatelia mu to prezradili. Že si vraj niekto veľmi ostrí zuby na ňu a že najlepšie by bolo, keby Haluza sa tej slečny zriekol.

Haluza vidiac, že ani tak, ani tak, prisahal pomstu a rozhodol sa, že založí novú politickú stranu a tak dostane sa k svojej Mi-lej. Haluza nerád rozmyšľal dlho, ale prezrel situáciu a hneď siahal. Situácia na Marse bola taká, že Haluza nevidel iného východiska, ako založiť novú politickú stranu, alebo — povstanie. Revolúcia, puč. Sadnúť si do „vesla“.

11.

Jedného dňa Haluza a Mistrík tam sedeli na chvoste Pi-kovho tygra na terase vo výške 40 metrov, odkiaľ bol krásny výhľad na záhradu a na hlavnú ulicu. Poznáte sochu „Slobody“ v Amerike, kde tá žena drží vo svojej pravici fakľu? Tak to vyzeralo i s tým chvostom tygra a s tou terasou.

— Tak milý kamarát — hovoril medzi iným Haluza Mistríkovi — už som zostavil program svojej strany. Počúvaj budem čítať.

A už ho aj čítal.

Program ultrakomunistov.

— Propagovať na Marse polyandriu (mnohomužstvo), alebo čo je to samé; polygamiu (mnohoženstvo) a vyhlásiť ženy za spoločné. Vydávať sa budú lístky na lásku, aby každý Marsan, aspoň raz do roka mohol poznať ženu. Ovšem — dodal — o tvojej žene nehovorím.

— Zasnúbiť sa s maloletými dievčatmi bude zakázané.

— A staré ženy? Čo bude s nimi? — spýtal sa Mistrík.

— To už neviem. A to je aj ťažko, vieš? Možné, že sa tým starenkám manželstvo páči. Deti? To je niečo iného. Tie nemajú rozum. Ale starenky? Tie musia mať rozum. Nie?

— Ďalej!

— Všetky maloleté dievčatá i tie, ktoré sú už zasnúbené a všetky ženy teda i manželky budú zoštatnené a umiestené v ústavoch, kde budú konať službu, dozor, len eunuchovia.

Každé dievča po 16. rokoch bude mať právo vyvolať si svojho prvého manžela ľubovoľne. Budú sa usporiadať takzvané dámske volenky, damenvály, kde si dotyčná slečna svojho prvého manžela vyvolí.

Prvý manžel bude mať právo so svojou manželkou spolu stráviť tri dni a ostatní len — jeden.

— A kto bude ten druhý manžel. Tretí, štvrtý?

— To ešte neviem. Nato máme ešte čas — hovoril Haluza a čítal ďalej.

— Skrátka: propagácia, demonštrácie, sprievody mestom, manifestácie, voľby, nuž toto ja chcem. Prevziať moc do našich rúk. Keď to inak nepôjde, tak — puč. Potom vyhlásime polygamskú diktatúru. Vieš? Teraz počúvaj. Keď už ja budem pánom na Marse, naučím Marsanov pracovať. Vedátori a učenci vo dne v noci musia hľadať prostriedok, ako sa dostať na druhú stranu. Všetka vedecká práca bude sústredená k záchrane Marsanov. Jední budú hľadať prostriedok, protiserum, od ktorého ženy len dievčatá budú rodiť, druhí musia prevrtať Mars a iní zase to horstvo. Behom dvoch rokov, stoj čo stoj, ale všetci učenci sa

musia dostať na druhú stranu. Kto len slovo povie, komu sa to nebude páčiť, bude vystrelený na druhú stranu.

— Prečo ?

— Aby ho tí krokodíli sožrali.

— Tak načo duríš tých učencov, aby sa stoj čo stoj dostali na druhú stranu, keď sú tam krokodíli ?

— Aby sme ich nemuseli vystreliť — odpovedal Haluza, pri čom sa i sám zasmial.

— V továrňach sa budú vyrábať len rakety — pokračoval, — aby sme denne aspoň sto Marsanov mohli vystreliť.

— Vypíšeme súťaž. Kto uhádne, čo je na druhej strane, ten dostane . . .

. . . Čoho ? Čo mu máme dať ?

Mistrík sa len smial a neodpovedal.

— Vieš čo mu dáme ? Celá druhá strana bude jeho majetkom.

— I vtedy keď tam budú krokodíli ?

— Len vtedy. Ak budú tam ženytedy nie.

O chvíľku zase :

— Znova zavedieme trest smrti.

— Najmenší priestupok sa bude trestať smrťou.

— Tak vystreliť či zastreliť chceš tých Marsanov ?

— spýtal sa Mistrík.

— Érdekes. I to, i to. Podľa toho.

— Človeče — hovoril mu na to všetko Mistrík — s tvojim programom ďaleko nezajdeš na Marse.

— Z čoho to súdiš ?

— Lebo Marsania majú celkom inú morálku. U nich muž a žena tvorí jednoho Marsana, čiže, aby som

sa tak vyjadril, u nich muž bez ženy je len akýmsi polovičným Marsanom.

— Však práve. Práve preto musia byť ženy spoločné.

— Nie. Oni si vec predstavia tak, že kto ženu už má, musí ju mať i naďalej a nenapadne ich ani zďaleka tá myšlienka, aby sa opovážili ženu odtrhnúť od manžela. Tá už musí zostať do smrti tam, lebo keby odišla od manžela, manžel by ostal zase len pol Marsanom. Rozumieš?

— Láry-fáry — povedal mu na to Haluza — ale treba tú istú ženu chytiť a pripojiť ju k druhému mužovi, aby sa raz aj on stal celým Marsanom. Feršanden?

— Nie.

— Ba. A potom pozri; to je všetko len dialektika a nie písmo sväté. Druhú stranu nášho Mesiaca preto nevidíme, lebo sa Mesiac okolo svojej osy točí. To je pravda. Ale aj to je pravda, že preto nevidíme druhú stranu Mesiaca, lebo okolo svojej osy sa vôbec netočí. Nuž tak to je. Podľa toho; ako leží tá osa, kolmo k našim očiam, či vodorovne. Eh! Daj pokoj. To sa dá všetko vyvrátiť.

— Tak to skús!

12.

Haluza to skúsil. Začal propagovať na Marse svoj program, svoju filozofiu.

Čo je filozofia? Filozofia je programom pre reformu sveta a čin je jeho cieľom. Filozofia má byť teoriou, ako je teoriou plán stavby navrhovaný architektom; nie je teoria o živote, ale teoria pre život.

Socializmus, demokracia, komunizmus, fašizmus a politika vôbec tak ako aj budhizmus, islam, pohanstvo, kresťanstvo, teizmus, ateizmus, monizmus, deizmus, idealizmus, panteizmus a ostatné svetové názory, to je všetko filozofia, ktorú treba propagovať. *Miluj svojho bližneho, ako seba samého*, — *Rovnosť*, *Voľnosť*, *Bratstvo*, — *Nazpät' k prírode* — *Poznaj seba samého*, — *Preč od Ríma*, — alebo *Proletári celého sveta spojte sa* atď., sú heslá filozofické, ktoré treba vo svete uplatniť a za ktoré nutné je ísť do boja. Nemá-li filozofia odpovedi pre nás, alebo nepovie-li čo máme robiť na svete, tak do ohňa s ňou. Taká filozofia, ktorá nehovorí nič, je sofistika a sebaklam.

Filozofia nie sú knihy, ani štúdiá, ani vykladanie toho, čo jest, ale vyjadrenie toho, čo, ako má byť na svete. Teda programom.

Keď vidíš jedon dom, ktorý je postavený „tak“ a dodáš, že lepšie by bolo, keby bol postavený „tak“, v tom momente si filozofom. Kristus alebo Marx nehovorili o tom, čo a ako je na svete, ale o tom, ako by to malo byť, ako by bolo lepšie. A preto boli filozofmi.

Haluzza začal propagovať svoju filozofiu, medzi inteligenciou. *Ženy musia byť spoločné* — to bol jeho program, filozofia. A po trojdňovej námahe, presvedčil sa, že ho inteligencia nechce chápať. Páni na Marse (ani tí, ktorí ženy nemali) nechceli uznať Haluzovi, že potreba zákon ruší a keď 5.000 ľudí má k dispozícii len dva chleby, treba tieto chleby rozdeliť a nie nechať tým, ktorí ich majú.

Ale tomu je vždy tak. Filozofia nie je pre inteligenciu, ale pre proletariát.

Obuvník skôr pochopí filozofiu ako cisár — horil Voltaire. A skutočne: Kto porozumel Krista, Mohameda alebo Marxa? Králi, páni, či proletári? Prečo farizeovia nechápali Kristove slová, že pred Bohom je každý rovný? Prečo najmúdrejší páni vtedajšieho sveta — kňazi nechceli chápať Galileiovo učenie, že Zem je guľatá? Prečo nechápali páni Hitlera, keď hlásal, aby Nemecko neplatilo žiadne reparácie? Prečo páni sveta dnes nechápu, že lepšie by bolo Paneuropa ako takto? Alebo prečo nechápu, že keď nemôže byť privatným majetkom jednotlivca vzduch, dážď, slnečné papršky atď., taktiež nemôžu byť ani uhoľné doly, minerálne pramene, hory alebo ostatné prírodné bohatstvá? Prečo toto všetko chápe len takzv. lumpenproletariát?

Pamätajme: Všetka filozofia pochádza zo „smetiska“, čiže zdola.

Filozofia ako program je semeno, ktoré treba zasadiť do zeme, lebo len tam môže vyklíčiť. A len keď kvet sa so svojimi koreňami zachytil do „zeme“, môže rásť do hora.

Sluko nehreje s hora, ale od spodu. Je síce pravdou, že pochádza s hora, ale keby nemusely tie svetelné paprsky naraziť na zem, a odraziť sa odtiaľ, nemohol by sa ani sneh ani ľad roztopiť, ani teplo by nám nebolo nikdy. Tak je to aj s filozofiou alebo vedou. Vedátor, hvezdár objaví deviatu planetu, ale nikdy z toho nebude planeta, pokiaľ sa ten objav nedostane do učebníc ľudových škôl, čiže na „smetisko“.

Tvoríte-li niečo Veľkolepého, tak sa obráťte k ná-

rodu, lebo tí Velikáši málokedy porozumejú to „Veľké“.

Haluza sa sobral na periferiu a propagoval svoj program medzi sedliakmi. Aby tí sedliaci chápali o čo ide, ukázal im rovných 10 hrncov — a len jednu prikrývku.

— Tak pánovia — vysvetľoval im celú vec — pozrite sa na tieto hrnce, ktoré ste vy a táto pokrývka je žena. Keď s touto pokrývkou zakryjeme tento hrniec — a hneď ho aj zakryl — tak bude všetko v poriadku. Šťastný hrniec bude hovoriť takto: áno, tá pokrývka patrí mne, lebo hrniec bez pokrývky nie je hrncom. A čo tie ostatné hrnce? Tento šťastný hrniec — a ukázal naň — bude hovoriť, že tá pokrývka bude jeho. Ja zase hovorím, že tá pokrývka patrí všetkým, lebo zakryje aj tento druhý hrniec, hodí sa na všetky hrnce, nie je tak? Pokrývka bude patriť tomu, ktorý hrniec ju bude mať. Keď sa v každom hrnci niečo varí a keď máme len jednu pokrývku, tak ja myslím, že patrilo by sa s tou pokrývkou zakryť každý hrniec aspoň na päť minút, aby každý mal z toho dačo a nie nechať ju na jednom, aby sa tá polievka v ňom hneď uvarila a druhé musely čakať. To je ten komunizmus a nie divať sa na šťastný hrniec a mlčať pri tom.

A sedliaci ho chápali.

Haluza potom išiel k horstvu Korakarum a propagoval svoju filozofiu o hrnciach a o pokrývkach tým Marsanom, ktorí sa pod horstvom na slnci vyhrievali. Ale títo zase mali „niečo“: Že tak a tak, že to nie je pravda a že pokrývka patrí na ten hrniec, ktorý ju práve má.

Takto Marsania, mešťania, ktorí tiež nemali ženy.

Tak hybaj nazpäť k sedliakom. Haluza chodil od domu, do domu, od mesta, do mesta a všade bral so sebou hrnce a pokrývky. A propagoval. Koho získal toho poveril, aby vec propagoval ďalej, aby všetkým členom dali legitimácie atď. A keď už mal niekoľko tisíc prívržencov, založil politickú stranu, sekretariáty, odbočky a neskôršie aj svoj týždeník a potom — deník.

Išlo to pomaly. Žena, ako agitačné heslo. Vedel, že raz vyhrá. Musel vyhrať, lebo čo tým Marsanom sľuboval, bolo maximum na Marse. Ženu. Lásku.

O mesiac mal už Haluza pol miliona prívržencov, ktorí si žiadali svoje — ženy. Zaujímavé bolo skutočne; včera Marsania ešte tak hovorili, že ženy nesmú byť spoločné, lebo muž bez ženy je len pol človekom a dnes tvrdili, že ženy práve preto musia byť spoločné, lebo muž bez ženy je len pol človekom.

Takto sa robí z bieleho čierne; propagáciou, agitáciou a — dialektikou.

13.

Zatiaľ čo Haluza na periferiách Marsa agitoval, Mistrík opustil dom Dra Pi-ka a presťahoval sa inde. Prečo? Preto, lebo jeho manželka Andulka zostala mu neverná a nechcela opustiť Dra Pi-ka. Mistríková sa teda stala Pi-kovou manželkou.

Haluza tiež si našiel inde byt. Nechcel i naďalej s Pi-kom bývať.

14.

Haluza nielen agitoval, ale medzi tým vyprával svojim známym aj o živote na Zemi. Že ako je to na

Zemi, na Slovensku. Ako žijú Slováci doma, čím sa zaoberajú atď. Takto sa novinári, reportéri opozičných strán dozvedeli o našich Slovákoch z Oravy, o dro-
tároch, ktorí chodia po dedinách a volajúc: „Dajte hrnce drotovať!“ Pretože Haluza tiež s hrncami cho-
dil propagovať svoju filozofiu o ženách, Marsania ho pokrstili a dali mu meno — Drotár.

— Drotár Haluza bude mať prednášku... alebo Drotára Haluzu vypískali... — písaly noviny.

A Haluza sa tomu len tešil. Dobre vedel, že je to len reklama, ktorá mu len pomôcť môže. Marsania sa s programom Haluzovým stále zaoberali, informo-
vali sa a takto sa jeho strana teraz už rýchlejším tempom rozmáhala.

— Máme už poldruha miliona členov — hlásily Haluzove noviny „Polygamia“. Ostatné noviny mali takéto mená: „Forum lásky“, „Žena“, „Marsanská Venuša“, „Afrodite“, „Harém“, atď. „Marsanská Po-
litika“ a „Marsanský Drotár“ boli deníky a ostatné týždenníky. Haluza, ako šéfredaktor sa podpísal všade takto:

Dr. Š. Haluza. To dr. neznamenal doktor, ale „drotár“.

Takto sa stal Haluza doktorom na Marse.

15.

Časom všetko oživilo na Marse. Marsania neboli už takí leniví, ako predtým. Už sa neprechádzali so složenými rukami po uliciach, ako naši nezamestnaní, ale s novinami v rukách. Už každý politizoval. Na uliciach, v reštauráciách, v kaviarňach, kluboch, sa len o dru Haluzovi a o ženách debatovalo.

A keď Haluza videl, ako sa jeho hnutie vzmáha, dostal veľmi dobrú náladu a začal z toho všetkého robiť si dobrý deň. Chytil svoje hrnce, hodil ich na plece ako poľský žid svoje vrece s handrami a išiel propagovať ďalej. Všade volal po ulici:

— Dajte hrnce drotovať!

Zazrel-li voľakde krčmu alebo kaviareň, vstúpil dnu.

— Nemáte deravé hrnce? — spýtal sa prítomných nahlas, stojac na prahu dverí.

— Nie. Nemáme pane doktore — odpovedal mu jeden Marsan.

— A vaša hlava je čo? Nie je deravá? Však máte na nej takú dieru ako žena . . . — papuče.

— Ja? To sa mýlite pane, ja mám hlavu v poriadku.

Haluza išiel bližšie k nemu. K spoločnosti.

Teraz mi povedzte — povedal Haluza tomu Marsanovi — ktorou dierou utiekla tá láska z vašej hlavy von. A ktorou váš rozum?

Prítomní sa začali smiať.

— Já? Že ja nemám rozum?

— Akože by ste mohol mať, keď nechcete chápať, že bez ženy život nestojí ani za fajku tabaku.

Poznámka sem, poznámka tam, Haluza položil svoje hrnce na stôl a začal Marsanov presvedčovať.

— Tak povedzte mi — tázal sa ho, ukazujúc na stole ležiace hrnce — na ktorý hrniec patrí táto pokrývka?

— Na ten, na ktorom leží!

— Somár sprostý — povedal mu na to Haluza zlostne. — Na všetky. Takto povedzte a nie tak, že na

ten, na ktorom leží. Deväť hrncov mám a pokrývka vraj patrí jedinému hrncu. No to je pekné. A vy sa budete na ten šťastný hrniec dívať, miesto aby ste chytil tú pokrývku a zakryl by ste s ňou vaše nohavice . . . či chcem povedať váš hrniec, čo? A ešte sa opovážite tvrdiť, že nemáte diery na hlave, cez ktorú vám rozum utiekol?

Išiel ďalej. Do kaviarne.

— Moja úcta, pane doktore — vítali Haluzu svoji známami pri stole. — Tak ako sa vám vedie? Ráďte si sadnúť.

Haluza shodil svoje hrnce na podlahu tak, aby zatarasil cestu čiašnikom (aby museli tie hrnce preskačovať) a sadol si.

O chvíľku kaviarenské radio a televizor zahájil svoj večerný program.

Zvonilo sa.

— Prinášame vám najnovšie a najzaujímavejšie udalosti zo všetkých končín sveta — hlásal spiker — marsový zvukový deník.

Lampy zhasly a na stene kaviarne sa objavily obrázky televizora — aktuality. Život na Marse, dievčenské ústavy, vyznamenanie štátnikov s dievčatmi, práca u horstva Korakarum, vystrelenie rakét na druhú stranu atď. Obrázky boly veľmi krásne, bol to film barevný a plastický. Až na koniec sa na plátne objavil Haluza.

Po prvý krát videl Haluza seba samého na plátne. Srdce mu v hrdle búchalo. Triasol sa, taký bol nervózny. A len sa díval na obrázky.

— Ako propaguje Slováč Haluza svoje mnoho-mužstvo — hovoril spiker.

Na stene na objavila dedinka, ulička s maličkými domkami, ináče prázdna a len tu a tam bolo vidno jednu kočku.

Haluzá išiel cez dedinku a volal :

— Dajte hrnce drotovať!

Na to sa otvorily okná a národ začal naňho hádzať smrďaté vajcia a rôzne predmety.

Haluzá už vedel, že je to švindleraj a podfuk. Že to si tí páni tak zariadili, aby odobrali ľudom chuť od neho. Obrázok ho veľmi rozčúlil.

Druhá dedinka. Haluzá sa objaví, volá, složí svoje hrnce na jednu lavičku a utiera si pot. Občania prídu k nemu s menšími hrncami a spytujú sa ho, po čom dáva liter mlieka. Haluzá vymeriava mlieko, národ platí a niektorí to mlieko hneď si aj vypijú. Ale čo sa stalo? Jedon starec len ťahá, ťahá do seba to mlieko a mlieka nikde nič. Hrnčičok je prázdny a jedon druhému ukazuje, že zaplatil za mlieko a mlieka nikde nič. Občania sa potom vrhnú na Haluzu a vyhodia ho z obce.

Na toto sa už Haluzá nemohol dívať ďalej. Celá kaviareň sa smiala. Haluzá chytil jednu šálku kávy a nadávajúc na celý zvukový žurnál, hodil ju na plátno. A potom ešte jednu, druhú, tretiu, až z toho vznikol škandál. A vyhostili ho z kaviarne.

Márne. Filozofia je nie pre pánov, ale len pre proletariát.

16.

Čím ďalej pozoroval Haluzá svoju Mi-lú na plátne (v televizore), tým záhadnejšou sa pred ním stávala. Už nie na tón „H“ udierala, ale skoro na všetky. Na

otázku čo to má znamenať, jeho priatelia mu odpo-vedali, že to bude akási abeceda preňho a aby si tie „tóny“ lepšie všímal. A skutočne! Boly to rôzne po- solstvá. Slečna Mi-lá mu takéto melódie hrala na kla- víri: Prečo nepíšete? Ako sa máte? Prečo chcete, aby ženy byly spoločné? Aj ja mám byť spoločná? To je nie potom žiadna láska. Ja nebudem spoločná. Ja mám rada len vás, atď.

Haluzá dobre vedel čo chce. Videl minulosť, prí- tomnosť a budúcnosť Marsa a práve preto od svojho programu neodstúpil. Bol snáď jediný, ktorý vedel, čo nastane na Marse, keď ženy budú spoločné.

Politik musí vidieť aj do predu. Do budúcnosti.

Haluzá len písal svojej Mi-lej ďalej. Márne to bolo všetko. Páni Marsa všetky jeho dopisy odložili ad acta. Taktiež i dopisy slečnej Mi-lej adresované Haluzovi.

17.

Jednoho dňa Haluzá išiel do svojej kancelárie na sekretariát strany, keď počul kričať za rohom kame- lotov:

— Slečna Mi-lá nevestou. Senzácia. Najkrajšie diev- ča na Marse bude mať svadbu. Svetová senzácia. Za tricať kikirikov. (Kikirik — halier).

Haluzá vydrapil noviny z rúk predavača novín, vstrčil mu do ruky peniaz a čítal:

„Slečna Mi-lá — nevestou.“

Z centrálného ústavu dievčat nám hlásia, že slečna Mi-la, najkrajšie dievča na Marse, bola pridelená mi- nistrovi vnútorných záležitostí za jeho zásluhy pre štát. Blahoprajeme!

Pod tým podobenka a životopis sl. Mi-lej, kde sa narodila atď.

Haluza nevedel, čo sa s ním robí. Či sa mu sníva, alebo zošalel, keď túto zprávu čítal. Nechcel veriť svojim očiam. Mal pocit, že ho blesk zranil.

Skrčil noviny, potácal sa chvíľku, otočil sa a hľadal smer, kam utekať.

Minister vnútorných záležitostí? Však je to čiste moja vnútorná záležitosť. Záležitosť môjho srdca. Ako ten minister vnútorných záležitostí opováži miešať sa do vnútorných záležitostí mojej osoby? — Takto rozmýšľal Haluza.

So skrčenými novinami v rukách utekal na ministerstvo sociálnej pečlivosti, kde si od ministra žiadal ešte jednu návštevu u slečnej Mi-lej.

Nešlo to. Je už nevestou a Haluza mal prísť ešte pred týždňom.

Tak? — pomyslel si Haluza — však ja vám ukážem, čo sú tie vnútorné záležitosti.

Ako šialený utekal späť do redakcie.

— Všetci na ulicu! — znel jeho rozkaz. O hodinu boly už ulice zaplavené jeho prívržencami.

— Teraz: Pochod na vládnu budovu! Obsadiť všetky verejné budovy, ministerstvá a centrálny palác.

Haluza tu prestrelil. — Pomaly ďalej zajdeš — hovorí slovenské porekadlo. Ale on nemal trpezlivosti a chcel previesť revolúciu predčasne. Haluzovci obklopili vládny palác a už búchali na bránach keď zahájily palbu strojnú pušky vládneho vojska a demonštranti sa rozutekali. Marsania už dávno nepočuli strojnú pušku rapotať, takže keď prvá začala do nich

strielať, nastala panika a Marsania tak utekali ako zajace. Ranených a mŕtvych nebolo preto, lebo guľky neboly ostré ale slepé. Chceli len demonštrantov postrašiť s nimi. Ostrou guľkou sa neopovážila ešte ani vláda strieľať.

Zato si ale marsanskí ultrakomunisti svoju Internacionálu všade zaspievali:

Hor sa už vyhnancovia Marsa
vraj pre vás lásky nikde niet . . .

A potom refrain :

Posledná bitka vzplála
dajme sa na pochod
Internacionála
je zajtrá ženský rod.

18.

Druhý deň četníci Haluzu zavreli a o týždeň neskoršie sa dostal pred súd.

— Pán Štefan Haluza — znela obžaloba — ste obžalovaný, že ste chcel násilne zmeniť našu ústavu a vziať štátnu moc do svojej ruky, ženy poštátniť atď. Cítite sa byť vinným?

— Nie — odpovedal. — Ja som nepracoval proti vašim zákonom, ba naopak, ja som chcel, aby sa podľa zákona žilo.

— Podľa našich zákonov — prerušil ho predseda súdu — muž a žena tvorí jednu osobu, takže ženy nemôžu byť spoločné.

— Érdekes. Ba práve preto musia byť spoločné, lebo muž a žena tvorí jednu osobu. Marsania, nemajúc ženy, sú len pol osobami a práve preto chcem

im dať ženu aspoň na chvíľku, aby na tú chvíľku stali sa celou osobou.

Haluzovu dialektiku súd neuznal za správnu a odsúdil ho na 5 rokov, čím sa skončil prvý súdny akt.

V druhom akte šlo o Haluzovu protižalobu na štát.

Zaujímavé boly tie marsanské zákony. Podľa paragrafu č. 781. každý Marsan mal právo žalovať štát ešte ten deň, kedy bude on sám obžalovaný. Na príklad: Bol-li niekto obžalovaný pre krádež, delikvent mohol žalovať štát tiež pre krádež; že ho štát okráda na mzdách. A keď sa dokázalo, že dotyčný dostáva menej ako by zaslúžil, bolo to všetko v prospech obžalovaného, ktorý potom v žiadnom prípade nemohol byť trestaný. Dostal-li delikvent za krádež 5 rokov a dokázalo sa pri tom, že štát mu dáva denne o 5 kikirikov menej, tak ten zlodej musel byť oslobodený a vyhlásený bol za opravdového zlodeja — štát. Keď sa zlomil volant, auto sa prevalilo, alebo vyšlo na chodník a zabilo pri tom niekoho, obžalovaný žaloval štát, že prečo predáva špatné autá. A tu potrestaný bol riaditeľ továrne. Zapríčinilo-li mladoleté dieťa autokambol, nebol odsúdený šofér, ale učiteľ, ktorý nevychoval to dieťa riadne. To samé bolo i pri vražde. I vrah bol oslobodený, lebo sa i tu dokázalo, že všetkému vina je štát. Že prečo štát neštudoval dušu toho vraha, pokiaľ do školy chodil. Prečo sa štát nesnažil umožniť duševnú liečbu tohoto vraha. Prečo si psychiatri toho abnormálneho žiaka nevšimli. Prečo jeho rodina a príbuzní neupozornili dotyčné úrady, že je zlý, sadista, rád sa bije s druhými atď. Samé prečo. Veru i tu dokázal obhájca, že všetkému vina je štát a že vrahom je štát, ktorý tie vraždy

priamo alebo nepriamo umožní. Nie zločincov treba odstrániť zo sveta, ale príčiny zločinov.

Nebolo prípadu, kde obhájca nevedel by vymysleť nejakú protižalobu. Nehľadaj smietok v oku druhého, keď máš sám brvno — to bolo heslo Marsanov a obhájcov. Prečo žaluje štát jednotlivca pre krádež, keď sám okráda toho robotníka, úradníka na mzdách?

Štát na Marse veru musel veľký pozor dávať na seba, lebo akonáhle sa opovážil obžalovať niekoho, v tom momente bol pred súdom odhalený.

Prv je jednotlivec a len potom štát. Fašizmus hovorí takto: Prv je štát a len potom jednotlivec. Jednotlivec musí sa podrobiť štátu. A demokracia zase opačne: Prv jednotlivec a len potom štát. Verejné blaho je podfuk, pokiaľ jednotlivec nemá to blaho. Len keď každý jednotlivec bude mať všetko, môže byť reč o verejnom blahu.

Marsania mali kedysi pekné skúsenosti s tým štátom. V mene štátu sa také nespravedlivosti robily, že časom mal už z toho každý dosť. Vtedy prišli na to, že slovo *štát* je len švindleraj, podfuk, hniezdo parazitov, čo je len na to dobré, aby pochoval práva jednotlivcov.

Marsania cez takéto skúsenosti sa stali demokrati.

Haluzu teda dostal 5 rokov. Ale jeho obhájca podal protižalobu. Že prečo prideliť štát slečnu Mi-lu ministrovi a nie Haluzovi, keď raz zákon hovorí, že tí, ktorí sa navzájom milujú patria k sebe. A keď štát tento zákon nerešpektuje, teda je hriešny i štát.

Haluzovu protižalobu uznal súd za správnu.

— Čím môžete dokázať, že slečna Mi-la miluje len vás — spýtal sa ho predseda.

Haluzza odpovedal na túto otázku tak, že s tónom „H“ na klavíri a ostatnými melodiami.

Pre súd to nestačilo.

— Poznáte tento dopis ? — tázal sa ho potom a odovzdal mu ho. — Je to dopis od slečny Mi-lej, adresovaný na vás.

Haluzza sa dobre na ten dopis pozrel. Pekná obálka, pekné písmo a v obálke papier a podobenka. — Na pamiatku môjmu milému. Mi-lá. — Bolo na zadnej strane podobenky napísané. V dopise stálo: Vzpomínam na tie bozky tam v ústave . . . atď.

Haluzza nevedel na čom je. Písmo slečny Mi-lej nepoznal, lebo nikdy dopis od nej nedostal. Takto rozmyšľal : Poviem-li, že nepoznám, možná, že budem stratený. Poviem-li, že poznám, môžem vyhrať všetko.

— Áno, áno, — odpovedal nadšene — poznám. To je jej písmo.

— Písala vám i viac razy ? A kde sú tie dopisy ?

— Písala. Ale tie dopisy nemám. Musel ich niekto ukradnúť.

S tým bol osud Haluzov zpečatený. Haluzza sadol im na lep, keď tvrdil, že pozná ten dopis.

Čo sa stalo ? Že tie dopisy pochádzaly od slečny Mi-lej, to potvrdila i ona. Ale, že sa najde falošný svedok, ktorý bude tvrdiť, že Haluzove dopisy ukradol istý Ka-ri a prešiel s nimi pred mesiacom na druhú stranu, tým nikto nepočítal.

A potom ešte niečo. Medzi zákonmi sa našiel jeden paragraf, ktorý znel takto : . . . dotyčný (v tomto prípade štát) nemôže byť odsúdený, pokiaľ žalobca tak ako i obžalovaný nepredloží súdu všetky dôka-

zy . . . a § č. 27 zase hovorí takto : . . . dotyčný (teraz už Haluza) musí byť úradne vyslaný na to miesto, kde sa jeho dôkazy nachádzajú . . . atď.

A kde sa jeho dopisy nachádzaly? Na druhej strane. Haluzov spor so štátom skončil tak, že súdne jednanie sa prerušilo do toho času, pokiaľ Haluza nepredloží súdu všetky jeho dopisy. Čo toto znamenalo? Nič viac a nič menej ako to, že súd musí Haluzu úradne vyslať na druhú stranu. Slovensky rečeno: štát sa Haluzu zbavil tak, že ho dal vystreliť na druhú stranu.

Keď Haluza preletel už horstvo Korakarum, robili si sudcovia takéto poznámky: Ale sme mu dali. Doktor polygamis je už tam. Nech tam propaguje svoju filozofiu. Tak mu treba; kto druhému jamu kope, sám do nej spadne.

Spravedlivosť? Nenajdete ju ani na nebi, nieže by ste ju našli na Marse.

19.

Páni na Marse Haluzu odparentovali, ale jeho hnutie sa vzťahovalo ďalej. Pri jarných voľbách jeho strana dostala 70 miliónov hlasov, čo ovšem nebola ešte ani polovina všetkých hlasov.

Generál Hu-pe, Haluzov dobrý priateľ, ktorý potom prevzal vedenie strany, nechcel už ďalej čakať a rozhodol sa, že prevedie druhý puč. Musel sa ponáhľať, lebo slečna Mi-lá, do ktorej bol zamilovaný aj on sám, o mesiac mala mať už svadbu.

Armáda na Marse znamenala len toľko, ako u nás polícia.

Jednoho dňa dostavili sa do kancelárie armádneho veliteľa dvaja vysokí dôstojníci, ukázali mu revolver a prinútili ho, aby telefonicky zalarmoval vojsko a vyslal ho na periferiu bez zbrane s odôvodnením, že — horí.

Tak sa i stalo. Vládne vojsko vyprázdnilo kasárne a s lopatami v rukách utiekalo hasič. Zatiaľ, čo vládne vojsko hľadalo, kde horí, Hu-peho vojsko obsadilo všetky verejné budovy, kasárne atď., takže keď sa vojaci s lopatami vrátili, bolo už všetko hotové.

Puč sa zdaril a generál Hu-pe proklamoval polygamskú diktatúru. Dal zatknúť všetkých opozičných vodcov, ministrov atď. a sadol si k veslu.

Prvá jeho práca bola poslať starého ženícha, ministra vnútorných záležitostí do chládku a dať si dovieš slečnu Mi-lú na svoj byt.

— Slečna Mi-lá — povedal jej — vítam vás ako moju manželku v dome a úfam, že budete so mnou spokojná. Dovolíte mi, aby som vaše zlaté ručičky pobozkal?

Slečna Mi-lá miesto odpovedi so svojimi zlatými ručičkami udrela diktátora po-za-uši tak, že sa mu všetky hviezdy objavily.

— Kde je Haluza? — spýtala sa ho — Však on mal byť diktátorom a nie vy. To ste ho dali vystreliť na druhú stranu vy, že áno? Ihneď mi povedzte kde je? Neverím, že ste ho dali vystreliť. Nie — hovorila potom ešte a pustila sa do plaču.

Generál Hu-pe sa potom pokúsil ešte neraz vyznať jej lásku, ale márne. Nechcela o tom ani počuť.

Zo svojho bytu ju preto nevypustil. Držal ju i naďalej u seba.

21.

A čo Mistrík a Mistríková? Mistrík, ktorý nikdy nesúhlasil s programom Haluzovým, bol zamestnaný v kancelárii jednej továrne, kde pracoval tri dni do týždňa a mal dosť slušný plat.

A Mistríková? Od toho času, ako balón Slovák pristáí na Marse, už sa šiesty raz vydala. Pravdepodobne chcela využiť konjunktúry žien na Marse. Neskoršie však už ani predpisy nedodržiavala rozvádza sa a vydávala sa i bez úradných formalít. Ale tak je to s tými krásavicami. Ktorá pekná žena zostane dlho verná?

Na druhý týždeň polygamisti posbierali všetky dievčatá a ženy na Marse a umiestili ich v ústavoch. Nešlo to tak ľahko. Manželia a celá ich rodina sa bránila ako mohla a že z toho vznikly krvavé bitky, o tom nemusíme snáď ani hovoriť. Brániť sa nemohol nikto, lebo zbrane malo len vojsko, ktoré pri týchto rekviráciach žien postrielalo a porazilo vyše jeden milion Marsanov. Rodičov, otcov, matky a manželov. Nechcela-li jedna matka odovzdať svoju dcéru, vojaci ju prepichli bajonetom, alebo ju udreli puškou po hlave tak, že hneď bolo po nej. Išlo to všetko bez milosrdenstva.

Takto snášali Marsania tento kríž a nechybelo veľa, aby vypukla anarchia. Ale všetci úfali v lepšiu budúcnosť.

Môžeme žiť bez všetkých radostí ale nikdy nie bez všetkých nádejí — hovoril Niewenstein.

22.

Generál Ho-pe posbieral vyše jedon milion dievčat a žien a rozdelil ich takto: Najmladšie a najkrajšie dievčatá a ženy dostali jeho príbuzní a jeho najbližší prívrženci, generáli, ministri atď. Potom nasledovali sekretári, sekční šéfovia, tajomníci, náčelníci, policajní riaditelia, dôstojníci atď. až k tým ostatným notárom, pre ktorých zostali len staré ženy.

Ale je to vždy tak. Šunka sa pohne s hora a keď príde dole, nezostane z nej len — holá košť.

23.

O týždeň neskoršie vláda vydala nariadenie, že dievčatá môžu sa vydať už od 15 rokov.

Súčasne vydala vláda štatistiku o ženách a o mladoletych dievčatoch na Marse, ktorá znela takto:

Nemluvňat, čiže jednoročných dievčat je 150.000, 2 ročných 109.000, 3 ročných 92.000, 4 roč. 87.000, 5 roč. 80.071, 6 roč. 76.800, 7 roč. 55.000, 8 ročných 49 000, 9 roč. 31.000, 10 roč. 19.761, 11 roč. 13.506, 12 roč. 7.000, 13 roč. 5.070, 14 roč. 1.027 a 15 ročných len 26.

A národ sa najedol so — štatistikou.

Nepáči sa vám? Urobte druhý puč.

A čo sa tých žien týkalo, ktoré diktátor zrekviroval pre štát. bolo ich podľa štatistiky 1,200.890. Tieto mali byť spoločné.

Milion žien pre 150 milionov mužov. Čo je to?

Úbohé ženy.

24.

O niekoľko dní neskoršie, keď sa už vlny revov-

lúcie utišily, začaly sa na Marse vydávať lístky na lásku.

Marsania sa lepšie pozreli na tie lístky.

Lístky na lásku podobaly sa jednej veľmi peknej bankovke. Uprostred (v ovále) ležala krásna nahá žena, ktorá sa na majiteľa lístku tak dívala, že mal pocit, ako by len jeho mala rada. Akokoľvek obracali Marsania tie lístky, čiže bankovky, v ovále namalovaná žena sa vždy na nich dívala. A okolo tejto ženy boly dievčatá rôzneho veku. Bola tam 2 ročná, 6 ročná atď. aj 16 ročná.

Na papieri teda Marsania už mali žien dosť.

Karta na lásku — bolo napísané nad oválom. A dolu zase: Padelanie týchto kartičiek sa trestá podľa zákona — vystrelením na druhú stranu.

Datum. Razítko a podpisy.

Ka-Jo,
minister verejných prác.

Mam-las,
generálny taj. slobodnej lásky.

Hu-Pe,
diktátor.

Aby nezabudol podotknúť, tohoto tajomníka Mam-lasa Marsania prezývali tajomníkom tajomných vecí, lebo nikto nevedel, čo je to za rezort a čo vlastne prevádza.

Druhá strana kartičiek bola prázdna. Sem mal prísť datum, kedy majiteľ mal k dispozícii ženu a razítko.

Diktátor Hu-Pe na nátlak svojich spolupracovníkov, vedúcich činiteľov a národa vôbec, nariadil, aby dotyčné úrady pripravovaly sa na usporiadanie dámskych voleníek vo svojich obciach.

Dámske volenky. Dámenvál. Čo to bolo? To právo

žien a štátnych dievčat, podľa ktorého každá si môže svojho prvého manžela vyvoliť ľubovoľne.

Vládny dekrét, v ktorom sa tieto dámenvály ohlasovali, hovoril medzi iným i toto :

K dámenválu budú pripustené dievčatá 15ročné a všetky štátne ženy. Mužovia od 30 rokov vyše.

Dámy sa postavia na jeden trón a budú nesené cez mestá, aby ich každý videl. (Úradne ustanovený oblek pre dievčatá a ženy bol kúpací úbor.)

Po slávnostnom sprievode mestom trón dám sa postaví na vyvolené miesto, (ktoré určujú obce samé) a potom sa môže volenka žien zahájiť.

Mužovia budú pochodovať pred trón po dvoch, aby dotyčná dáma každého dobre mohla vidieť a na rozhovor s dámou každý bude mať dve minúty času.

Mužovia budú mať právo k volenke priniesť sebou hocikaké predmety (hudobné nástroje, svoje umelecké diela atď.), ktoré nesmú byť dlhšie ako 2 m a ťažšie ako 30 kg.

Volenky sa budú konať v lete pod šírým nebom, a v zime v uzavretých miestnostiach. Do týždňa len tri razy a denne ráno od 10. hod. do 16. hod.

Paragraf 18. sa vzťahoval na volebný súd, ktorý mal prevádzať kontrolu nad voľbami.

Paragraf 87. stanovil poradie pochodu mužov pred dámou. Pripustení budú k volenke po prvé členovia vlády, potom Marsania z 1., 2. a 3. platovej kategórie, vedátori, umelci a nakoniec národ podľa abecedy.

A na koniec :

Šťastným prvým manželom dámy bude ten — znel dekrét — koho dáma zavolá k sebe a pred celou verejnosťou pobozká. Aby sa žiadny omyl nemo-

hol stať, dáma po bozkaní svojho prvého muža, ešte nahlas musí povedať: Tohoto som si vyvolila, na čo volebný súd vystaví o tomto akte zápisnicu.

Marsania sa vyzývajú — volal k nim diktátor na plakátoch — aby sa pri volenkách slušne chovali a dbali na verejný poriadok. Všetky násilia, ako aj hrubé žarty a ostatné priestupky budú sa trestať podľa zákona, — vystrelením na druhú stranu.

26.

Dámenval, dámenval — volali Marsania nadšene a od radosti nevedeli ani čo robiť. Niektorí volali na slávu Haluzovi, ktorý im toto všetko vykonal, druhí zase sa shromaždili pred bytom Mistrika, vychvaľovali Slovákov a slovenskú vedu na Zemi vôbec a našli sa i takí, ktorí demonštrovali pred súdom a chceli zlynchovať tých sudcov, ktorí dali Haluzu vystrelit' na druhú stranu. Robili takéto poznámky: Fuj! Dolu s nimi. Vystrelit' ich na druhú stranu! Nech žije Haluza! Nech žijú Slováci! Slečna Mi-lá patrí Haluzovi!

Potom si zaspievali hymnu slobodnej a verejnej lásky a vybili všetky okná súdu.

Čo je pravda, to je pravda: žiadna senzácia by nemohla vyvolať na Marse taký ruch, aký vyvolal tento dekrét o volenkách. Rozhlas tak ako i televízor, noviny a všetky kiná ihneď zmenily svoj program. Na programe bolo len jedno téma: žena.

Podľa štatistiky bolo 15 ročných dievčat len 26, ale nikto nevie čo sa stalo; rozhlas už na druhý deň hlásal, že k volenke sa prihlásilo 26.000 pätnásť a šesťnásťročných dievčat, ktoré ešte nedávno boli v ústavoch. A počet týchto dievčat stále rástol. O

dva týždne bolo ich už vyše 60.000. Dievčatá umiestené v štátnych ústavoch pravdepodobne neboly spokojné so svojim dosavadným osudom, nechcely na rozkaz milovať nikoho a žiadaly si slobodu od svojich manželov, pripustenie k volenkám. A čo manželia? Museli im tú drahú slobodu vrátiť, lebo hrozila im skaza. Ženy odkázaly svojim manželom, že keď im tú slobodu nedajú, zahájajú domácu stávkku.

Viete, čo to znamená, keď žena vám hrozi? Čo to je, keď všetky taniere a nádoby začnú lietať po kuchyni? Len to skúste.

V tomto ohľade sa páni na Marse rozhodne prepočítali, tak ako aj tí notári, ktorí od vlády obdržali všetky staré ženy.

I staré babky zanechaly svojich manželov.

— Čo mňa po takých sopliakoch — zamrmlala si 120 ročná pani notárka — ja si tiež vyvolím môjho manžela sama — hovorila a žiadala svojho notára, aby ju k tej volenke tiež prihlásil.

Márne: ženy sú na celom svete rovnaké; sú ktoré dajú a ktoré nedajú. A tie ktoré vám nedajú, dajú druhým.

Život na Marse sa od dneska na zajtra celkom zmenil. V novinách ste nevideli nič iného, ako podobienky rôznych dievčat. Pod každou fotografiou bol udaný celý životopis dievčaťa. Ktorá akú má povahu, aké má oči a vlasy, aké knihy číta, aký šport pestuje atď. Skrátka: Marsania všetko vedeli.

A televizor? Stá a státisícové devy sa dívaly na plátno, na obrázky televizorov, ktoré byly umiestené všade, po námestiach, hlavných uliciach, parkoch, verejných budovách atď.

— Ja by som si priala za prvého muža takého — hovorila s plátne jedna veľmi pekná 15 ročná blondýnka — ktorý tak miluje kvety ako ja.

— Hurrá, hurrá! — volalo dvesto milionov Marsanov. — Tak je! Nech žijú kvety!

Volali, kričali a klobúky hádzali do vzduchu tak dlho, pokiaľ sa na plátne neobjavila druhá.

— Ja by som si priala za prvého manžela najlepšieho boxera — hlásila druhá — toho, ktorý porazí všetkých svojich súperov. — A sama začala na plátne boxovať.

A Marsania tiež boxovali.

— Ja by som si priala takého, kto by ma mohol doprevádzať na klavíre — povedala jedna huslistka. Ja zase takého, kto mi povie najlepší vtip. Ja umelca, ja vojaka atď. A tak to išlo od rána do večera. Dievčatá a len dievčatá. Však ich bolo už 200.000. Pre staršie ženy veru ani v novinách ani na plátne nebolo miesta.

Asi o dva týždne sa objavila na plátne slečna Mi-lá. Najkrajšie dievča Marsa, o ktorej sa vedelo, že miluje Haluzu.

Marsania nechceli veriť svojim očiam. Je to možné, že je to ona? Však ju schovával diktátor pre seba.

A preca to bola ona. Marsania ju vítali najvrelejšie. Mi-lá stála pri svojom klavíre a pre ohromný hluk Marsanov dlho sa nemohla dostať k slovu.

— Ja by som si priala za prvého muža takého, ktorý najďalej vydrží pri voľbe tón „H“ — a udrela na „H“ tak zlostne, že sa mal klavír rozpadnúť.

Marsania všetci začali hákať. Cé-hááááá. Cé-dé é-éf-háááá. Cé-há. Do-re-mi-fa-so-la-si-do. Cé-hááááááá.

A vznikol z toho hlasový chaos. Každý tak hákal, ako vedel a pri tom klobúk hádzal do vzduchu.

Sotva, že slečna Mi-lá udrela na tón „H“, pustila sa do plaču a hodila sa na klaviatúru klavíra. — Brühühü — plakala — brühühü . . . h . . . h . . . — a zase vstala. — Ja by som si priala za manžela brühühühü . . . toho koho milujem a . . . brühühühü . . . bude ten . . . brühühühühühü . . . hk . . . hk . . . kto mi ho prinesie z druhej strany späť. — Zase sa hodila na klavír.

Plač slečnej Mi-lej na Marsanov tak pôsobil, že sa v tom okamihu hneď sobrali k budove ministerstva spravodlivosti, obsadili celú budovu, aktá rozhádzali, zariadenie rozbili a budovu podpálili. Márne bola polícia na Marse, túto demonštráciu nevedela zabrániť ani vláda. Demonštranti vyhľadali potom domy tých sudcov, ktorí Haluzu odsúdili a aj tie sbrili a podpálili.

— Slečna Mi-lá nebude nikoho len Haluzova — hlásali Marsania a už sa aj prihlásili niektorí, ktorí by prešli na druhú stranu a pozreli, čo sa stalo s Haluzom.

27.

Volenky sa zahájily na 1. mája, čomu sa Marsania tak tešili ako aj dievčatá a ženy samé. Každá dostala svoj trón a každá bola nesená cez mesto. Marsania jásali a nasledovali každé dievča tak, ako naše deti vojenskú hudbu.

Marsania ich potom postavili na dotyčné miesto a dámske volenky sa zahájily. Mužovia pochodovali pred dámami po dvoch, medzera bola medzi pármami

dost značná; asi 2 m pred i za nimi. Každý zastal na chvíľku pred dámou, pozrel sa na ňu a povedal niečo. A keď slečna na to nereagovala, dotyčný musel ísť ďalej. Už bolo po nádeji, po láske. Zúfať zato však nemusel nikto. Nevolila ma jedna, volí ma druhá — pomyslel si každý — a išiel k druhému trónu.

Dievčatá a ženy v kúpacom úbore. Slnko svietilo a mužovia od rána do večera putovali.

Stalo sa, že niektorá si už prvý deň našla svojho prvého, ale stalo sa i to, že niektorá musela prejsť do druhého okresu, aby si aj tam mohla hľadať.

Najväčší záujem a najviac mužov mala ovšem slečna Mi-lá.

Pred slečnou Mi-lou defilovali najprv vládni činitelia, ministri a ostatní vysokí politickí hodnostári a to v sále obecného domu hlavného mesta. Všetci sa pekne vyobliekali, kravaty si stále naprávali a išli...

Všetci — zhoreli. Slečna Mi-lá sa na nich pozrela a to bolo všetko.

Diktátor Hu-pe sedel doma. Dobre vedel, že nádeje na slečnu Mi-lú aj tak nemá. On mal svoj plán a ostatné ho nezaujímalo.

Potom prišli na rad vedátori a ostatní vynálezovia, ktorých slečna Mi-lá osobne navštívila v tých miestnostiach, kde svoje výstavy usporiadali.

Kúpací úbor a len ľahké vysokopodpätkové topánočky mala na nohách. Maličkú paličku v ruke, ktorou si niekedy tak udrela na svoje nôžky ako jazdci na svojho konička. Umelci stáli pri svojich umeleckých dielach.

Slečna Mi-lá mala veľmi dobrú náladu. Prečo? To nikto nevedel.

— To ste ten obraz namaľoval vy? — spýtala sa jedného maliara slečna Mi-lá.

— Áno, prosím, ja.

— Pekný, veľmi pekný — odpovedala a išla ďalej.

— Je to vaše dielo ten akt? — opýtala sa druhého.

— Áno, prosím.

— Tak sa majte radi — myslela a išla ďalej.

— Koho znázorňuje táto socha? — znela tretia otázka.

— To je prosím panna Korakaromská — odpovedal sochár.

— A prečo panna?

— Lebo je z kameňa.

Starý vtíp pomyslela si a nechala ho tam.

— A ten akt tam hore, kto to chce byť?

— Áa. Skutočne? A kedy ste ma videl nahú?

— V mojich snoch.

Nech sa vám len sníva ďalej — pomyslela si a obrátila sa na iného.

— A táto socha? Tiež panna?

— Panna Marsa — odpovedal sochár.

— Jéé. Snáď nie som to ja. A preca. Poznám seba samu. A máte ju rád?

— Zbožňujem ju.

— Tak tu ju máte — odpovedala a podala mu ruku k bozku.

Slečna Mi-lá si z každého robila len žarty a bolo vidieť, že jej ani nenapadne vyvoliť si niekoho z radov umelcov. A tak pochodili i ostatní umelci a hudobníci.

O týždeň nasledovali dôstojníci. Slečna Mi-lá tak pozorovala niektorých dôstojníkov so svojho trónu.

ako nejaký vojvodca svojich vojakov. Nedá sa popreť, že sa dobre bavila. Husári, dôstojníci na svojich koňoch prevádzali také bravúry, že sama slečna Mi-lá musela nie raz tlieskať. Obzvlášť sa jej páčil kapitán, ktorý musel byť skutočne majstrom vo svojom obore. Kapitán tak dlho skákal na svojom koni, pokiaľ nepreskočil slečnu Mi-lú i trón.

— Hurá, hurá — volali Marsania nadšene a mysleli, že on bude vyvolený.

— Bravo! — povedala slečna Mi-lá na to a tlieskala kapitánovi. — Ešte 5995 metrov a preskočíte horstvo Korakarum.

Zhorel teda i kapitán.

O tri mesiace neskôršie složili skúšku pred sleč. Mi-lou vyše pol miliona Marsanov a na rade bolo písmeno G.

Marsania len pochodovali ďalej. Každý k nej sa prihovril. Každý povedal niečo, ale slečnu Mi-lú tieto reči nebavily, ani tie rôzne hudobné nástroje, husle, ústne a ručné harmoniky, bábiky a hrkalky, s ktorými ju Marsania chceli baviť. Stalo sa, že si na tróne aj pekne zadriemala.

A to hákanie. Ako že to povedala pred voľbou? že si ona praje takého, ktorý najďalej vydrží tón „h“? Však ona to nemyslela vážne. Ona nie, ale Marsania áno. Háááá Cécécé Há! — ťahal jedon tak dlho, že sa mali všetci zahlušiť.

— Čo je to s vami? — spytovala sa ho. — Zbláznil ste sa? Kto to videl, hákať pred trónom celú minútu. Choďte od trónu!

A od toho času nik nehákal viac.

Všetky dámske volenky byly zfilmované a niektoré i vysielané s televizormi.

O ďalší mesiac už všetky dievčatá a ženy si našly svojho prvého muža, len slečna Mi-lá nie, ktorá bola z toho celkom nešťastná. Všetci muži od ostatných trónov pútekali k nej, takže mala ešte skoro celý Mars pred sebou. Slečna Mi-lá neutekala, ani neukázala, že je netrpezlivá alebo nervózna. Keď videla, že po voľbách všetci pútekali k nej, sotrala sa domov a odkázala volebnému súdu, že sa k voľbám nepredstaví, pokiaľ nebude poriadok a pokiaľ sa znovu nepostavia do radu všetci Marsania podľa abecedy. Slečna Mi-lá touto svojou taktikou pravdepodobne chcela len čas predĺžiť. Úfala snáď, že sa jej Haluza ešte vráti? Kto vie?

28.

A teraz vráťme sa k Mistríkovej. Mistríková ako sme to už spomínali, vydala sa šesť razy jedon za druhým. Ale jej ani toto nestačilo. Pred zahájením voleníek vyhlásila, že aj ona bude voliť a praje si takého muža, ktorý najkrajšie bude vedieť tancovať. Vyhlásila, že si na trón nesadne, ale aby všetci tanečníci dostavili sa do najväčšej zábavnej siene Marsa, do Opery, že každý večer ich tam bude čakať.

Všetko sa tak stalo. Prvotriedni tanečníci shromaždili sa v Opere. Každý večer bolo ich tam niekoľko tisíc. A kde sa len človek pozrel, všade smokink, frak, čierne šaty, lakové topánky, biele rukavičky. Lože a galerie i prízemie bolo plne obsadené.

Hudba zahrála nejakú peknú ouvertúru, po ktorej sa Mistríková objavila na javisku. Cleopatra Marsa,

ako sa sama dala menovať. Všetko vyzeralo tak, ako operný bál v Paríži. Bola mimoriadne pekná, vymaľovaná, vyondolovaná. Dlhé hodvábne šaty mala ako naše moderné ženy na plese.

— Vážení Marsania! Vážení páni! — začala hovoriť z javištva — dovoľujem si Vám ukázať, ako sa ženy na Zemi nezabávajú, ako sa netancuje a ako sa na Zemi nemiluje. Ukážem Vám, ako sa to nerobí, čiže ako by sa to malo robiť.

A sišla s javištva dolu na prízemie do prázdneho kola, ktoré bolo určené pre tanec.

— Prosím k prvému valčíku pána Ba-liho, riaditeľa Opery — hovorila.

Hudba začala hrať. Nie melodie marsanské, ale naše známe valčíky. Mistríková sa na tieto večierky dlho pripravovala a naučila hudbu na všetky naše valčíky, foxy, tangá a čardáše. Chcela sa tak cítiť na Marse ako na Zemi.

Valčík. Mistríková tančila valčík a všetci sa na ňu dívali. 5000 mužov a ona sama — žena. Ktorú ženu by táto situácia neomámila?

Po prvom valčíku Mistríková sa sobrala von a s ňou i jej partner, riaditeľ Opery. Išli do úborne bývalej primadony, odkiaľ pavučinu len nedávno odstránili. Však už tak dávno sa tam žiadna primadona nepripravovala na javište.

Mistríková zavrela za sebou dvere kľúčom.

— Prosím vás pán riaditeľ — povedala mu potom — budete taký láskavý a pomôžete mi, že áno? Chcem si vziať iné šaty no a... dámu nemám, ktorá by mi pomáhala...

— Tak je, tak je, milostivá . . . Žien nemáme, musíme vám pomáhať my.

A šaty išly dolu. Najprv hodvábná, biela toaleta, potom spodné šaty atď. a keď mala na sebe už len kombinetku a punčochy, obrátila sa na riaditeľa s otázkou:

— Máte lístok?

— Aký lístok?

— No. Lístok na lásku — odpovedala.

Na šťastie riaditeľ si našiel svoj lístok v peňaženke a odovzdal jej.

— A na čo potrebujete ten lístok?

— No . . . len tak — odpovedala, poobzerala ten lístok a smiala sa. — Chcela som vidieť, ako tie lístky vyzerajú. Ja totiž zbieram autogramy a priala by som si, keby ste mi tento lístok nechal na pamiatku a sa podpísal. Áno? Budem aspoň na vás spomínať, keď sa vrátim na Zem.

Riaditeľ jej vyhovel a podpísal sa.

O pol hodinu Mistríková mala už iné šaty na sebe.

— A teraz si dáme naše razítko na ten lístok, že áno? — hovorila, vybrala si svoje razítko z krabičky a orazítkovala lístok na zadnej strane.

— V poriadku? — spýtala sa potom ešte riaditeľa a odložila si jeho lístok do svojho albumu.

Vrátili sa do tanečnej siene.

— Prosila by k tancu pána Ve-riho, baletného majstra — hovorila a začala tančiť zase s ním.

Znovu valčík. Mistríková si pri tom spievala:

Na ob-loze . . . ku . . . kač . . . ka kuká
kaž-dá žena, na Marse musí mať kluka

mu-sí ho mít i kedyž se cuká
at' bude ta-ková anebo maková
jen kedyž má kluka.

— Dievča si prajeme milostivá — hovorili na to
všetci Marsania. — Dievča a nie kluka.

Potom prišiel jeden fox, tango a . . . prestávka.

A zase išla von so svojim partnerom do úborne.
Preobliecť sa.

-- Máte lístok ? — spýtala sa baletného majstra,
keď boli už sami.

Ten tiež veľmi ťažko našiel svoj lístok. Bol už na
guľku pokrčený a pri tom aj potrháný.

Pokrčený lístok potom vyrovnali a baletný majster
sa horko-ťažko podpísal.

— Ďakujem. Ja sbieram autogramy — povedala.

— Ráčte vedieť? Na pamiatku.

Potom sa znovu preobliekla, dala na lístok svoje
razítko a odložila si ho do albumu.

Nasledovalo tango.

Černé oči proč pláčete,
vždyť vy moje ne-bu-de-te,

spievala si.

A potom :

Nikdy se nevrátí, pohádka mládí
ze všech pohádek, ta nejhezčí.

Fox, valčík, tango, anglický valčík a čardáš —
hrala hudba jeden za druhým. A tak to šlo od ve-
čera do rána. Každý deň. Tancovala-li s jedným pá-
nom a nepáčil sa jej, tak ho odhodila a vyvolila si
druhého, ale keď ten bol fešák, pekný a mal sex-
appeal, zaviedla ho do svojej úborne a žiadala od neho

— autogram. Podpis.

Niekedy si pri tanci oddýchla, sadla ku stolu na javisku a dala si do uška zabrať :

Cikánko ty krásná . . .

Alebo : Nezaslúžiš, aby ťa miloval . . .

Kdo ? Na koho ona tu myslela ? Na svojho prvého manžela, na Mistríka ? Či myslela pri tom na toho šiesteho alebo dvaciateho manžela ?

A na koniec :

Ešte raz ku Tebe prídem

ešte raz sa s Tebou sídem . . .

S kým ? Mistríkom, či s tým tristým, ktorý lístok na lásku nemal, ale jej pomáhať pri obliekaní preca musel ?

A spievala s radosťou s chuťou a veselo :

Hošíčku, hošíčku čo to děláš ?

hošíčku, hošíčku, jak to děláš ? . . .

Potom :

Já mám tisíc kanárů, kanárů, kanárů

Ty mně nejdou do páru, ne a ne a ne . . .

— A prečo mi nejdou do páru ? — tázala sa krikom Marsanov. — Lebo ja som tá Cleopatra, ktorá nemá na Zemi — páru. Cha-cha-cha. — Zasmiala sa a stále niečo hovorila pri tanci.

— Pánovia — volala nadšene k Marsanom, — takto sa to nemá robiť čiže takto by sa to malo robiť na Zemi. Pánovia — volala — nesmejte sa, nie sme na Zemi. Viete vy, čo je láska ? Viete, čo je to stále pri jednom sedieť ? Sedieť, sedieť a len sedieť ako kôčka na vajciach ? — Smiala sa a pri tom pravicu si hore držala, ako slávna španielska tanečnica Argentína pri tanci.

Marsania ju len ďalej vykrúcali a niekedy i pri tanci pobožkali.

Svet nemá slzy rád,
ešte ťa vysmeje . . . — spievala.

A koľko rázy odišla s jedným pánom do úborne a vrátila sa, toľko razy jej Marsania tleskali a volali:

— Tempo! Tempo!

Počujúc Mistrík, čo jeho bývalá žena robí, odhodlal sa ju navštíviť v Opere. A keď sa na ňu s balkóna díval a spýtali sa ho jeho priatelia, že čo na to povie, poznamenal:

— Všek bude sa ona raz aj modliť.

Mistríkovej veru nenapadlo modliť sa, ale tancovala ďalej.

— Tu je váš prvý pán manžel milostivá — povedal jej Mi-ka pri tanci.

— Povedzte mu — odpovedala — že ja si hľadám toho prvého. Prvého . . ., ráčte vedieť? — a začala spievať na melodiou „Ja mám tisíc kanárů“ jednu pesničku, ktorú si sama rýchle vymyslela:

Ja si hľadám prvého, prvého, prvého,
nemôžem ho nijak najst', ne a ne a ne.

A Opera sa bavila vesele ďalej.

29.

Koncom októbra ostali len dve dámy na Marse, ktoré ešte stále volily. Mistríková a slečna Mi-lá. Rerezentantky: Dobra a Zla. Jedna, ktorá zbožňovala vernosť a druhá, ktorá dala prednosť nevernosti. Ktorá zastupovala z nich ten opravdový život?

Byť alebo nebyť? Byť nevinnou alebo hriešnou? Milovať jedného alebo všetkých? Jedného alebo celý

svet? Ktorá mala pravdu?

Mistriková sa o to pravdepodobne nestarala ale len tancovala a sbierala tie podpisy ďalej.

Akého druhu bola tá jej láska? Milovala Marsanov preto, lebo ich ľutovala? Či robila to všetko len l'art pour l'art? Kto to vie? Isté je len to, že dosiahla v živote to, čo na poli lásky znamená maximum. Ovládať toho, byť toho, kto sa nám zapáči... to je maximum v živote. Je to slasť na zbláznenie. Zemský ráj, za čím môže nasledovať len peklo, blázinec, lebo slasť je nekonečná a ponevác každý Ikarus raz musí spadnúť.

A ráno okolo 6. hodiny keď sa Opera už na polovičku vyprázdnila, spievala:

— dētičky jdēte již spát
tatínek musí jít hrát...

O mesiac neskoršie všetci Marsania spievali tieto slovenské a české pesničky.

30.

Pred trónom slečny Mi-lej Marsania pochodovali ďalej. Bolo na rade písmeno G.

O ďalší týždeň písmeno H.

A tu si slečna Mi-lá už každého dobre všimla. Stále ešte dúfala, že ju Haluza prekvapí a že sa raz objaví.

Marsania len išli... a Haluzu nebolo vidieť nikde.

Písmená J, K, M, O, P, S, T, ... a zase ... nič.

Slečna Mi-lá sa už ani nedívala na mužov, ale len sedela alebo driemala na tróne. Marsania tiež už nepochodovali preto, aby sa jej predstavili, ale len preto, aby ju aspoň — vidieť mohli.

Nasledovalo písmeno „Z“.

Okolo trónu bolo ticho, ako pri Leninovom hrobe a len šuchot topánok bolo počuť.

Naraz Marsania na západe zazreli nad horstvom nejakú čiernu bodku, ktorá sa stále zväčšovala.

— Raketa, raketa! — volali Marsania a všetci obrátili svoj zrak na oblohu.

Skutočne; bola to raketa s druhej strany. Raketa hľadala si miesto pre pristanie a keď Marsania pred trónom uvoľnili miesto, raketa kolmo a pomaly pristála na zemi.

Každý vedel, že to môže byť len Haluza.

Slečna Mi-lá — zazrúc na oblohe tú raketu, vyskočila z trónu a nadšene volala — To bude on, to bude on.

Utekala ho vítať.

Dvere sa otvorily a ... slečna Mi-la zazrela v nich stáť smejúceho sa Haluzu, ktorý bol zabalený do bielej plachty, ako Arabi v africkej púšti. Ani sa mu nechcelo von. Haluza len keď videl pred sebou svoju Mi-lú, vystúpil z kabíny a utekal k nej. Bezeslova sa navzájom objali a bozkali. Dlhو trval ten bozk, dobrú minútu.

Ale čo sa stalo? Akonáhle Haluza objal svoju Mi-lú, plachta s neho spadla na zem a on zostal nahý ako Adam. Marsania sa začali veľmi smiať. Jedon Marsan, ktorý stál najbližšie k nemu, zodvihol plachtu a zakryl ho.

— Čo sa vám stalo? — spýtal sa ho smejúc sa.

— Ženy mi stiahly aj tie nohavice — odpovedal.

— Ženy. Sotva, že som mohol ujsť na ulicu. Marsa-

nia — volal k nim na hlas — sme zachránení. Ženy sú na druhej strane.†

31.

Diktátor Hu-pe šialil, keď počul, že Haluza je zase doma a že slečna Mi-lá chce pri ňom ostať. Nechal ich do polnoci spolu a keď Haluza a jeho Mi-lá mysleli, že teraz budú opravdu svoji, vstúpili do izby četníci, ktorí ich násilne odlúčili a odviedli. Haluzu do nemocnice a slečnu Mi-lú k diktátorovi — späť. Haluza sa totiž začal s četníkmi bit' a pri tejto bitke mu četníci prepichli stehno.

32.

Na druhý deň navštívil Hu-pe slečnu Mi-lú. Znovu jej vyznal lásku a prisľúbil, že keď sa podá len raz, pustí ju na slobodu.

Nešlo to. Diktátor ju prosil zpočiatku pekne, potom na kolenách a keď nepomohlo ani to, pokúsil sa ju znásilniť.

V tom momente vstúpil do pokoja jeho pobočník plukovník Pej-fu, ktorý vidiac čo sa tam robí, vytiahol z kapsy svoj revolver a diktátora od zadu zastrelil. Prečo? Lebo bol do slečnej Mi-lej tiež zamilovaný.

33.

Po tomto čine plukovník Pej-fu urobil zo seba diktátora. Nešiel na slečnu Mi-lú násilne, ako Hu-pe, ale elegantne, ako tí najrafinovanejší podvodníci. Dával pozor na ňu sám. Spal v jednej izbe a ona vedľa. Začal ju tešiť, aby sa nebála, aby mu dôve-

rovala. Až natoľko, že slečna Mi-lá začala sa cítiť pri diktátorovi celkom bezpečne. Pej-fu myslel, že keď sa bude voči slečnej Mi-lej pekne chovať, tak sa mu i dobrovoľne poddá.

Len ako sa Haluzu zbavit' ?

34.

Už bolo po volenkách. Mistríková tiež už netančila, lebo si oddychovala. Haluza ležal v nemocnici a slečna Mi-lá len plakala, od rána do večera.

Spadol prvý sneh na rovník. Všade kľud.

Marsania išli na notárske úrady.

— Kedy prídu tie dievčatá a ženy? — spytovali sa, ukazujúc svoje lístky na lásku.

— Ja mám vedet' ? — odpovedal im notár. — Však ja som ešte žiadnu sprievodku nedostal. Snáď budú už na pošte. Choďte tam a informujte sa.

Občania išli na poštu. Žiadna sprievodka ani transport žien tam nebol.

Išli ďalej na okresný úrad.

— Kedy budú tie ženy spoločné a kde sú? — spýtali sa okresného náčelníka.

— Ja mám vedet' ? Ja som ešte žiadne pokyny nedostal od krajinského úradu — odpovedal im náčelník.

Krajinský úrad . . . Nič.

Ministerstvo verejných žien . . . Nič.

Marsania potom hľadali generálneho tajomníka slobodnej lásky a keď sa od neho informovali, čo bude s tými kartičkami na lásku, odpovedal im :

— Ja mám vedet' ? — Tie ženy musí po prvé policia posbierať, popísať a potom . . .

Išli na policiu. Policajný riaditeľ . . . — Ja mám vedieť ?

Minister vojny — Ja mám vedieť ?

Všade a každý len: Ja mám vedieť ?

Ženy mali byť spoločné a žien nebolo vidieť nikde.

Marsania len potom začali chápať Haluzovu taktiku a to, čo sa vlastne stalo. To sa stalo, že dievčatá a ženy sa po volenkách poschovávaly so svojimi manželmi tak, že ich nikto nevedel najst. Mladí manželia na Marse zmizli tak, že nezostalo po nich ani stopy.

Tanec Mistríkovej a voľba slečny Mi-lej Marsanov natoľko upúťali, že na ostatné dámy a dievčatá všetci zabudli. Túto príležitosť využili mladí manželia. Dievčatá a ostatné dámy hneď prvý deň si dali vlasy ostrihať, obliekli sa do mužských šiat a utiekly z domova. Zmizly.

Hľa! Tak je to s tou láskou. Každý a každá vedela, čo im hrozí a práve preto sa poschovávaly. Kde? Nikto nevedel.

Tento výsledok kartičiek na lásku Haluza predvídal a dobre vedel, že to bude celkom inak vypadáť, keď dievčatá a ženy samy si budú manželov voliť. Dobre vedel, že to bude tá opravdová láska, pri ktorej tí druhí nebudú mať potom čo hľadať. Mladí manželia sa poschovávali a pre Marsanov ostaly ženy len na papieri. Na lístkoch na lásku.

Život zvíťazil nad teoriou a polyandria tak, ako i polygamia na Marse sa uplatniť nemohla. Verte mi: bol by dostal tú ženu bársktorý Marsan, bol by s ňou utiekol tak, ako utiekli tí šťastní, ktorých si ženy samy vyvolily.

Polygamia či monogamia? Mnohoženstvo či jednoženstvo?

Na Marse zvíťazilo jednoženstvo.

35.

Marsania vidiac, čo sa stalo, rozdelili sa na dva tábory. Vzdelanejší, ktorí dobre vedeli už predtým, že otázka žien na Marse nedá sa nijako riešiť — ostali doma a kľudne sa dívali na ďalší vývoj vecí. Nie tak ale druhá polovina národa, ktorá sa cítila ukrátená a oklamaná. Títo bez rozmýšľania zahájili hon na ženy. Nedali ste nám ženy Vy, tak si ich najdeme sami — pomysleli si. A išli od domu do domu. Beda bolo tomu u koho našli dievča alebo ženu. Majiteľa domu zastrelili a najdenú ženu na mieste znásilnili. Ostatné vyzbrojené tlupy lovily ženy inde. Každý okres mal svojich banditov, ktorí bez milosrdenstva vraždili mužov, manželov a znásilňovali ženy. Keď nejaká pod tým násilím podľahla, vyhodili ju cez okno na ulicu.

Pohlavný pud oslavoval svoje víťazstvo na Marse a Marsania sa pretvorili na zvery. Udalosti posledného roku Marsanov sexuálne podráždily tak, že nebolo možné už zastaviť tieto vraždy a orgie, ktoré vyzbrojené tlupy prevádzaly.

A čo tie maloleté dievčatá v štátnych ústavoch? Kontrarevolucionári prepadli aj tie, ale prišli už neskoro, nenašli tam ani jednu.

Kde sa tieto deti podely? Nikto nevedel.

Diktatúra na Marse sa pretvorila na úplnú anarchiu. Úrady, továrne a všetky verejné inštitúcie prestaly plniť svoj úkol, prestaly pracovať. Nebol to už

žiadon komunizmus, ale egoizmus. Na uliciach a všade panoval klud a len tu a tam bolo počuť nejaký zúfalý výkrik, plač alebo výstrel. Ukazoval sa na ulici bolo životu nebezpečné. Vyzbrojení banditi vládli nad celým Marsom. Takto nastal na Marse boj o život, boj o ženu.

Život je — žena. Vládne nad spoločenstvom, nad poriadkom sveta a všetko riadne funguje, pokiaľ má muž svoju ženu. Ale zrúti sa všetko, zrúti sa celý svet, keď chýbí — žena.

36.

Marsanom hrozila skaza. Kto nám pomôže, kto sa nad nami smiluje? — Spytovali sa Marsania jeden druhého.

Len zázrak by tu pomohol.

Diktátor Pej-Fu nebol špatným politikom, keď zastrelil svojho predchodcu a opovážil sa zavreť Haluzu a jeho Mi-lú napriek ich veľkej popularite na Marse. Vedel, že po dánskych volenkách sa mladomanželia poschovávajú a takto všetky ženy zmiznú? Tušil to i on, že ženy spoločné nikdy nebudú a že Marsania zahájajú hon na ženy? Možná. Diktátor videl dopredu a vedel, že naburcovaný národ — ktorému Haluza sľúbil ženy — vrhne sa na Haluzu a pomstí sa nad ním, lebo ich oklamal. Ba, čo viac: vo svojej reči v rozhlase sám hovoril, že anarchii na Marse je Haluza vinným a že keby nebol sľuboval národu lístky na lásku, nebolo by k tomuto došlo.

Vodcom banditov bol istý Ba-ur, podobný muž ako Pancho Villa vo filme „Viva Villa“.

Diktátor Pej-Fu dal si raz zavolať k sebe tohoto

Ba-ura a takto mu hovoril :

— Odstránite-li zo života Haluzu, dám vám jedno 15ročné dievča a urobím vás ministrom. Stoj čo stoj, ale musí to byť.

Ba-ur bol odhodlaný, že ho odstráni.

Haluzá, ako keby niečo bol tušil, ešte pred dvoma dňami opustil nemocnicu a ukryl sa u Mistríkovej. Musel odísť odtiaľ preto, lebo ošetrovatelia pomaly už všetci opustili nemocnicu a nie raz cítil záhadné krče v žalúdku.

Kulhajúc chodil po prázdnych uliciach hlavného mesta ako opustený pes a sám nevedel, kde si má hlavu skloniť. Až potom mu napadlo, že pojde k Mistríkovej do Opery.

Na námestí Opery nevidel ani ducha. Išiel ďalej smerom k zadnému vchodu do Opery. Čím viac sa vchodu približoval, tým viac roztrhaných lístkov na lásku bolo vidieť na zemi.

Len keby ju tam našiel — vzdychol si.

Haluzá utiahol sa do jedného kúta Opery. Mal sa zrútiť od bolesti. Rana na stehne sa mu otvorila a krv sa mu len tak valila. Posbieral sa a dostal sa k dverám Mistríkovej, ktorá ho umiestila v kúpeľni a tam ho ošetrovala.

Na druhý deň už tam bol Ba-ur.

— Kde je Haluzá ? — spýtal sa Mistríkovej.

Nie je tu — odpovedala — ani nebol.

Na to banditi namierili svoje revolvery na Mistríkovú.

Krvelačný Ba-ur vysoko držiac svoj revolver pomaly sa približoval k dverám kúpeľne. Mistríková rýchle priskočila a postavila sa mu v cestu.

— Ani krok ďalej — hovorila — len cez moju mrtvolu.

— Snáď cez vašu lásku — odpovedal jej cynicky Ba-ur a chcel ju násilne objať a bozkať.

Mistriková ho odstrčila.

— Bez kartičky to nejde — hovorila a usmiala sa.

— Ba-ur sa len rozšklaboval ďalej a chcel ju zadrhnúť. Ale silný a príjemný parfum ženy ho vytriezvel. Napadlo ho voľačo. Zazrel na podlahe jeden lístok a rýchle ho zodvihol.

— Nech sa páči — hovoril a odovzdal jej s tým úmyslom, že ak mu nepodľahne, znásilní ju.

Mistriková prevzala lístok a hovorila :

— Až sa pekne oholíte a oblečiete. K tomuto lístku patrí oholená tvár a frac. Či to ešte neviete?

Ba-ur bol odzbrojený.

— Až prídete ešte raz, dám vám viac. Teraz vás pobozkám len na líce — povedala a bozkala ho.

A čo na to Ba-ur? Sám nevedel ako to bolo možné; naraz len cítil, že slzy mu tečú z očí a plače. Klakol na kolená a bozkával šaty Mistríkovej.

Mistriková vedela, čo je vo veci. Ba-ur nikdy nepoznal ženu a keď sa jej dotkol, zrútil sa.

— No len choďte, choďte! — povedala mu a snažila sa jeho hlavu oddialiť od seba. — Nebuďte také dieťa. Choďte domov a prídte večer.

Ba-ur ako oparený pes opustil izbu Mistríkovej. Doma sa dal do poriadku, okúpал sa, oholil, pekne vyobliekal a s bielymi rukavičkami na rukách išiel ... k tej žene, ktorú po prvý raz v živote uzrel. Surovosť, krvelačnosť mu zmizla z tváři a usmieval sa ako 18ročný chlapec. Na jeho robustnom tele pekne

stály čierne šaty. Vypadal ako slávny boxer Schmel-ling. Nikdy Mistríková takého pekného muža nevi-
dela. Široké plecia, hrubý trup, pästi veľké ako bo-
xerské rukavice, celý Herkules. Bol tak vysoký ako
ona.

Mistríková ho posadila na diván, potom mu sadla
na kolená a tak sa začala s ním hrať, ako decko
s malou kočkou. Naprávala mu vlasy, hladkala ho
a on ju len bozkával, na ruku, na plece, na hlavu,
všade. Pri tom ju postupne oslobodil od šiat.

Mistríková ho naučila na všetko. Aké tajomstvá
majú ženské šaty a ako treba s nimi zaobchádzať.
Ba-ur sa soznámil s topánkami, punčochami, sponkami,
kombinetkou, náprsenkou žien a keď Mistríková ne-
mala na sebe už nič, nevedel, čo s ňou robiť. Len
držal ju na kolenách a kolembal ju. Ruky sa mu
triasly, ako kladivko na budičku, keď zvoní. Bol roz-
čúlený tak, že nemohol tej žene dokázať svoje mužstvo.
Len ju bozkával a prelieval svoje slzy na voňavé,
biele telo Mistríkovej.

— Příklad zíttra zas — hovorila mu Mistríková česky
skoro spievajúc, po čom všetkom vytrhla sa mu z ná-
ručia a začala písať túto českú pesničku :

Příklad zíttra zas,

příklad jenom na malinkou chvíli

A Ba-ur bol každý deň tam. Bolo vidieť na ňom,
že sa premenil. Šaul poznal ženu a stal sa Pavlom.
Vedel dobre, že sa Haluza u nej skrýva, ale miesto,
aby ho udal, alebo zabil, ešte mu pomáhal, kde len
mohol. Zostal i naďalej banditom, ale len na vonok,
aby chránil Haluzu pred diktátorom.

Bandita ? Ale kde. Banditi neexistujú, len ukrutný život, ktorý ublíži ľuďom, zraní ich a takto robí z nich zlodejov, vrahov, banditov. Neverte v to, že sú zrodení ľudia zvieratá, beštie, vrahovia. Každý je baránkom od svojho narodenia a len život ho skazí. Prečo osud nedovolil Ba-urovi aby poznal ženu už skôr ? Ba-ur sa zamiloval do jednej 16ročnej slečnej zo štátneho ústavu, ale kto môže zato, že ona si pri volenke vyvolila iného ? Prečo osud nedoprial Ba-urovi, aby ju on dostal ?

Ba-ur prvýkrát plakal, potom začal svoju milenkku hľadať. Chcel ešte aspoň raz ju vidieť. Poprosil ju, aby mu dala aspoň ruku pobožkať. Chcel sa jej vyspovedať, že ju má rád, ju miluje a zbožňuje. Nenašiel ju nikde. Potom sa pripojil k nemu ešte jeden ctiteľ a hľadali ju spolu. Potom traja, štyria až konečne celá skupina. Všetci ju milovali, všetci ju chceli aspoň vidieť. Takto sa stal Ba-ur banditom.

Niet banditov na svete, ale len ľudí, ktorí sa chcú vypomstiť na niekom alebo na niečom. Zrada svojej milenky učinila z Ba-ura banditu. Len sa spýtajte od tých našich zločincov, banditov, že prečo sú takí zlí a každý vám povie to samé; ublížil mi svet a chcem sa preto pomstiť. Jednému nedoprial život to, druhému ono a každý niečo postráda a hľadá niečo. To, čo buď raz mal a stratil, alebo čo nemal nikdy. Vedia to dobre dievčatá amerického a parížskeho podsvetia a preto sa banditov neboja. Aj Ba-ur ináčce vzdelaný Marsan, preto sa stal banditom, lebo hľadal to, čo nikdy nemal — ženu.

Koho skazí žena, toho napraviť môže len žena.

37.

O mesiac sa Haluza uzdravil a začal vyprávať Marsanom, čo na druhej strane videl. Že vraj sú tam ženy.

Marsania mu teraz už ale neverili, lebo mali zlé skúsenosti. Haluza im sľúbil ženy a žien nedostali. Marsania teraz už vedeli, prečo chodil so svojimi hrncami agitovať, atď., preto, aby sa dostal k svojej Mi-lej. Nie. Marsania mu druhý raz už nesadli na lep.

A zase ostal sám so svojou pravdou. Čo teraz? spýtal sa sám seba. Mám získavať Marsanov zase po jednotlivcoch a založiť stranu „veriacich?“ Znova od predu? Nie. To by bola už nadľudská práca.

Len Mistríková a Ba-ur mu verili, ale títo mu pomôcť nemohli.

Haluza chcel byť diktátorom a stal sa psancom. Bol strateným človekom na Marse.

38.

Jednoho dňa Haluza sa rozhodol, že navštívi diktátora. Bol odhodlaný, ak mu diktátor sl. Mi-lú nevydá, zastrelí ho. Vzal si revolver a išiel.

Príchod Haluzov Pej-Fuho veľmi prekvapil.

— Čo? Vy ste ešte na žive? — spýtal sa ho.

— Žiaľ! — odpovedal mu Haluza — a úfam, že ďalej vydržím ako vy. Pane diktátore — povedal mu energicky — žiadam vás naposledy, aby ste mi vydali moju Mi-lú, lebo . . .

— Lebo?

A už siahal za svojím revolverom, pri čom ho od zadu strážnici zachytili. Revolver mu odobrali a na rozkaz diktátora ho potom pustili.

— Na druhej strane máte žien dosť — kričal teraz už Haluza — prosím nedržte ju u seba, ale vy-
dajte ju mne!

— To sú bájky pane — poznamenal Pej-fu. — Keď sú na druhej strane ženy, prečo ste nám nepriniesol aspoň jednu?

A debatovali o tých ženách veľmi dlho.

Haluza si robil pri tejto debate také poznámky, že to bolo diktátorovi veľmi podozrivé. Pravdepodobne vytušil diktátor z jeho reči, že bandita Ba-ur drží s Haluzom. A tu sa hneď zmenil. Diktátor cítiac pohybovať sa pôdu pod nohami, začal s Haluzom hovoriť usmiernene.

— Viete čo, pane Haluza — povedal mu celkom obchodnícky — Ja nepochybujem, že na druhej strane sú ženy. Uverím vám to, ale nemôžem vám prisľúbiť sl. Mi-lú, pokiaľ nám nedokážete, že tie ženy skutočne tam sú. Prineste nám aspoň jednu odtiaľ.

Haluza nemal chuti s diktátorom ďalej vyjednávať. Všetko sa mu hnusilo, všetko nenávidel. I seba samého a najradšej by bol v tejto chvíli neexistoval. Odišiel z paláca, že ani sám nevedel ako. Bez chuti, bez duše. Ako zhipnotizovaná živá mrtvola.

39.

Na Marse panoval klud. Všetko vypadalo tak, ako krajina vyprázdnená pred blížiacim sa nepriateľom. Anarchia. Polnoc. Tma.

Ale ako po polnoci, po tme nasleduje deň, tak začalo i na Marse vychádzať Slnko na východe. Našiel sa lekár, ktorý tvrdil, že objavil protisérum, od ktorého ženy budú rodiť len dievčatá.

Marsania netrpezlivo sedeli doma u svojich televízoroch a čakali ďalšie zprávy z kliniky dra De-maho, kde ležaly všetky ženy zaočkované s protisérumom. Porody sa očakávaly každý deň.

Naraz o týždeň sa ozval hlasateľ v televízore :

— Halo, halo — hovoril — tu privátna klinika Dra De-maho.

Ihneď sa objavila na plátne matka v posteli, lekári a ošetrovatelia.

Televízor vysielal porod prvej ženy zaočkovanej protiserumom.

A národ sa díval na plátno a pozoroval pohyb matky v posteli.

Nastala kritická chvíľa.

— Teraz prerušíme vysielanie porodu na pár minút — hovoril spiker — a zahráme vám niečo z gramofonových dosiek.

Na obloze, kukačka kuká . . .

Veselí Marsania, ktorí nikdy nestratili optimizmus, spievali túto pieseň po marsansky. S nemožným textom. Takto :

Na obloze kukačka breče,
každá žena na Marse musí mať devče.
Musí je mať i kedyž se breče,
ať bude taková anebo maková,
jen kedyž jest devče.

O pol hodinu hudba prestala hrať a vysielali porod znovu.

— Halo, halo — začal spiker — porod sa šťastne skončil. Matka zdravá a deti tiež. Sú to dievčatá . . .

— Hurá, hurá, — volali Marsania radostne.

A keď už ich niesol ošetrovateľ, dievčatá boly do

podušky spolu zabalené.

— Jeeeee-j! — poznamenali si Marsania, keď ich zazreli. — Aké sú pekné. Milé. Zlaté.

Ale prečo sú tvárou proti sebe?

— Ráďte nám odpustiť, to sú dievčatá, dvojčatá — hovoril ošetrovateľ — ale... zrastené bruškom.

— Óóóóó! Óóóóó! Škoda.

Výsledok ďalších porodov všade bol ten istý. Všade len dievčatá zrastené bruškom, bokom alebo zadkom.

Óóó!

40.

Haluza nevedel čo robiť. Diktátora zastrelit' nemohol. Novú stranu založiť nemal chuť. Prejsť na druhú stranu? Mám sa dať vystrelit' na druhú stranu znova a priniesť odtiaľ jednu ženu?

Dlho váhal, až sa potom rozhodol, že ide. Áno. Pre svoju Mi-lú aj do pekla.

A už sa aj pripravoval, keď mu Ba-ur odkázal, aby nešiel nikde, lebo mu hrozí smrť.

Každá raketa bola naplnená dynamitom.

41.

Čas plynul.

Už len 1,200.000 žien bolo na Marse, keď jeden fyzik, prof. Ka-po, objavil také papršleky, ktoré presvietily horstvo Korakarum a bolo videť život na druhej strane.

Aký bol život tam? Práve opačný: Na každých sto žien pripadal jeden muž — trúd. Ženy, — ktoré boly o mnoho krajšie ako na tejto strane a ktoré ani tušenia nemaly o tom, že ich Marsania už vidia — sa na druhej strane len tak hemžily.

Inžinier Ka-po pripojil svoj aparát k štátnemu televízoru a vysielal obrázky z druhej strany v originálnej veľkosti, takže život na druhej strane videl celý Mars. Ženy, dievčatá a deti žily tam ako v raji. Kúpaly sa v mori, hraly na rôznych hudobných nástrojoch, spievaly, spoločné hry prevádzaly alebo tancovaly ako víly a len nejaký priehladný závoj mali na sebe. Smialy sa a tešily sa zo života.

Opravdový raj.

Len ako sa dostať na druhú stranu ?

42.

Na druhý deň Haluza zase navštívil diktátora.

— Úfam, že teraz už uveríte, že ženy sú tam — povedal mu Haluza.

— Uveriť uverím — odpovedal na to diktátor — ale čo z toho, keď nemôžeme prejsť na druhú stranu ?

A začal vysvetlovať Haluzovi, prečo neverí v to, že by Marsania sa ta raz dostali.

— Ja vás nechápem pane diktátor — povedal Haluza teraz už celkom kľudne — prečo tú slečnu Mi-lú stále ešte u seba držíte. A vôbec ; nebojíte sa, že vás národ raz odstráni tak ako aj tých ostatných ? Necítite, že už dlho nebudete diktátorom ? Čo bude s vami, keď národ prejde na druhú stranu, bude mať každý ženu a na Marse nastane normálny život znova ? Prečo ju teda nevydáte ? Má to nejaký význam ju u seba držať, keď vás nenávidí ?

Diktátor Pej-fu cítil, že Haluza má pravdu ale . . .

Všetci diktátori majú jednu chybu a to : nevedia cúvnuť. Každý diktátor so svojou diktatúrou, so svo-

jou tvrdohlavosťou žije alebo padá. I Pej-fu. Vydať slečnu Mi-lú Haluzovi nemohol, ale trvať musel na svojom.

— Viete čo pane Haluza, — pokúsil sa diktátor jednat' s ním — čestné slovo vám dávam na to, že vydám vám slečnu Mi-lú, keď nám prinesiete takú vrtačku, ktorá by horstvo prevrtala.

— A nemohli by ste to povedať tak, že mi ju vydáte, keď niekto horstvo prevrtá a národ sa dostane na druhú stranu ?

— Nie. Ja viem, že tú vrtačku objaviť môžete len vy. Vy, ktorý všetky problémy najlepšie viete riešiť.

— Érdekes. To je holá nemožnosť, aby ja niečo podobné mohol objaviť. Nie som žiadon inžinier preca.

— Tak sa vyučte za inžiniera.

V Haluzovi len tak vrelo. Tak rád by diktátora zadusil, alebo zastrelil, ale . . . Rozmyslel si to. Nemá to významu — pomyslel si — aby som ho zastrelil. Na čo? Však to dlho už nebude trvať. Keď sa Marsanom podarilo presvietiť horstvo, snáď sa im podarí aj prevrtať ho. Tých pár mesiacov už vytrvám.

— Dobrá — odpovedal mu Haluza — pokúsim sa ešte aj to. Ale beda vám ak ste sa sl. Mi-lej dotkli, alebo sa jej niečo stalo.

A opustil kanceláriu.

43.

Haluza nemyslel to vážne, že sa pokúsi aj tú vrtačku objaviť, lebo vedel dobre, že ju objaviť nemôže. To nebol jeho odbor. Ani mu nenapadlo si lámať hlavu nad tou vrtačkou, ale chodil po meste tak, ako ktorý nechce robiť. Navštevoval svojich známych ;

Mistríka, Mistríkovú a svojich priateľov. Čakal kľudne. Vedel, že dávno očakávaná vrtačka je len otázkou času a že vedátori raz musia najst' prostriedok na riešenie tohoto problému.

Neskoršie navštívil niekoľko inžinierov, o ktorých vedel, že hľadajú spôsob na prevrtanie horstva a informoval sa u nich o výsledku práce.

— Tak, čo je s tými žhavými papršleky? — spýtal sa jedného inžiniera.

— Ale tisíc hromov do toho — odpovedal mu — je to raz škandál s týmito papršlekmi. Už mám ich 10.000 stupňov horúce a čerti vedia čo je vo veci, skaly sa nechcú roztaviť. Však je to už teplota Slnka, ktorá by mala už dávno celé horstvo pretvoriť na plyn.

— Érdekes — povedal mu na to Haluza. — Tak skúste to so studenými, keď to nejde s horúcimi. Skapalneným vzduchom. Dvesto, dvestosedemdesiat stupňov studeným.

Žart a preca to šlo. Skapalnený vzduch 270 stupňov studený pretvoril skalstvo, horstvo na drobu-linké oriešky-skalky.

Záhada bola vysvetlená. Hmota horstva Korakorum pozostávala zo skamenelého popola a preto nereagovala na horúce papršleky, ale len na studené. Skalstvo sa stiahlo čiže zamrzlo.

A Marsania začali vo svojich továrňach vyrábať len skapalnený vzduch a striekačky.

Zase bol to Haluza, korý so svojim originálnym nápadom zachránil Marsanov.

So striekačkami sa do horstva tunely robily tak, ako by bolo z masla.

Nadšene utekal Haluza k diktátorovi a bol presvedčený, že mu sl. Mi-lú teraz už vydá. Prečo nie? Však to prisľúbil.

— Pane diktátore — hlásil — už to mám! Vy ste sľúbil, že mi sl. Mi-lú vydáte ak pomôžem Marsanom. Prosím, vydajte mi ju.

— Skrátka už to máte? povedal na to Pej-fu — A čo máte?

— Skapalnený vzduch.

— Ale ja som vrtačku spomínal a nie žiadon skapalnený vzduch. Kde je tá vrtačka?

Haluzu zaliala krv. Cynizmus a bezočivosť diktátora ho zbavily rozumu. Založil stranu na Marse, agitovať, pomôcť k víťazstvu Hu-peho, dať sa vystreliť na druhú stranu, vrátiť sa, nechať sa prepichnúť bodákom četníctva, zraniť sa, trpeť pre Mi-lú celé dva roky, dostať sľub od diktátora, že svoju Mi-lú raz dostane, pomôcť Marsanom atď., a ešte ju nedostať...? Toto bolo pre Haluzu už príliš mnoho. Chovanie sa diktátora ďalej sniesť nemohol.

Vrhol sa naň ako tyger a cítil, že raz s ním musí zúčtovať. Obidvaja sa svalili na zem. Haluza ho chcel zadusiť. Diktátor vidiac, že mu stráž nebeží na pomoc, bránil sa ako mohol. Raz on, raz Haluza bol na spodu. Bol to boj ukrutný, boj o život a smrť. Diktátor sa teraz pravdepodobne prepočítal. Nie len jeho osobná stráž, ale i celý personál opustil palác a zutekal k horstvu, kde sa začaly robiť tunely.

O chvíľu sa už po stojačky bili. Pej-fu strieľal na

**Vesmírová loď V-vozovčanov nad prvým Mesiacom Jupitera.
(V pozadí planeta Jupiter.)**

Haluzu a ten zase hádzal do neho poháre, stoličky, obrazy a všetko, čo mu padlo do ruky. Neskôršie však schytil so stola mramorové pijátka a hodil ho do hlavy diktátora tak silne, že sa otočil. Potom využil tento okamžik; chytil rýchle ešte jednu stoličku a ešte raz po hlave udrel . . . po čom všetkom sa diktátor prevalil na podlahu tak, ako poleno na zem.

Haluzá len potom zbadal, že niekto už dávno búcha na dvere susednej izby. Bola to slečna Mi-la, ktorá sa nevedela dostať von z uzavretej izby a stále trhala kľučkou.

Haluzá vidíac, že dvere sa nedajú otvoriť, zodvihol diván a tak búšil s ním do dverí, že sa hneď otvorily. Potom vstúpil do izby, chytil svoju Mi-lú a vyniesol ju von na ulicu pred vládnu budovu, kde práve vystupoval zo svojho auta vodca banditov, Ba-ur.

— Práve som sa dozvedel — hovoril k Haluzovi — že ste u diktátora a myslel som, že vám pôjdem na pomoc. Čo je s ním?

— Nevieť — odpovedal Haluzá — možná, že ešte žije a možná, že už nie.

— Tak je v poriadku — poznamenal — a pomáhal sl. Mi-lú posadiť do svojho auta.

Takto sa slečna Mi-la a Haluzá dostali spolu, teraz už — navždy.

45.

Práca u horstva pokračovala v plnom tempe. O ďalší mesiac Marsania mali už 50 strojov (vrhačov

skapalneného vzduchu, ktorými robili tunely do horstva. Dvacaťpäť strojov pracovalo na východe a 25 na západe. Denne napredovali 70—80 m a pretože sami nevedeli aké široké je horstvo, predpokladali, že najneskoršie o 6—8 týždňov sa dostanú na druhú stranu.

KAPITOLA III.

Neznáma veľmoc na obzore.

1.

Tunely boly už asi do poloviny hotové, keď sa približovali k hraniciam našej Slnčnej sústavy vo vesmírovej lodi neznámi obyvatelia z ríše hviezd. Boli to mysliace bytosti zo súhvezdia Veľkého voza, ktorí podnikli výlet a snáď aj obchodnú cestu na Slnčnú sústavu. Ich vesmírová loď bola 35 km dlhá, 5 km široká a urazila 1.500 km za vterinu.

Čo sa technickej vyspelosti týka a ich kultúry vôbec, títo tvorovia stáli už o mnoho vyššie, ako Marsania a vedeli nielen buňku, ale i rastliny a zvieratá umele vytvoriť. Svoj životný vek, ktorý na počiatku bol len 200—300 zemských rokov dlhý, pomocou svojich vied si postupne predlžovali na 1000, 5—10—50 tisíc rokov a teraz už sami nevedeli ako dlho žijú. Niektorí z nich sa dožil 100.000 a niektorí zas len 5.000 rokov. Bolo to už celkom individuálne u nich. Každý tak dlho žil, ako si sám vedel pomôcť. Ich hodinky „vševvedúcnosti“ ukazovali už 20 hodín.

Kapitáň lodi išiel k svojmu ďalekohľadu a pozrel sa na niektoré hviezdy Slnčnej sústavy.

Deviata planeta Slnčnej sústavy bola už za nimi.

Neptun. Planeta, odkiaľ je Slnce už tak ďaleko, že Neptunčania ho vidia tak malého, ako my ľudia Ve-

nušu na našej jasnej oblohe. Nad celým krajom — tma. Vo dne i v noci. Má jedného Mesiačka, ktorý sa okolo neho točí retrograd, čiže, nie od západu na východ, ako väčšina Mesiacov, ale opačne; od východu na západ. Kapitáň vesmírovej lodi „na Neptune ináč nevidel nič zaujímavého.

Uranus. Planeta 2868 milionov km ďaleko od Slnka. Má 4 Mesiačky, ktoré sa tiež retrograd točia. Ináč nič nového.

Saturnus. Najzaujímavejšia planeta Slnčnej sústavy, majú okolo seba tú svietiacu obrúčku, ktorej pôvod nie je ešte ani dnes vysvetlený. Hvezdátori hovoria, že jedon jeho Mesiac sa musel raz veľmi rýchle točiť okolo neho a tak rozdrtil sa na prach, ako lietavice v našej atmosfére. Má 10 Mesiacov, z ktorých len jedon (ten krajný) sa restograd točí.

Jupiter. Najväčšia planeta našej sústavy, je žhavá, ešte nevychladlá a má priemer 137.000 km. (Naša Zem len 13.000 km.) Má 9 Mesiacov, z ktorých nie jedon je o veľa väčší, ako naša Zem.

Planetoidy. Malé hviezdičky medzi Jupiterom a Marsom. Je ich asi 30—40.000.

Mars. Kapitáň vesmírovej lodi vidiac čo sa na Marse deje (že Marsania chcú prejsť na druhú stranu) kýval hlavou a takto hovoril:

— Hm, hm! Podívajte sa, akí sú šikovní. Oni idú na naše ženy.

A opustil ďalekohľad.

Zalarmoval svoju posádku, dal si pripraviť všetky priestorové torpéda k výstrelu, vložil do nich desať zo svojich mužov a dal ich okamžite vystrelit' na Mars. Pokiaľ nie je neskoro.

Pšiii-bum. Pšiii-bum.
A už všetci leteli.

2.

Veľkovožovčania preto museli vystreliť na Mars svojich mužov, lebo tie torpéda išly o mnoho rýchlejšie ako ich vesmírová loď.

Všetci Veľkovožovčania vystrelení na Mars zahynuli a len jeden ostal z nich na žive. Padol neďaleko horstva medzi Marsanov a na šťastie nezabil ani jedného. Tlak vzduchu ale svalil z nich niekoľko sto. Torpédo sa hlboko zavrávalo do zemi, takže bola viditeľná len jedna polovička.

Marsania mysleli, že raketa prišla buď z druhej strany alebo zo Zemi.

— Zatelefonujte pre Haluzu — navrhoval jeden Marsan, — aby ihneď prišiel sem.

O chvíľu už bol tam Haluza.

— Strýčok vám posiela koláča a oštiepky — robili si s ním žarty Marsania.

Haluza pozrel na raketu a hovoril:

— Áno. To je raketa zo Zemi. Na druhej strane nemajú nič podobného.

Išiel okolo torpéda a hľadal na ňom nejakú značku Škodových závodov. Žiadne „Škodové závody“, alebo „Českoslov. Kolben-Daněk“ tam nebolo.

Naraz sa raketa otvorila a vystúpil z nej jeden Veľkovožovčan, ktorý vypadal ako . . .

Čo to je? Mysliaca bytosť z Vesmíru a . . . tiež má hlavu, krk, oči, uši, ústa, trup, ruky a nohy? Áno. Všetky živočíchy a zvieratá na Zemi sú stvorené podľa jedného šablónu a tak je to i na ostat-

ných hviezdach. Nikto nemôže mať hlavu na zadku, ale nutne na prednej čiasťke tela. Vývoj živočíchov nielen na Zemi, ale snáď i v celom Vesmíre pravdepodobne sa deje podľa jedných a tých istých pravidiel. Áno. Pozrime sa na pr. na toho najprimitívnejšieho živočícha. Ako ten vyzerá? Ako jedno drobné zrnko pšenice prepychnuté ihlou. Jedno dlhavé, živé teliesko, majúce uprostred tela jednu tenkú trubicu. Na jednej čiasťke trubice ide potrava do tela dnu a na druhej von. Šta — predok a zadok. Tam, kde potrava ide do tela dnu, sa vytvorí hlava, krk, potom žalúdok, črevá atď. A chapadlá, pomocou ktorých sa živočích pohybuje, časom sa pretvoria na okončatiny, na nohy a ruky. Toto všetko sa v prírode robí — nutne.

Veľkovožovčan sa tiež podobal na nás, lebo hlavu, ruky, trup a nohy mal tiež. Nebol ani biely ako my, ani čierny ako černoši, ale jeho koža bola taká červená, ako oheň. A bol dva a pol metra vysoký. Napriek tomu, že jeho tvár bola dosť znetvorená, jeho oči vyžiarovaly príjemnú žiar a vysokú inteligenciu.

Marsania sa ho zľakli. Len Haluza sa nepohol. Mysliaca bytosť, ktorá preletí priestorový oceán — pomyslel si — nemôže preca nikomu ublížiť. Musí byť vzdelaný. Humanista, pacifista.

A nemýlil sa. Veľkovožovčan hneď po jeho vystúpení z torpeda dal si na hlavu nejakú podivnú konštrukciu, podobnú telefónnému sluchátku na pošte a druhú čiasťku aparátu, ktorá bola drôtom spojená, nabíadol Haluzovi a rukou mu ukazoval, aby si ho položil k čelu. Haluza ho porozumel a učinil tak, ako

mu tento kázal. Naraz cítil na hlave slabý elektrický prúd.

Asi o päť minút neznámy tvor sa ozval.

— Už viem po marsansky. Ďakujem vám — hovoril, a složil aparát s hlavy. — Diösemoá! — pozdravil sa potom. — A vy ráčte na to povedať Sesa.

— Sesa — odpovedal Haluza.

Medzitým sa Marsania približovali k rakete.

— Pánovia — pokračoval Veľkovožovčan — neublížte mi. Ja nelžem, nekrádnem, nezabíjam ani neublížujem nikomu. Ja som kultúrna bytosť z ríše hviezd. Som nebeský posol a prosím vás, aby ste ma vypočuli. Máte vy radio alebo televízor? Myslím, že áno. Prosím dajte mi ho sem. Chcem do neho hovoriť. Chcem, aby ma celý Mars počul. Mám niečo veľmi dôležitého pre vás.

Marsania sa už nebáli a priniesli televízor.

— Vážení Marsania, vážení dámy a páni — začal — ďakujem vám za vítanie a prajem Vám dobrý západ Slnka.

Veľkovožovčan si musel tie pojmy veľmi spliest', keď miesto dobrého dňa povedal dobrý západ Slnka.

Ale dá sa to všetko vysvetliť. Z písmen „b“, „í“ a „k“ môžeme vytvoriť bík, kíb, kbí, íbk atď., podľa toho, ako tie písmená pohadzujeme. A tak to bolo i s Veľkovožovčanom, ktorý vyčítal z hlavy Haluzovi všetky jeho slová, pojmy, ale nevedel s nimi zaobchádzať vôbec. Nepoznal slovosled marsanský ani ako sa skloňuje. Ale takto to vyzerá, keď sa niekto chce naučiť jednu reč za pár minút.

— Viete dobre, ako je to s tými výletmi na mori,

čiže vo Vesmíre — pokračoval V-vozovčan. — Každý vytýči svoju vlajku na ten kúsok územia, na tú hviezdu, ktorú po prvý raz objaví a obsadí. My sme na pr. boli prvými, ktorí sme objavili a obsadili Slnecnú sústavu tak, ako ste vy objavili Kolumbovo vajce v Amerike.

V-vozovčan zase si to splietol.

— Druhá strana vašej planety je našou kolóniou — vysvetľoval Marsanom celú vec — kde my tie ženy tak pestujeme, ako vy pestujete drúbež, alebo ovocie vo vašich záhradkách. Ženy na druhej strane sú Evami Vesmíru. Sú-li na niektorej hviezde životné podmienky už dané, vezmeme s druhej strany jednu Evu, vyložíme ju na ňu, pridelíme k nej jedného Adama a oni sa potom tam množia.

Adam, Eva, Abraham

to sú ženy: ham, ham, ham.

Na zedenie. Však uvidíte. Ešte si aj prsty budete obľizovať.

Ťažko uhádnuť, kde sa V-vozovčan naučil básniť.

Teraz som z toho jeleň — pomyslel si Haluza. — Čo je teda z toho pravda, čo som sa vo škole učil? Stvorenie sveta? Adam, Eva, had, jablko? Alebo vývoj človeka podľa Darwina? Ale kde. Tu máme najnovšiu teóriu: Žena s druhej strany Marsu bola Eva, ktorú V-vozovčania vyložili na Zem a . . .

— A kde berete Adamov? — tázal sa Haluza.

— To sme my panečku — odpovedal mu V-vozovčan, pri čom si päšťou udrel hrde na prsia ako rečník, agitátor. — Adama si vyvolíme my medzi sebou. U nás ide to všetko opačne. Vyvolíme si Evu a nie tie ženy nás. Tak to je. Druhá strana Marsu

je našou koloniou a prechod na druhú stranu vám náš kapitán prísne zakazuje. Privátny majetok existuje i v nebi, to si dobre pamätajte. Ten, ktorý sa preca opováži prejsť, bude potrestaný. Bude vystrelený na druhú stranu.

Marsania sa teraz už z chuti zasmiali. Ako žeby nie. Však ich túha bola práve tá, aby sa na druhú stranu dostali.

V-vozovčan potom natáral ešte všeličo Marsanom, ale oni sa z tej reči nevyznali. Prehovoril o kapitánovi, vesmírovej lodi, ktorá sa blíži k Marsu, ale nikto nevedel, či hovorí vážne alebo žartuje, preto, že nevedel dobre marsansky.

Ani si nerobili Marsania z neho nič. Žartovali s ním a ešte mu aj ukázali, ako pokračuje práca pri tuneloch. V-vozovčan márne ich varoval, aby prestali pracovať, nikto si ho nevšimol. A keď videl, že ho Marsania nepočúvajú, takto hovoril:

— Rád by som vedel či by sme počúvali Marsanov my, keby nám chceli niečo podobného zakazovať oni.

3.

Vesmírová pod obyvateľov Veľkého vozu nachádzala sa už medzi Saturnom a Jupiterom, keď Marsania prevrtali horstvo a dostali sa na druhú stranu. Každý ďalší deň dohotovili niekoľko tunelov, takže o týždeň už všetci prešli. Jedna polovina zo západnej a druhá z východnej strany horstva.

Marsania sa z tých tunelov tak valili ako kaša z vreca a vrhli sa na ženy tak, ako lvi v rímskych arénach v dobe prenasledovania kresťanov. Každý si tú postískal a pobožkal, ktorá mu do ruky padla,

ktorú po prvé zachytil. A ženy nie že by sa Marsanom protivily, ale naopak, ešte im utekaly v ústrety a čakaly ich s otvoreným náručím. Vedeli, že žijú bez žien, len na to neboly pripravené, že Marsania ich tak rýchle prekvapia. Marsania vzali svoje ženy do náručia a tak ich viezli von.

Žena — najsladšie bremeno na svete.

Deti a mladé dievčatá nevyrušovali, len niekedy ich pohladkali a išli ďalej. To je ešte mladé — pomysleli si Marsania. Lenže deti išly s maminkou, takže každý Marsan dostal so svojou ženou i jakési veno — deti, dievčatá. Tým lepšie — mysleli si — aspoň sa nebudeme musieť s nim trápiť. A vzali ich so sebou.

Aké krásne boly tie ženy. Ich koža bola taká hladká, ako najjemnejší hodváb, jemne ružová a ich telo voňalo ako kvety. Jedna ako ruža, druhá ako karafiát atď. a každá mala stoprocentný sex-appeal. Krásavice, ako naše filmové herečky.

Teraz už chápali Marsania, prečo sa ich vystrelení bližni odtiaľ nevrátili. Jednak, že sa im medzi ženami dobre viedlo a jednak ich ženy nepustily.

Ale ako to bolo možné, že na druhej strane bolo toľko žien? V.-vozovčan mal pravdu keď hovoril, že tie ženy oni tam pestujú. Bola to politika V.-vozovčanov, ktorí podobným sérom zaočkovali tie ženy, takže rodily len dievčatá a chlapcov málokedy. V.-vozovčania navštevovali Mars v každom 50. roku raz, keď si potom vzali so sebou niekoľko milionov žien a odniesli ich. Kde? To vedeli len sami.

O ďalší mesiac boly už všetky ženy na tejto strane, po čom všetkom Marsania takú zábavu usporia-

dali, akú snáď V.-vozovčania ani v nebi nevideli. Generálna svadba na Marse mala trvať podľa programu jeden mesiac. Vo dne i v noci jedli, pili, tancovali a zabávali sa. Hudba hrala tiež bez prestávky a ich radosť nepoznala hranice.

I Mistrík si našiel svoju druhú manželku, tá ho ale už druhý deň nechala. Mistrík nechcel sa do toho pustiť bez farára a bez notára. Že vraj radšej nič, keď je to nie riadna svadba.

A čo Mistríková? Tá stále ešte tančila v Opere. Nemyslíte si, že po prevrtaní horstva každý ju nechal a utekal na druhú stranu. Nie. Mala ona partnerov vždy i potom, keď už každý mal ženu. Starých mládencov sa našlo aj na Marse dosť, ktorí sa nechceli oženit' a títo zostali verní Mistríkovej i vtedy, keď ju väčšina už nechala.

Opera sa znovu naplnila manželskými párami a tančilo sa vesele ďalej. Mistríková si len spievala:

Nepôjdeme domov až ráno,
až bude zas ráno . . .

A Marsania, ktorí sa od našich Slovákov všetky pesničky naučili, spievali s Mistríkovou:

Nepôjdeme domov až ráno
až bude deň!

Potom sa k Mistríkovej pripojil Haluza so svojou Mi-lou, Ba-ur tiež so svojou ženou a pili šampanské spolu. Len Mistrík nevedel, kde patrí. Všade hral rolu piateho kola.

Na čo ten len na Mars prišiel?

4.

Vesmírová loď sa rýchle približovala k Marsu.

Kapitán lode ako i všetci jeho súdruhovia vyzerali tak, ako V.-vozovčan. Boli oškliví? To nemôžeme povedať, lebo všetko je relatívne. Nám sa na príklad opice nepáčia a keby zase oni boli na našom mieste, nepáčili by sme sa im my. Pes hovorí, že mačka je ošklivá a ona zase, že pes. Vonkajšia tvár V.-vozovčanov nevyhovovala estetickým požiadavkom Marsanov a opačne. Kto tu mal pravdu? Kto bol tu skutočne pekný alebo normálny? Ani jeden, čiže obaja.

Kapitán lode vediac, že krása je relatívna, išiel do laboratória lode a dal sa pretvoriť na Marsana. Jedna injekcia mu stačila, aby mu ihneď narástol krk, druhá, aby sa mu hlava zmenšila, tretia, aby ruky a nohy mal marsanské atď. 26 injekcií stačilo k tomu, aby aspoň na vonok vyzeral ako Marsan. Vedel dobre, prečo to robí. Aby sa mu rôzni obyvatelia hviezd nevysmievali. Kde len chodil po hviezdach, koho len navštívil vo vesmíre, všade sa pretvoroval a snažil byť takým, ako tí dotyční obyvatelia vypadali. Prečo by to neurobil, keď im veda to umožnila a keď to išlo?

Veľkovožovčania už nenosili šaty. Ale prečo by sa nemohol kapitán prispôbiť k životu na Marse? Videl nie len to, aké šaty nosia Marsania, ale i to, z čoho tú látku vyrábajú. Jeho mechanici spravili mu šaty a obliekol sa. Vypadal ako elegantný muž na Marse alebo na Zemi. A takto čakal pristanie jeho lodi na pevnine.

5.

Generálna svadba trvala už 21 dní, keď kapitán pristál na Marse. Vesmírová loď sa spustila na jedno veľké jazero a vytisla toľko vody, že hladina vody stúpila o pol metra.

Marsania učinili koniec zábavy, poschovávali sa do svojich bytov a strachom čakali, čo bude ďalej. Potrestá nás ten kapitán či nie? — spýtali sa ho.

Len Haluza a Mistrík sa prízjazu V.-vozovčanov tešili. Tí nás vezmú na Zem nazpäť — pomyslel si Haluza. Poprosíme ich a vyložia nás na Zemi.

Marsania spomínali na slová V.-vozovčana: „Privátny majetok existuje i v nebi...“ a — kto sa opováži prejsť na druhú stranu, bude potrestaný.

Čo teraz? Len Haluza nás môže zachrániť — mysleli si Marsania a prosili ho, aby ich bránil, išiel ku kapitánovi, poprosil ho atď.

6.

A Haluza išiel. David išiel ku Goliátovi, aby ho porazil. Haluza všetky problémy vedel znamenite riešiť, snáď sa mu podarí i to.

Sadol si so svojou Mi-lou do svojej lietajúcej izby, do helykoptera, vyletel do výšky 1000 m a cez okno vesmírovej lodi dostal sa na palubu a pristál rovno pred kapitánom.

V druhom okamžiku doletel k nemu i V.-vozovčan.

— Diösemoá! — pozdravil sa mu po vojensky.

— Sesa! — odpovedal kapitán.

— Ponižene hlásim, tu som!

— Vidím, ty mamlas — povedal kapitán — to ani hovoriť nemusíš. To si ale pekne vykonal ten svoj úkol. Čo?

— Ponižene hlásim nechceli vás počúvnúť.

— Snáď teba a nie mňa. A čo povedali?

— Že aby sme inokedy pestovali kravy a nie ženy a to bližšie k Slnku, aby sme ich hneď i upiecť mohli.

— Krava krepá — zakričal kapitán. — Dosť už. Strať sa!

Potom sa obrátil na Haluzu a Mi-lú.

— A tieto muchy odkiaľ sem priletely?

— Ponižene hlásim pane kapitán, to je jediný muž, ktorý neprešiel na druhú stranu — povedal V. vozovčan.

— A prečo neprešiel keď už všetci prešli? Snáď nemá rád ženy?

— Práve naopak pane kapitáne. On vytrval pri svojej milenke, takže nepotreboval ženu z druhej strany.

— To je docela niečo iného — hovoril a išiel k Haluzovi.

— Diösemoá — pozdravil sa a podal mu ruku a jeho Mi-lej.

— Sesa! Sesa! — odpovedali mu.

Kapitán na to vytiahol si z vrecka podobnú trubicu, akú užívajú naši lekári pri vyšetrovaní srdечných chorôb a položil ju na čelo Haluzovi.

— Prepáčte — hovoril — len čo sa naučím marsansky.

Haluzza mlčal a trpel, aby sa kapitán naučil marsansky. Trvalo to nie celých 5 minút.

— Prosím ja som Slováč — ozval sa potom Ha-

luza — to ste sa mohli naučiť slovensky a nie marsansky.

— Slovák? Čo to je? — spýtal sa ho teraz už po marsansky.

— Slovák so Zemi!

— Vy ste blázon? Odkedy?

— Pane kapitán — snažil sa zachrániť situáciu V.-vozovčan — to je omyl. On je zo susednej hviezdy, ktorá sa menuje Zem.

— A ja, že z blázinca. Prepáčte — pýtal odpustenie kapitán od neho. — U nás slovo Zem znamená blázinec, ráčte vedieť? Preto som myslel, že ste blázon. Ja som Terem-tete, kapitán vesmírovej lodi — predstavil sa mu.

— Štefan Haluza.

— Mi-lá Haluzová.

— Teší ma. Totiž aby vám pravdu povedal, neteším sa vôbec vašej návšteve pane Haluza. Táto moja trubica, — a ukazoval ju — pomocou ktorej som sa naučil od vás marsansky, mne prezradila všetko. Poznám vás teraz už dobre. Viem, že ste nie každodenným človekom, ale o mnoho šikovnejší ako ostatní. Mám pocit, že s vami budem mať ešte veľa práce.

Kapitán našich potom zavolať do svojho bytu, kde ich pohostil.

— Ako je to možné, že sa zanášate na nás? Že vyzeráte ako my? — spýtal sa ho Haluza.

— To môžem ďakovať všemohúcej vede, ktorá nepozná nemožnosť. Boly to injekcie. Nič viac.

Kapitán im potom predložil svoj plán trestu.

— Predovšetkým ešte dnes vypustím na Mars taký

plyn — začal kapitán — od ktorého všetci Marsania — mužovia — zanechajú svoje ženy a pôjdu do továrne. Od plynu č. 26 všetky ženy narodené na druhej strane, vrátia sa domov. Od plynu čís. 17 Marsania budú vyrábať len pluhy, motyky a lopaty. Plyn čís. 9 bude mať za účínok, že Marsania budú 10.000 rokov žiť. A pokiaľ Marsania budú vyrábať tieto pluhy, vyletím do výšky 20—50.000 km a odtiaľ s mojimi — hmotu na atómy rozbúrajúcimi paprškami — vykreslým na druhú stranu Marsa s ohromnými písmenami „Nepokradneš“ a miesto týchto 100 km širokých a pár tisíc km dlhých písmen Marsania tak dlho budú kopať kanály, pokiaľ ony nebudú hotové. Tá práca potrvá dobrých 10.000 rokov, preto ich obdarujem s 10.000 ročným životom.

Haluza a Mi-lá s hrúzou počúvali kapitána.

— . . . šmarja pane kapitáne — povedala na to Mi-la — máte vy srdce?

— Nie, len zadné črevo. U nás strediskom obehu krvi je zadné črevo — odpovedal jej kapitán. — My nemáme ani mandle ani žlazy.

— Pane kapitáne — povedal mu Haluza medzi iným — mienite Marsanov skutočne potrestať?

— Áno — odpovedal. — Musím ich potrestať.

Márne sa snažil Haluza vysvetliť kapitánovi zločin Marsanov na vedeckom a pohlavnom základe, prosiť ho, aby ten trest zmiernil, nič nepomohlo.

Haluza videl, že musí zmeniť taktiku.

Povedal svojej Mi-lej čo a ako má robiť a potom požiadal kapitána, aby išli všetci von. Na vzduch.

Kapitán navrhoval sady vo vesmírovej lodi. Išli tam. Vstúpili do parku tak, ako do prírody. Sady vo

Slečna Mi-lá.

vesmírovej lodi boly 5 km dlhé a 2 km široké. Park bol umiestený na hornej časti vesmírovej lodi, bol zakrytý hrubým sklom, takže nad parkom vždy bolo videť hviezdnaté nebo. Park, tráva, kvety, chodníčky, vodomety atď. Lavičky tiež.

Kapitán a Mi-lá si sadli na jednu lavičku, zatým čo Haluza si lepšie poobzeral kery, stromy a kvety.

O chvíľku prišli ku kapitánovi dvaja V.-vozovčania s televízorom a spýtali sa ho, či im dovoľí jeho rozhovor s Mi-lou vysielat' domov na Veľký voz. Kapitán nemal proti tomu nič a dovoľil im to.

A čo podkapitán? Ten bol veľmi veselý, žartovitý, všade a vždy každého zabával, vždy sa smial a s každým robil žarty. I s kapitánom. Spojil televízor s televízorom na Marse, aby ho i Marsania videli.

Kapitán vidiac, že Haluza sa o nich nestará, že sbiera kvety, začal Mi-lej dvoriť. Dvoril jej akousi vesmírovou rýchlosťou, lebo o päť minút už stál u hubičky a prosil Mi-lú o jednu hubičku.

Ona — . . . nie.

Kapitán potom začal Mi-lej sľubovať, že ju vezme sebou medzi hviezdy, že jej dá do daru súhviezdie Malý voz, Draka, Veľkého Medveďa, Korunu, Južný Križ atď. A Mi-lá nie a nie. Že ani za celú Mliečnu dráhu nie. Pri tom ale veľmi koketovala s ním a hrala svoju úlohu tak dobre, že ju kapitán násilne pobozkal.

V tom momente vyskočil zo svojho úkrytu spoza krov Haluza.

— Vy ste podarený, pane kapitáne — hovoril mu — Vy chcete vykresliť na Mars „Nepokradneš“, keď vy sám kradnete?

— Prepáčte pane, — vyhováral sa kapitán — ale u nás bozk nie je hriechom i keď sa kradne.

— U vás. Ale je hriechom na Marse.

— Dovolím, ale v mojej lodi vaše zákony neplatia pre mňa. Moja loď je územie exteritoriálne v takom smysle.

— Žiaľ, my nepoznáme žiadnu exteritorialitu. Vy ste pobožkal moju Mi-lú na Marse, marsanský vzduch dýchate do seba, tak Vás musíme potrestať.

Kapitán si nevedel rady. Trval na tom, že láska nemôže byť hriechom, ani ukradnutý bozk, ale Haluza mu dokázal, že pokiaľ pozná privátny majetok na Marse, musí byť potrestaný aj on.

Počuli tento rozhovor Marsania, snažili sa využiť situáciu a vyslali ku kapitánovi viac detektívov.

— V mene zákona — povedali mu — dovoľujeme si vás zadržať.

— Prečo? Ako? spýtal sa ich kapitán prekvapene.

— Moja loď je exteritoriálne územie. Ako pánovia k tomu prídete?

Haluza dal znamenie detektívom, aby sa prezačímne neplietli do vecí a nechali ich o samote. A keď detektívi odišli, Haluza hovoril kapitánovi toto:

— Pane kapitáne, ja vám niečo poviem.

— Prosím.

— Mňa do toho nič, ako chcete Marsanov potrestať, lebo ja som na druhej strane nebol a ženu som tiež neukradol. Ale že vy ste kradol, to je pravda.

— Pardon . . .

— Žiadny pardon pane kapitáne. Teraz hovorím ja. Dovoľte, aby som dokončil. Vy ste jedon gentleman a myslím, že rešpektujete zákony všetkých

hviezd. Medziplanetárne dohody, pakty o neútočení atď. rešpektuje každý. Že áno?

— Áno ale — ...

— Prosím prepáčte. Teraz hovorím ja. Ešte som nedokončil. Poznáte vy marsanské zákony? Nie. Tak vidíte. Keby ste ich poznal, by ste sa nebránil tak naivne. Na Marse je totiž vo zvyku podať žalobu na štát vždy vtedy, keď je človek obžalovaný. Vy ste ukradli jedon bozk od mojej Mi-lej a Marsania zase ukradli vaše ženy z druhej strany. Je tak? Vy tiež môžete žalovať štát a ja vám len toľko poviem pane kapitáne, že vy pred súdom musíte vyhrať. A vyhráte-li váš spor proti štátu, tak nebudete odsúdený ani vtedy, keby ste váš prvý spor prehral. Na Marse sa totiž hovorí takto: Nehľadaj smietok v oku druhého, keď máš sám brvno. Nech nežaluje štát občana pre krádež, keď sám kradne.

Kapitán sa potil a kapesníkom si utieral čelo.

— Hneď som povedal, že s vami budem mať ešte veľa práce.

— Akú prácu pane kapitáne? Len neráňte sa báť. Vy ste ukradol len jednu hubičku, ale oni ich ukradli viac milionov. Tak to musíte vyhrať. Nemyslíte?

Kapitán sa chcel prechádzať, ale Haluza nedovolil, aby sa veľmi oddialili od televizoru. Chcel, aby Marsania všetko a dobre počuli v tom televizore.

— Ja myslím, že vy mi chcete prejsť cez rozum — poznamenal si kapitán.

— Ale nie pane kapitáne. Však nemyslíte, že proti tým Marsanom prehráte.

— Dobre — povedal potom kapitán — ale ja proste neverím v objektivitu Marsanov.

— Prečo ?

— Preto, lebo môj spor s Marsanmi musí riešiť jedna neutrálna osoba, obyvatelia z jednej tretej hviezdy. A kde takých máme ?

Haluzovi prišla na rozum Mistríková.

— Máme pane kapitáne. Máme takú. Je to jedna žena z Venuše, ktorá podobným spôsobom priletela sem, ako my so Zeme. Ona totiž chcela prekonať diaľkový rekord venušový a zaletieť na Jupiter. Ale dostala defekt a musela pristáť na Marse.

— Nech ju uvidím. Kde je ?

Marsania, ktorí toto všetko počuli, vedeli čo majú robiť. Ihneď zalarmovali lekárov, umelcov a utekali k Mistríkovej, ktorú potom rôznymi injekciami pretvorili natoľko, že ju potom ani Marsania nemohli poznať. Po prvé ju natreli rôznymi farbami a urobili z nej černošku s páskami ako má zebra. Potom jej dávali rôzne injekcie. Tvár jej napuchla tak, že jej nebolo vidieť ani oči. Ako čo by ju boly včely popichaly. Na prsia zase dostala také injekcie, že jej narástly ako dyňa. Hlavu a trup mala čiernu ako sadza, líca a prsia červené ako kapitán sám. Ruky mala žlté a nohy zelené. Zadok mala tak veľký ako sud. Šaty jej Marsania nedali, len jakúsi ozdobu na predok, akú nosia černoši v Afrike. Potom navešali na ňu rôzne skvosty a takto ju kapitánovi predstavili.

— Je-jej — povedal kapitán, keď ju zazrel pred sebou — takto vyzerajú ženy na Venuši ?

— Snáď sa vám nepáčil ? — spýtala sa ho Mistríková a obrátila sa, aby ju videl aj od zadu.

— A tie stehná — poznamenal a potľapkal ich. — prečo máte také veľké ?

— Aby si na ne mohli sadnúť moje deti. Aby sa mi nič nestalo, keď vypadnem z lietadla.

— Ohromné. A líca prečo máte červené?

— Aby mužovia vedeli, na čo majú ísť, aby to kričalo.

— Kolosálne. A prsia ?

— Aj tie. Všetko čo je červené, patrí Vám.

— Pyramidálne. A prečo práve mne?

— Lebo ste muž a ste červený tiež.

-- Eiffelvežálne! A ako ste sa sem dostala ? Defekt ? Aký ?

— Môj manžel hovoril, že som dostala duševný defekt.

— No to snáď nie. Však vypadáte celkom normálne. A čo vy na to ?

— Ja zase myslím, že mám telesný defekt.

— Ako to myslíte ?

— Nuž . . . nuž . . . totiž . . . telo môjho lietadla.

Ráčite vedieť ?

— A pán manžel ?

— Možná, že vedel, že dostanem defekt na ceste, preto zostal doma.

— Báječne. A veríte, že tomu sa teším najviac ?

— Aj ja.

— A vedeli by ste milovať takého muža, ako som ja ?

— Hm. Že . . . či by vedela. Aj bez lístkov pane kapitáne.

Potom sa ešte dlho vyprávali.

Kapitán súhlasil s návrhom Haluzovým a odkázal Marsanom, že je ochotný zodpovedať sa za svoje činy pred súdom.

Kapitán dostal písomné predvolanie ešte ten istý deň.

Súdna sieň ministerstva spravodlivosti bola do posledného miesta obsadená. Predsedom súdu bola Mistríková. Na jej pravici sedeli sudcovia Marsa a na ľavej strane zase Veľkovozovčania. Obhájcu mali obe stránky.

Haluza bol zamaskovaný, aby ho kapitán nemohol poznať a sedel na pravici Mistríkovej. Dával jej rady, čo a ako má robiť.

Najprv bol vypočutý kapitán.

— Kde a kedy ste sa narodil? — dala mu otázku Mistríková.

— Na šiestej hviezde súhvezdia Veľkého vozu v roku 1930.

— Pred Kristom?

— Ale čo vás to napadá. Pred celou vedeckou akademiou.

— A to už ako?

— Prosím to bolo tak. V dobe, keď naši vedátori začali pestovať zrodené geniá, jedon náš lekár naučil abecedu jedno dečko ešte vtedy, keď ono bolo v matke, pokiaľ sa ešte nenarodilo. Vedátori sa mu ovšem vysmievali a hovorili, že to nie je možné, na čo sa on s celou vedeckou akademiou stavil, že keď sa ja narodím, budem vedieť už tak dobre vyprávať, že sa tým pánom hneď aj pozdravím a poviem: dobrý deň. Tak sa i stalo. Dotyčný lekár ma naučil abecedu, takže o krátky čas prevádzal so mnou i päťminútový rozhovor a prisľúbil som mu, že akonáhle prídem na svet, pozdravím celú vedeckú akademiou.

— No a? Vyhral ten lekár?

— Prehral.

— Prečo?

— Preto, lebo medzitým som uzavrel smluvu s jednou redakciou, ktorá mi sľúbila jednu miliardu v prípade, že by som im pri mojom narodení urobil reklamu. A takto sa stalo, že miesto dobrého dňa, povedal som: Ahoj! Ahoj na nedeli. Športovci čítajú len Ahoj. Nuž takto som sa ja narodil pred celou vedeckou akademiou.

Celý sál sa dusil od smiechu.

— Tak ste vy zrodený genius? — spýtala sa ho Mistríková.

— Čerta, zrodený športovec. Však som vám to už dokázal.

— A aký šport pestujete?

— Beh, maraton. Utekám za ženou ešte aj vtedy, keď ostatný prestal už za ňou behať.

Obecenstvo sa ešte väčšmi smialo.

— Ticho prosím — volala Mistríková a stále zvonila. — Nie sme na porodnej klinike ani na Olympiáde.

A znovu sa obrátila na kapitána.

— Skrátka, koľko rokov máte?

— 1930 a k tomu ešte dve nuly.

— Je-jej. Taký starý a ešte sa bozkávate. A koľko rokov chcete ešte žiť?

— To neviem. Viem len to, že ešte dožijem niekoľko tisíc rokov.

— Bodaj že vás. Škoda, že ja nebudem žiť tak dlho, lebo v tom prípade všetok papier sveta by nestačil na lístky na lásku.

A tu ju Haluza buchol do boka, aby sa nepre-
zradzovala pred kapitánom.

Potom bola vypočutá Mi-lá, Haluza (ktorý pri tejto
príležitosti nebol medzi sudcami) a jeho ďalší sved-
kovia Marsania, ktorí v televizore videli, ako kapitán
Mi-lú násilne pobozkal. Taktiež bol vypočutý aj ka-
pitánov kurier, 'Veľkovožovčan, vystrelený na Mars.
Toto všetko trvalo do obeda. Po obede prehovorili
zástupcovia a obhájci. Každý svoju stránku hájil a
každý zdôrazňoval, že je druhá stránka vinná. Až
potom vstala Mistríková a chcela urobiť všetkému
koniec.

— Pane kapitáne — začala — ste obžalovaný, že
ste sa bozkávali bez lístkov na lásku. Cítite sa byť
vinným?

— Nie — odpovedal. — U nás sa miluje bez líst-
kov.

— Správne. A Marsania prešli na druhú stranu
tiež bez lístkov. Marsania kradli, vy ste kradli, tak
ste kvit. Ste na tom rovnako. A ja, ako neutrálna
osoba, žena s Venuše, vám len toľko poviem, že ja
tu potrestať nemôžem ani jedného. Musím oslobodiť
vás všetkých. Nehľadaj smietok v oku druhého, keď
máš sám brvno. Tak je to pane kapitáne. Ste s roz-
sudkom spokojný?

— Nie, apelujem.

Mistríková nevedela, čo má robiť.

— Prerušiť pojednávanie na pol hodinku — po-
šepol jej Haluza.

Tak sa i stalo. Mistríková a Haluza odišli a v jed-
nej vedľajšej izbe dlho sa radili, až im to napadlo.
Rozhodli sa, že pôjdu na kapitána s jednou „chytač-

kou“, ktorá je na Slovensku dobre známa, ako sa vsadiť tak, aby sme zakaždým vyhrali.

Potom sa vrátili do súdnej siene. Haluza si sadol a Mistríková zostala stáť.

— Vážené obecenstvo — začala — vážení občania s Veľkého vozu, Marsa a Zeme — súd prvej inštan- cie sa premení na apelačný súd, na súdnu tabuľu, na najvyšší súd medziplanetárny, odkiaľ ďalej už žiadny apel potom nebude. Páni obhájcovia Marsa a Veľkého vozu, ráčili ste ma rozumieť?

— Áno, áno — odpovedali.

— Tak teda. Ale aby tomu tak bolo — zdôrazňo- vala Mistríková — lebo... lebo dám vás všetkých vystreliť na druhú stranu.

A obrátila sa na kapitána.

— Vy teda pane kapitáne apelujete. Dobrá. Aby ste nehovorili, že som „taká“, ponuknem Vám niečo. Poznáte vy peniaze? Máte u seba nejaké peniaze?

— Mám — odpovedal kapitán. — Tristo milionov.

— Správne. Akurát toľko žien je na Marse. Tak vyložte prosím tie bankovky. Chcete sa vsadiť o nie- čo? Pozrite; ja vyložím tiež 300 kartičiek na lásku. Pane kapitáne, ja by Vám teraz dala tri otázky. A spýtam sa vás: Mohli by ste mi na tieto tri otázky odpovedať vždy s tým istým slovom, že „lístok na lásku?“

— Prečo nie? Však to nie je žiadny zázrak.

— Tak vidíte. A ja sa s vami vsadím, že na moju tretiu otázku nebudete odpovedať „lístok na lásku“, ale prestanete hovoriť.

— To už nie. Ja vám zakaždým poviem, že lí- tok na lásku.

- Tak vsadíme sa ?
- Prosim — povedal a podali si ruky.
- Prehráte-li, tak nesmiete Marsanov potrestať, vyhráte-li, tak áno. V poriadku ?
- Súhlasím.
- Tak pozor, začínam. Čo na nás svieti ?
- Lístok na lásku.
- Čo sa nachádza pod nami ?
- Lístok na lásku.
- A teraz čo chcete : potrestať Marsanov či lístok na lásku ?

-- Lístok na lásku — odpovedal kapitán bez rozmýšľania a — prehral.

Obecenstvo povyskakovalo zo svojich miest, silne tleskalo a volalo na slávu Mistríkovej.

— Nech žije Mistríková ! Nech žije ! Sláva Venušanom na Venuši a kapitánovi na Veľkom voze. Sláva!

-- Tak tu ich máte — hovorila Mistríková a tlačila mu tie lístky do hrsti. — Keď sú vám milejšie tieto lístky ako potrestať Marsanov, tak si ich berte. Ale, aby ste sa druhý raz bez lístkov nebozkávali, rozumiete ?

V sále nastal taký krik, ako v blázinci. Prítomní znovu tleskali, druhí volali na slávu Mistríkovej, alebo nahlas si robili poznámky a niektorí zase tak revali od radosti, ako zvieratá. Bol to zmätok, chaos, ktorý sa len pomaly utíšil.

A čo kapitán ? Ten len potom chápal celú vec, ako skočil do toho. A cítil, že Mistríková mu prešla cez rozum. Nepoviem-li tretí raz, že „lístok na lásku“, tak som prehral — pomyslel si kapitán — lebo tak bolo povedané, že zakaždým musím povedať „lístok na

lásku“. Poviem-li aj po tretí raz, že „lístok na lásku“, prehrám aj tak. Áno. Celkom dobrý vtip. No počkaj — snažil sa seba samého potešiť — však ja stiahnem s mojich známych aj kožu touto chytačkou, len aby som sa čím skôr domov dostal.

— A stál pred súdom ako jedon oparený pes. Nedalo sa nič robiť, prevzal lístky.

— A čo s týmito lístkami? — spýtal sa Mistríkovej.

— Na tie lístky každá vám dá.

— Čo?

— Čo budete chcieť: hubičku alebo zaucho.

— Kedy hubičku a kedy zaucho?

— Na to vás naučí prax. Ženy vám to potom povedia.

— Aj vy mne dáte na tento lístok?

— Čoho?

— Hm. Nuž hubičku.

— Takému gavalierovi pane kapitáne — odpovedala — ako ste vy, ktorý má vo vrecku 300 miliónov, dám aj bez lístkov. Aj teraz, keď chcete.

Kapitán bol v rozpakoch.

— Ďakujem, až... potom — hovoril.

— Prosím — odpovedala mu Mistríková, — tak do videnia pri tanci — pri dámskej volenke.

Mistríková si potom sobrala aktá a vyhlásila súdne pojednávanie za skončené. Potom odišla ku lekárom a protiinjekciami dala sa pretvoriť na „pôvodnú“ Mistríkovú.

Takto zachránili Slováci Marsanov teraz po druhý krát.

8.

Po vyhlásení rozsudku pokračovalo sa v tanci tam, kde sa pred príjazdom kapitána na Mars prestalo. Hudbu poskytol kapitán sám, ktorý mal taký silný megafon, že hudbu bolo počuť nad celým Marsom. I vo vesmírovej lodi hudba hrala.

Slováci a ich najbližší priatelia, kapitán a dôstojníci vesmírovej lodi (ktorí sa tiež pretvorili na Marsanov) zabávali sa a tancovali na palube a Marsania na zemi.

Tančilo sa už šiesty deň.

Kapitán chcel niečo skúsiť so svojimi lístkami na lásku. Tancoval s dámou.

— Milostivá — hovoril jej medzi tancom — dovoľujem si Vám ukázať môj lístok na lásku.

Dáma prevzala lístok, skrčila ho a zahodila. Kapitán mysliac, že je vec v poriadku, násilne ju pobozkal, za čo ona mu dala jedno zaucho.

— Čo to chce byť milostivá? — tázal sa prekvapene. — Prečo ste ma udrela?

— Preto, lebo ste mi ukázal zadnú stranu lístka a nie tú prednú, ktorá je na hubičku, ráčite vedieť? Kapitán skúsil to znovu.

— Milostivá — hovoril tej druhej dáme — už mám lístok na lásku. Nech sa Vám páči.

Druhá dáma tiež lístok skrčila a zahodila.

Znova bozk a znova zaucho.

— Čo to so mnou robíte milostivá? — divil sa kapitán. — Prečo ste to urobila?

— Preto, lebo ten lístok je falošný — povedala.

— Falošný? Z čoho to súdite?

— Sú to staré listky. Ten Mam-las tam nemá byť

On bol kedysi generálnym tajomníkom slobodnej lásky, ale už nie je.

Mam-las tedy kapitánovi všetko pokazil.

— Veru — dodala dáma — dávajte pozor na seba, lebo falšovanie tých lístkov sa trestá. Môžu Vás Marsania vystreliť na druhú stranu, kde už nenajdete ani jednu ženu.

Kapitán sa pokúsil ešte niekoľko ráz manipulovať s lístkami, ale všade zle obišiel. Dostával len zauchá a lásku nikde. Odišla mu chuť od všetkého a tančil ďalej.

9.

Spoločnosť sedela u stolu.

— Škoda za ten nápad — hovoril Haluza kapitánovi pri rozhovore — vykresliť na Mars veľkými písmenami: „*Nepokradneš!*“ Nemohli by sme tam nakresliť niečo iného, pane kapitáne?

— Mohli by sme. Ku príkladu to, že „*Láska nie je hriechom i keď sa kradne*“.

— To už nejde pane kapitáne. Láska je láska a hriech je len hriech.

— Ja viem, čo tam príde. Pane kapitáne; keby ste to nechali na nás, by sme vám také niečo vykreslili, napísali, že by ste na nás ani doma nezabudli.

— Však ani nezabudnem — hovoril a pravicou si hladkal tvár. — Za celý môj život som nedostal toľko zaúch ako u vás za deň.

Všetci sa smiali.

— Pane kapitáne — prosila ho Mi-lá — za tú odo mňa ukradnutú hubičku veru by ste nám to mohli dovoliť.

— Za jednu neukradnutú hubičku vám to dovo-
lím. A čo by ste chceli tam vypísať?

— To vám neprezradím. Museli by ste nám pri-
sľúbiť, že sa na to nepozriete, len zo vzdialenosti
Jupitera, čiže keď už budete ďaleko od Marsa.

Kapitán hubičku dostal a prisľúbil všetko. I to,
že ich vezme na Zem späť.

10.

Siedmy deň vesmírová loď vyletela do výšky
30.000 km, aby Haluza a jeho Mi-lá mohli vykresliť
niečo na povrch Marsa. Kapitán im vysvetlil, ako
treba zaobchádzať so svetlometom a nechal ich po-
tom o samote. Haluza riadil svetlomet a kreslil na
povrch Marsa ako decko s papekom do piesku.
Hore na ľavú stranu planety vykreslil písmeno „K“,
„D“ a „E“ po čom prišli druhé písmená, až vypísali
celú vetu. Písmená boli 100 km široké, niekoľko ti-
síc km dlhé a 500 m hlboké. Kam papršky len padly,
zem sa pretvorila na svoje prvky, na atómy, takže
do písmen vnikla hneď aj voda. Takto vytvoril Ha-
luza so svojou Mi-lou kanály na Marse, ktoré potom
spojily všetky jazerá a moria. Haluza a Mi-lá vy-
kreslili na Mars slovensky toto: *Kde sa ľudia milujú,
tam sudca nemá čo hľadať.*

Aby sme dobre rozumeli o čo ide. Kôra Marsa
na oboch stranách bola veľmi hlinitá a v lete pri veľ-
kých horúčostiach praskala ako omietka na stene, keď
uschne. Tieto pukliny (200 km široké) museli naši
hvezdári vidieť a považovať ich za kanály na Marse.
Na jaro zase, keď sa sneh roztopil, voda vnikla do
týchto puklín a zaplavila ich. Boly teda tieto pukliny

v lete viditeľné a v zime nie. Preto naši hvezdári raz kanály videli, raz nie. Z veľkej vzdialenosti pukliny vyzeraly ako nejaké čínske písmo, kresba a takto kapitán z Veľkého-Voza prišiel na nápad, že z tých puklín urobí písmená a vykreslí na Marse heslo „Nepokradneš“, čo sa mu ovšem nepodarilo. Haluza vidiac s tej závratnej výšky tieto pukliny, musel ich najprv zasypať, zahrabať a keď povrch Marsa bol ako-tak rovný, vytvoril pukliny znova tak, že vykreslil písmená 500 m hlboké. Veci sa tedy majú tak, že predtým boly na Marse viac ako 100 km široké pukliny a dnes sú to písmená. Budú-li mať naši hvezdári ešte lepšie teleskopy a pozrú sa na Mars, možná, že nájdu tie písmená a budú čítať heslo: *Kde sa ľudia milujú, tam sudca nemá čo hľadať!*

To heslo by si tí naši sudcovia už aj dnes mohli všimnúť a podľa toho súdiť tých milencov, hriešnikov.

11.

Kanály boly hotové a na Marse sa tančilo ďalej. Keď nálada bola najveselšia, Haluza priskočil na palube k mikrofону a zakričal do neho silne:

— Dámska volenka!

— Dámska volenka, dámska volenka — volali Marsania a nálada zase stúpila o sto procent.

Mistriková priskočila ku kapitánovi.

— Prosím pána kapitána k valčíku.

Kapitán išiel. Nepoznal ju. Nevedel, že ona ho odsúdila.

Tančili a spievali.

Po prestávke kapitán zaviedol Mistríkovú na svoj byt, kde ju pohostil. Mistríková bola mimoriadne

pekná a kapitán sa preto rozhodol, že s tým lístkom na lásku to skúsi ešte raz.

— Milostivá — hovoril — ja neviem, čo tá Venuška so mnou robila, že mi dala samé falšované lístky.

Mistriková sa z chuti zasmiala.

— Že vraj ten Mam-las nemá tam byť.

— Veru máte pravdu — povedala mu na to. — Láska nepotrebuje mamlasov. — Skrčila tie lístky a zahodila. — Snáď Vy ste ten mamlas — pokračovala — ktorý ako vidím, ani milovať neviete. Ženy nepotrebujú mamlasov, ale smelých mužov, ktorí chytia ženu a pobožkajú ju. Rozumiete?

Kapitán už vedel, čo má robiť. Vyskočil zo svojho miesta pri stole, chytil Mistríkovú, božkal, vzal do náručia a tak si sadol na pohovku.

— Všetko je falšované na svele pane kapitáne — povedala mu Mistríková radostne — láska k bližnému tak, ako priateľstvo, naša zemská morálka alebo politika. Všetko je falšované, len láska je pravá. A tá vaša láska ku mne je pravá?

— Áno! Milujem vás! — odpovedal.

12.

O pol hodiny zase boli na palube. A keď Haluza videl, že Mistríková je znova medzi nimi, volal do mikrofónu:

— Dámska volenka do rána, do nekonečna!

A Mistríková si vyberala. Dala sa vykrútiť od všetkých dôstojníkov a tak s nimi zaobchádzala ako s tými tanečníkmi v Opere.

Táto vesmírová láska jej ale už musela zaškodiť.

A. Mistríková.

lebo pri jednom čardášu, ktorý tancovala sama ako sólo, ostalo jej zle zbledla a bez slova sa zrútila. Srdce jej puklo a

Kapitán vidiac, čo sa robí, dal ju ihneď odniesť do ošetrovateľne, kde sa lekári pokúsili ju zachrániť. Nejaká injekcia ju priviedla na chvíľku k vedomiu, otvorila oči, a s úsmevom na tvári hľadela okolo seba.

— Pekné to bolo, až prekrásne — hovorila ti-
chúčko, potom zavrela oči a . . . skonala.

13.

Marsania ihneď učinili koniec generálnej svadbe a pripravovali sa na pohreb. Celý Mars bol zaplavený čiernymi prápormi a vyvesili svoj prápor i Veľkovožovčania. Ich prápory boli kilometer dlhé. Rakev Mistríkovej vyložili na námestí hlavného mesta, kde potom všetci Marsania putovali, odobrať sa od nej, ktorú tak radi mali. Pekná bola i vo svojom hrobe a neušlo sa Marsana, ktorý by nebol vypustil z očí aspoň jednu slzu.

Ešte v ten deň našli jej testament.

„Pochovajte ma na Marse medzi mojich milých — bolo napísané na papieri — a nie na Zemi, lebo nemala by som kľudu ani v hrobe, keby som vedela, že mám susedov pod zemou — moralistov.“

A pochovali ju na Marse. Bol to pohreb, aký Marsania ešte nikdy nevideli. Mestá a celý Mars bol zaplavený čiernymi prápormi a Marsania sa obliekli tiež do čiernych šiat. I vesmírová loď bola zabalená čiernym plátnom.

Vesmírová loď krúžila nad mestom a vysielala —

zvonenie, ktoré ďalej vysielalo 200.000 amplionov, takže zvonenie počul celý Mars. Boly to zvony nie také obyčajné, aké máme my, ale . . . nadzemské. Ten hlas mal akúsi dušu v sebe, lebo tá melodia, ktorá z vesmírovej lodi vychádzala, v pravom slova-smysle otriasala dušou Marsanov, ktorí mali pocit, že tie zvony im tlačia srdcia tak, ako učiteľ hubu pred tabuľou v škole. Boly to zvony do srdca idúce, ktoré priamo vsugerovaly ten smútok človekovi, takže keby človek ani nebol vedel, že niekto zomrel, musel by to pocítiť z hlasov tých zvonov.

Bim-bam, bim-bam.

Zvony hučaly, že sa všetky okná Marsa triasly a tí, ktorí stáli pod vesmírovou loďou, mali pocit, že zvony hučia v nebi.

A keď Mistríková bola už v cintoríne, vesmírová loď zastala priamo nad hrobom a spustila sa celkom nízko.

Nasledovaly reči, nekrology. Marsania sa odoberali od nej.

Najsamprv prehovoril Haluza, ktorý predložil Marsanom jej životopis.

Znovuvyvolený prezident Marsa sa od nej odobral v mene celej planety.

Predseda akademie vied a umenia vysvetlil jej chovanie na Marse na základe psychologickom a snažil sa dokázať Marsanom, že všetkému tomu, čo Mistríková na Marse robila — je vina tá zaostalá výchova na Zemi. Že vraj človek sa narodí s pohlavným pudom a že výchova tento pud tlačí do zadu keď sa deťom hovorí, že je to hanba a hriech, po čom všetkom nastane — reakcia. Človek, vycho-

vaný v takomto duchu potom buď nasilu strhne tie putá, ktorými ho výchova spútala a sbesnie sa, ako sa to stalo u Mistríkovej alebo vzniknú z toho iné duševné poruchy, ako prostitúcia, nervozita alebo hystéria, čím sa môže pochváliť na Zemi vraj každý druhý človek.

Potom prišiel Ba-ur, bývalý bandita, ktorý učinil z Mistríkovej hrdinu, mučednicu, ktorá sa obetovala za Marsanov a chránila ich do poslednej chvíle. Hovoril o nej a o láske vôbec tak žalostne, že sám sa pri tom rozplakal a ani svoju reč nemohol dokončiť.

Bim-bam. Bim-bam — hučaly zvony.

Mimo Ba-ura prehovorili u hrobu ešte viacerí, až na koniec sa ozval kapitán, ktorý hovoril s balkonu vesmírovej lode. Hovoril :

— Zaujímavé . . . a to nemôže byť náhoda, že človek na Zemi znázorňuje Nevinnosť bielou a Hriech čiernou barvou. Všetko čo je biele, odráža od seba slnečné papršky a čierna ich pohlcuje, z čoho vyplýva, že to čierne obsahuje v sebe viac, ako jeho partner.

Bim-bam. Bim-bam.

— A čo sú tie slnečné papršky? Znamenajú teplotu, barvy, dúhy, slasti, radosti, veselosti, svetla, pôžitku a života vôbec. Prečo Bielo toto všetko odráža od seba?

Bim-bam. Bim-bam.

Prečo to Bielo nechce vidieť svetlo a cítiť tú sladkú teplotu, čo všetko pochádza od Slnka? Prečo Bielo toto všetko odhodí od seba? Biela duša — prázdna duša. Čierna duša — bohatá duša. Čierna, hriešna, ale . . . bohatšia ako biela. Dievčatá, ženy, dobre si to pamätajte !

Bim-bam. Bim-bam.

— Mistríkovej pravdepodobne nešlo o vonkajší náter, ale o obsah. Chcela naplniť svoju dušu láskou až natoľko, aby ten pohár s tým najsladším nápojom sa naplnil. A naplnil sa.

Bim-bam. Bim-bam.

Potom ju zahrabali. A pokiaľ toto trvalo, vesmírová loď sa zase zodvihla a zostala stáť teraz už vo 120 m výške nad hrobom. A tu kapitán prekvapil s niečim celý Mars. Spodné dvere vesmírovej lode sa otvorily a Veľkovožovčania začali z nej niečo vypúšťať. Nejaký ohromný predmet, akúsi veľkú štvorhrannú skalú, ktorá bola na lanách uviazaná.

Čo to len bude? A Marsania sa len dívali ta hore. Až potom videli a vedeli všetko. Bola to Mistríkovej socha, jej náhrobný pomník, ktorý kapitán dal zhotoviť ešte vten deň, keď ju po prvý raz bozkal. Bola to socha 100 m vysoká, vytvorená z umelého diamantu, aby vo dne v noci sa blyšťala a žiarila. Nápis na pomníku znel:

Zomrela, lebo milovala.

A keď pomník bol už postavený a zakryl takto miesto, kde Mistríková v zemi ležala, kapitán pokračoval vo svojej reči:

— Chcel to byť darček odo mňa — hovoril — a stal sa jej náhrobným pomníkom.

A rozplakal sa.

Bim-bam. Bim-bam.

— Ale taký je osud

Potrvalo to dlho, pokiaľ sa posbieral.

— Žena, ktorá pod nami leží, pravdepodobne mala z tých sladkých chvíľ dosť a preto ju tá smrť nebolela.

Pekné to bolo, až prekrásne — boly jej posledné slová z čoho súdim, že nežila nadarmo, a že bola so svojím životom spokojná.

Bim-bam. Bim-bam.

— Ponukol som sa jej, že ju zachránim, že ju vzkriesim. Odmietla.

A zase mu slzy stekaly z očí.

— Keď ti to tak bolo milšie — skončil svoju reč kapitán — tak odpočívaj blažene a „Do videnia“ Tebe — v Nekonečnu.

Nastalo ticho, len zvonit' a plakať bolo počuť.

Vesmírová loď potom vyletela do 200 m výšky a zasypala hrob kvetmi, že nebolo vidieť skoro ani pomník. Bola to pyramida kvetov a Marsania blízko stojaci k hrobu, veru museli sa rozutekať, keď nechceli, aby ich tie kvety nezasypaly.

Vesmírová loď potom vyletela vysoko nad zem, dlho krúžila ako Zeppelin a zasypala ružami teraz zase všetky mestá, dediny a ulice. Boly to umelé, čierne ruže s mámivou vôňou a na lístkoch ruže bol nápis: Na pamiatku mojím milým.

A keď Mistrík díval sa na z neba padajúce kvety, ktoré padaly Marsanom na hlavu, zodvihol prvú ružu zo zemi, povoňal ju a keď zazrel na ich liste podobenku svojej manželky, rozplakal sa a dlho, dlho ružu bozkával.

Ale ani toto nebolo ešte všetko. Kapitán ešte mal niečo pre Marsanov.

Po zasypaní ulice s čiernymi ružami, vesmírová loď sa spustila nad hrob Mistríkovej a zasypala ho teraz zase motýľami. Umele vytvorení motýli sa na hrob tak sypali, ako chrústy z vreca.

Marsania nevedeli čo kapitán na hrob sype a len keď sa presvedčili, že sú to neškodní motýli, tešili sa tomu.

— Motýli! Motýli! — volali radostne a chytali ich. Motýli boli čierne a krídla mali veľké ako dlaň. A na krídlach boli dve podobenky: na ľavom krídle Mistríková a na pravom — kapitán. Obe podobenky boli barevné a veľké, ako dvacaťkorunák.

Motýli rozleteli sa po celom Marse a ich úkolom malo byť; množiť sa a nosiť na krídlach podobenku Mistríkovej a kapitána do — nekonečna.

Kapitán sa skutočne postaral o to, aby Marsania na Mistríkovú a naňho nezabudli. Bol to skvelý nápad od kapitána obzvlášť preto, lebo na Marse nebolo hmyzu ani vtákov, len zvierat rôzneho druhu, ktoré sa väčšinou živily rastlinami. Všemohúca veda nepozná nemožnosti a kapitán využil túto vedu i na Marse. Marsania chytali tie krásne motýli, obdivovali tie krásne, barevné podobenky a dámy ich aj pobožkávaly.

Kapitán a podkapitán stáli na balkóne vesmírovej lodi a len sa dívali na Marsanov, ako sa tým motýľkom tešia.

— Ty počúvaj — povedal kapitánovi podkapitán — Ty si za to veľký huncút. Mal si ju rád, že ano?

Kapitán sa obrátil hlavou na svojho kolegu a len toľko mu povedal:

— Ty, aby si ma doma neprezradil, lebo . . .

A obidvaja sa usniali.

Na druhý deň zomrel i Mistrík. Čo sa s ním stalo — nikto nevedel . . . našli ho vo svojej posteli mrtvého s roztrhaným motýľom v rukách. V ľavej ruke držal

motýľa a v pravej hrsti odtrhnuté krídlo s podobenkou kapitána. A na zemi čierne ruže.

Príčina smrti? Srdce. Mistríkovej puklo srdce možná, že od radosti a Mistríkovi zase . . . snáď od žialu.

Ale tak je to s ľuďmi, ktorí idú proti prúdu a nie s prúdom. Len vstúpte do rieky aspoň 1 m hlbokej a skúste kráčať proti prúdu, ako dlho to vydržíte. Pôjde to do tých čias, až vás sila opustí, potom prúd vás svalí, utopíte sa a voda vás sobere so sebou. Nikto nemôže kráčať proti prúdu do nekonečna, lebo prúd ho svalí. Tak to bolo i s Mistríkom. Nechápal duševný prúd Marsanov, slobodnú lásku, lístky na lásku, manželstvo bez farára, bez notára a snáď ani kapitánovu lásku k svojej bývalej manželke. Prúd ho svalil. Pred návratom do vlasti, v poslednej hodine.

Pochovajte ma na druhej strane — znel zase jeho testament — ale tak, aby sme ležali obidvaja chrbtom proti sebe.

Divný testament. Prečo Mistrík nerešpektoval posledné želanie svojej manželky, keď vedel, že nechce mať susedov moralistov a keď on sám bol moralista? A prečo chrbtom proti sebe?

Chcelo to byť posledné vyznávanie lásky, pomsta či posmech od Mistríka? Keď ju mal rád, prečo sa dal pochovať na druhej strane? A keď jej neodpustil ani po smrti, prečo mal tie ruže vo svojich rukách i pred smrťou?

A Marsania ho pochovali na druhej strane, kde ináč nebolo vidieť ani ducha. Bol sám.

Mistrík žiadal si nad svoj hrob kríž a Marsania mu ho dali.

Žiadal, aby na jeho náhrobný pomník napísali: „Tu odpočíva v Kristu Pánu...“ a Marsania napísali na kríž:

Tu odpočíva v Kristu Pánu

Karol Mistrik

z Harmanca

narodený v roku 190...

zomrel v roku 193...

Pokoj prachu jeho!

A takto ležali títo dvaja na Marse; chrbtom proti sebe. Aby sa im zraky ani po smrti nestretli. Ako čo by bol býval jedon pochovaný v Amerike a druhý v Europe.

Pokiaľ nad hrobom Mistríkovej svietilo slnko, nad hrobom Mistrika bola noc, zima a opačne; pokiaľ Mistrik sa díval hore, na nebo, Mistríková sa dívala dolu, do tmy.

Podivný osud, dva rôzne svety, názory, dve duše, ktoré sa nikdy porozumeť nemohly, ani po smrti.

A takto sa tá marsanská guľa okolo svojej osy točí i dnes.

15.

Po pohrebe svojich bližných Haluza ešte dlho filmoval na Marse a keď cítil, že bude mať tých dôkazov pre ľudí na Zemi dosť, odobral sa od Marsanov a nastúpil so svojou Mi-lou do vesmírovej lodi.

Haluza prosil kapitána, aby ich vypustil na Zem v tom balóne, s ktorým prišli, ale nešlo to. Mal toho materiálu toľko, že by bol preň balón „Slovák“ býval malý. Navrhoval mu kapitán, aby od tohoto plánu

upustil, že mu dá väčší, lepší a taký, s ktorým potom môže vyleteť i do výšky 100—500 km. Haluza sa uspokojil.

Marsania boli všetci na brehu jazera, kde bola vesmírová loď a nie a nie sa rozlúčiť s Haluzom a Mi-lou i od Veľkovočovčanov. Signál dal kapitán k odjazdu už niekoľko ráz, ale vždy odložil hodinu odjazdu, lebo ho Marsania nechceli pustiť do vesmírovej lodi. Až raz im utiekol a zavrel dvere za sebou. Tak Marsania, ako i Veľkovočovčania so svojimi kapesníkmi mávali niekoľko hodín, až sa kapitán odhodlal k činu; stlačil knoflík a vesmírová loď sa začala pomaly dvíhať. Potichúčku a bez rachotu vrtúľ.

— Do videnia! Do videnia! — volali Marsania a mávali svojimi vreckovkami.

— A rezón! S rozumom! Do videnia! — odpovedali cestujúci z okna vesmírovej lodi.

Vesmírová loď najprv pomaly a potom rýchlejšie sa dostávala čím ďalej tým vyššie.

Marsania sa ešte dlho dívali na oblohu a nasledovali vesmírovú loď tak dlho, pokiaľ neopustila atmosféru a nezmlizla na nebesiach.

16.

Vo výške 2000 m Haluzova Mi-lá sa pustila do plaču. Ako že by nie, však sa lúčili od svojej vlasti, od domova, čo ju skutočne muselo boleť. Ale . . ., ktorá svojho manžela opravdu miluje, tá pôjde s ním i do pekla. Aj do blázince, ako kapitán našu Zem pomenoval.

Trvalo to dlho, pokiaľ Haluza svoju Mi-lú utíšil a bola by snáď plakala i do nekonečna, keby jej ne-

bol ukázal jednu hviezdu na nebi, ktorá sa dost' pekne leskla a ktorá sa stále zväčšovala. Bola to naša Zem, bližiac sa nová vlasť Mi-lej. Co hrkalka v ruke dieťaťa, to znamenala pre Mi-lú hviezda Zem na oblohe. Haluza jej vždy musel niečo vyprávať o Zemi, ak nechcel, aby jeho Mi-lá na svoju vlasť nemyslela.

Bola noc.

— Tam pôjdeme. Na tú hviezdu dušička zlatá — tešil ju Haluza a ukázal jej, ktorá to je.

A dívali sa na tú hviezdu tak dlho, pokiaľ vesmírová loď sa nedostala zo stieňa Marsa von a Slnko začalo znovu svietiť.

KAPITOLA IV.,

ktorú venujem do pozornosti Čs. Akademii vedy.

Vesmír prezradí svoje tajomstvá.

1.

Haluza a Mi-lá potom odišli ku kapitánovi a chceli ho požiadať, aby im ukázal vnútorné zariadenie vesmírovej lodi.

— Veľmi rád — odpovedal, — ale ja teraz nemôžem opustiť svoje miesto, lebo sa blížíme k najnebezpečnejšiemu úseku našej cesty, k planetoidám. Uvidíte, o chvíľku nás budú meteory tak bombardovať, ako krupy vaše okná na Zemi. Musím dávať pozor, aby sme sa s nejakým veľkým meteorom nesrazili. Ale dám vám jedného profesora, ktorý Vám všetko ukáže.

Tak sa aj stalo. Profesor sa predstavil a viedol ich po rôznych miestnostiach vesmírovej lodi. Nikde nechodili pešo, ale všade leteli. Nebolo to lietadlo s vrtuľou, ani helikopter, ale živý vták, ktorý ich niesol na chrbte tak, ako slon svojich pánov. Bol to akýsi holub, majúc veľké krídla a tak pekne počúval profesora, ako pes.

— Bibi sem pod, ľahnúť! — volal profesor na holuba.

Bibi si ľahol a spoločnosť nastúpila na jeho chrbát. Leteli v 2—5—10 m výške, podľa potreby.

— Sú to naše domáce zvieratá — hovoril profesor v letu — a koniec koncom nič zvláštneho na tom niet. Keby ste aj vy mali takých veľkých vtákov a krotkých ako baran, tak by ste na nich aj vy tak lietali, ako my.

— Asi.

Najsamprv navštívili strojárňu, potom laboratoria, izby mužstva a všetky ostatné miestnosti. Bolo to niečo úžasného a veľkolepého čo videli. Aj rozumeli tomu všetkému aj nie. Černoch z divokého kmeňa nerozumie elektrickému zvonku a naši zase nerozumeli prístrojom Veľkovočovčanov.

Vyleteli potom do parku, kde slnko cez sklenenú strechu celkom pekne svietilo. Tu Haluza zazrel jednu vysokú sochu, pred ktorou pristáli.

— Koho je to socha? — spýtal sa profesora.

— Je to socha Redizedrezcruta, objaviteľa úkolu Rozumu na svete — odvetil mu profesor. — Bol to Veľkovočovčan, ktorý nám povedal, prečo žijeme na svete, čo bude s nami v budúcnosti a čo bude so svetom. Povedal nám, čo sa vo Vesmíre deje, aký dej sa v ňom odohráva, ako nastane koniec sveta atď. Skrátka všetko.

— A ten okruh tam dolu na tej soche?

— To sú naše hodinky vševedúcnosti.

— Idú tie hodinky?

— Nie, stoja. Ani nechodia, ale ručičku si samé potisneme o niekoľko minút ďalej, keď učiníme na poli vedy nejaký pokrok.

— To písmo nad hodinkami?

— To sú jeho posledné slová: „Dostane-li sa ru

čička hodiniek na 23., tak ustanem z mŕtvych.“ Táto veta je tam napísaná.

Haluza nerozumel z toho nič. Informoval sa ďalej.

— Úkol rozumu. Čo to chce byť?

— Účel života — odpovedal mu profesor. — Viete prečo žijete na Zemi? Minulosť je jasná pred vami. Pochádzate z ríše zvierat. Postupný vývoj. Darwinizmus. Ale čo bude ďalej? Čo bude s vami o tisíc, o milion alebo o viac miliardov rokov? Vedeli by ste mi na to odpovedať?

Haluza rozmýšľal.

— Čo sa úkolu nášho života na Zemi týka — povedal Haluza — máme dva názory. Prvým je Biblia, ktorá hlása, že preto žijeme, aby sme Boha poznali, jeho milovali, jemu slúžili a po smrti sa s ním spojili. Druhou teoriou je stanovisko vedy, ktorá tvrdí, že všetko čo je dnes žhavé, teplé, raz vychladne a vo Vesmíre raz nastane absolútny mráz. Smrť. Konec všetkému.

Profesor sa usmial.

— Viete — povedal mu na to — keby tak zašiel na Zem účelom návštevy a zas odletel, pri rozlúčení s ľuďmi povedal by som im nie „do videnia“ ale „dobrý mráz“. Ľudia by mi povedali „šťastlivú cestu“ a ja im „šťastlivý mráz“.

Po žartovaní nasledovalo vysvetlenie vecí. Profesor z Veľkého vozu celé dve hodiny vyprával Haluzovi a Mi-lej o úkole Rozumu, úkole života na Zemi a o Vesmíre. Hovoril:

— Náš svet je trojtugeový preto, lebo čís. 3 hrá vo Vesmíre zaujímavú a veľmi dôležitú rolu. Hľadte: Telesá majú 3 rozmery a to:

Dĺžku, šírku a výšku.

Telesá majú 3 skupenstvá a sú: pevné, tekuté a plynné. (Ľad, voda, para.)

Hmota má 3 tedy a to: anorganická, organická a mysliača.

Potom: minulosť, prítomnosť, budúcnosť; alebo zrodenie, život, smrť.

Tri základné barvy: žltá, modrá, červená.

A na koniec i svet má svoj: počiatok, prítomnosť a koniec.

— Neviem ako je to u vás — pokračoval — ale my to tak hovoríme, že hmota má 3 variácie, 3 prejavujúce sa nám formy, čiže 3 tedy. Raz sa nám hmota prejavuje ako neživá látka (zem, skaly atď.) raz ako živá (rastliny, živočíchy atď.) a raz zase ako mysliača bytosti. Na toto všetko hovoríme, že hmota má (3) tri tedy. Prvé tede hmoty je anorganické, druhé organické a tretie mysliača, rozum. To tede je to naše slovo.

Všade a vždy len 3. Je to zaujímavé a je to svojráz sveta. Preto hovoríme, že náš svet je trojtugeový. Pozor na tieto dve slová: tede a tugeový. Nemáte v slovenčine tieto výrazy pre tieto veci, tak s dovolením; vezmem si ich z nášeho slovníka.

Aký je rozdiel medzi organickou, anorganickou a mysliačou? To samé ako medzi ľadom, vodou a parou. Padať na zem raz, ako krupy a raz zase poháňať parné stroje, alebo utekať od zemi hore (čo robí para), to je rozdiel ako Zem a Nebo. To samé je pri hmote a rozumu. A preca i tu i tam je hmota rovnaká. Rozdiel je len vo vlastnosti. Nie voda tečie, nie voda sa parí, ale slúčenina kyslíka a vodíka

(HO) má tieto vlastnosti, že raz tečie a raz sa parí. Nie človek myslí a vták lieta, ale hmota (prvky) má tie vlastnosti, že pri rôznych okolnostiach jeden predmet letí a druhý zase myslí.

Na počiatku naša Zem bola žhavá, potom vychladla a neskoršie sa na nej objavila buňka, ktorá sa množila a vytvorila tento ohromný vývoj až k človekovi, k Rozumu. Tak sa robilo a robí sa všade.

Bola doba, kedy sme ešte neexistovali a dnes už — sme. Ale na čo sme, keď už raz — sme?

Na túto otázku profesor odpovedal takto:

Chceme-li vedieť čo bude ďalej, musíme vedieť, čo vlastne robíme na svete a keď toto odhalíme, budeme vedieť i to, kam tá cesta vedie, na ktorú sme nastúpili, čiže kam spejeme.

A čo robíme na svete? Poznávame prírodu, napodobňujeme ju, riadime a zdokonaľujeme ju. Skupenstvá telies premeňujeme, predmety pohybujeme priestorom, staviame a nivočíme veci a takto vonkajší tvar sveta premeňujeme.

Je-li na svete všetko determinované, bola-li naša cesta od počiatku až do dneška determinovaná, predurčená, musí byť predurčená i naďalej, čo znamená, že toto poznávanie, napodobňovanie, riadenie a zdokonaľovanie Prírody — ako práca — musí byť totožná s najväčšou záhadou sveta, s úkolom ľudského života na Zemi a mysliacich bytostí na svete vôbec. Len vedieť treba, kam tieto štyri cesty vedú.

Rozum má štyri úkoly na svete a to: poznávať, napodobňovať, riadiť a zdokonaľovať Prírodu. Ani viac, ani menej. (Pod pojmom Rozumu treba myslieť všetky

mysliace bytosti na svete : Iudí, Marsanov, Veľkovo-zovčanov atď.)

Človek poznáva Prírodu, táto veta má ten istý smysel, ako keď povieme, že *Príroda Rozumom poznáva seba samú vedome*. Nie para sa parí, ale na vodu sa premeňujúci ľad. Nie para sa parí, poháňa stroje, ale slúčenina kyslíka a vodíka. Nie človek myslí, ale Príroda myslí v človekovi a cestou človeka. Pochádzame-li z Prírody, patríme-li k Prírode, tak my sme tá vedomá Príroda.

Čo je človek ? Podmet lebo on myslí ? Predmet, lebo ním myslí Príroda ? Či prísudok ? Ani jedno, ani druhé, lebo tretí, ale všetky tri dohromady. Bereme-li človeka za podmet (objektum) nenajdeme jeho prísudok vo svete nikde, keďže však bereme ho za prísudok (praedicatum), tak jeho podmet bude Hmota.

Človek myslí — je to samé, ako hovoriť, že para sa parí. Človek myslí — je to samé, ako hovoriť, že tu máš nič, drž ho dobre. Človek myslí — je to dialektika, lebo to je nie jedna veta, ale len „prísudok“ rozdelený na dve čiastky. Človek myslí — v tejto vete „človek“ je nie podmetom a „myslí“ prísudkom, ale je to oboje prísudok. Slovo človek — s týmto sme i to povedali, že myslí a opačne : slovom „myslí“ je i to povedané, že myseľ môže len človek.

Príroda žije, letí alebo myslí, takto je to správne. Príroda myslí v nás a nami.

Nie Ján Malý, van der Lubbe, van Dyk, alebo generál von Kluck, ale Príroda Ján Malý, Príroda Lubbe, Príroda Dyk a Príroda Kluck, takto by sa mali Iudia menovať, pretože sme všetci -- príroda.

— Teda Príroda dr. Štefan Haluza. Že áno ?

— Áno — odpovedal Haluzovi profesor.

— Škoda, že sa nemenuje tá príroda profpríroda, lebo by mohol skrátiť to slovo a stať sa prof. dr. Haluza.

Profesor potom pokračoval ďalej.

— Rozum je vedomé „ja“ Prírody. A jednotliviec? Jednotlivec je jednak mikronálnou časťou vedomého „ja“ Prírody, jednak mikrón malý ďalekohľad, cez ktorý Príroda zo seba samého vedome taký úsek prehliadne, jaký obzor jednotlivca ohraničuje. Ovšem — dodal — v tejto definícii je mnoho metafyziky, ale nejde to inak. Je to najkrajšia definícia a individua, ktorú sme dosiaľ počuli.

. . . jaký „obzor“ jednotlivca ohraničuje. Obzor. Aký obzor? Obzor je dvojaký a to: a) a b). Obzor a) je to, čo vidím a obzor b) je vedecký obzor. Nemusíme na vlastné oči vidieť pohyb atómov, vznik našej planety, Slnecnej sústavy alebo vznik Vesmíru, alebo jeho koniec, preca však toto všetko môžeme vidieť tak, keď nám to vedátori vysvetlia, nakreslia a takto si tie veci predstavíme. Ani nie naše oči, ako skôr náš rozum je vševidúci, lebo on vidí do minulosti, prítomnosti a budúcnosti, vidí vo dne, v noci, cez stenu, do vnútra Zeme . . . atď.

— Alebo do nášho žalúdka — poznamenal Haluza.

Profesor sa usmial, ako aj Mi-lá.

— Ale prosím ťa — povedala Mi-lá svojmu manželovi — však pán profesor hovorí vážne.

— Ja zase žartujem vážne.

— Videli ste pane profesore už takého manžela ako je môj?

— Úprimne povedané tak veselého ešte nie.

-- Tak vidíš — povedal na to Haluza svojej Milej — a ešte on hovorí, že rozum je vševidúci.

Potrvalo to dlho, pokiaľ sa žartovná nálada medzi spoločnosťou utišila.

— Že rozum už i dnes je vševidúci — hovoril profesor ďalej — to dokazujú i tie vaše prístroje na Zemi, ako ďalekohľad, teleskop, mikroskop, televízor, noctovízor, roentgenové a ultrafialové papršky a ostatné prístroje.

Človek poznáva Prírodu a tým si tieto dva obzory stále zväčšuje. To je prvý úkol rozumu na svete. Stále zväčšovať radiusy týmto dvom obzorom. Dosiahne-li radius týmto dvom obzorom svojej maximum, rozum bude — vševidúci. Všetko vidieť, čo sa medzi atomom a najväčšou hviezdou sveta, medzi počiatkom a koncom sveta nachádza — to znamená vševidúciim byť.

Druhý úkol.

Druhým úkolom rozumu je: napodobovanie Prírody.

Človek napodobuje Prírodu a bude ju napodobovať i naďalej. Človek ani do konca sveta v podstate nič nového nebude vedieť vytvoriť, ale len napodobovať Prírodu. Prečo? Lebo na svete je už všetko; neživá, živá látka a myslíaca. Hmota má len troch tedov a žiadne štvrté tede neexistuje. Po Rozume nasleduje už nič, tak ako i po pare tiež nič nenasleduje. Lad, voda, para, alebo anorganická, organická a rozum. To je všetko, to je svet.

Že rozum nikdy na svete nič nového nevytvorí,

to sa dá ľahko dokázať. Povedzme, že človek vytvorí raz umelú buňku. Bude to novota na svete? Nie. Človek bude vytvorovať v budúcnosti vo svojom laboratoriu umelé rastliny alebo zvieratá. Budú tie veci novinkou na svete? Tiež nie, lebo život už je. To bude život len umelý a nie originálny. Ale poďme ďalej a predpokladajme, že človek v budúcnosti vytvorí umele nielen zvieratá ale aj mysliace bytosti. Bude to niečo nového? Nie, lebo tieto bytosti vytvorila Príroda už aj sama. Vidíme teda, že maximum, čo človek v budúcnosti bude môcť vytvoriť umele, je on sám, ale ani to by nebolo nič nového.

A tu môžeme pochopiť podstatu druhého úkolu rozumu. Úkolom človeka je v tomto ohľade len a len napodobovať Prírodu. Úkolom rozumu na svete je len napodobovať, čiže len poznať to, čo na svete už jestvuje.

— Čím dokazujete pane profesore to — informoval sa Haluza, — že hmota má len troch tedov, anorganickú, organickú a rozumu a že po rozume už nič nenasleduje?

— To som vám už dokázal jednak s tou umelou buňkou a umelým človekom. Ale najväčším dôkazom je preca to napodobovanie Prírody samej. Pozrite, anorganická látka ešte nenapodobovala seba samú, čo znamenalo, že po nej musí prísť ešte niečo. Prišiel život, rastliny, zvieratá. Organická látka tiež ešte nenapodobovala seba samú, čo je dôkazom toho, že za týmto ešte muselo prísť niečo a to bol rozum. A teraz sa dobre pozrite na prácu opičieho človeka, na toho pračloveka. Čo ten robil? Akonáhle dostal rozum, už aj napodoboval Prírodu. Napodobuje ju aj

dnes. Však je to jednoduché. Všetko, čo na svete je, pozostáva buď z látky anorganickej, organickej alebo myslí a všetko čo v budúcnosti príde, zase nebude pozostávať z ničoho iného, ako buď z anorganickej, organickej alebo bude myslieť. Rozumiete už teraz?

Haluza rozumel.

— Keby rozum nenapodoboval prírodu — zdôrazňoval profesor — tak by sme mohli hovoriť, že po rozume nasleduje ešte niečo, že príde ešte jedno štvrté tede, ale práve ten fakt, že mysliace bytosti len napodobujú prírodu, ale v podstate nič nového nevytvorujú, je najväčším dôkazom toho, že úkolom rozumu je len napodobovať.

— Érdekes. V tomto ja nič veľkolepého nevidím. To je tá záhada? . . . Napodobovať . . . a nič viac? A na čo to napodobovanie? Ja myslím, že to nemá žiadneho významu.

— Že nie? Však je to cesta k vševedúcnosti — odpovedal mu profesor.

Haluza sa zarazil.

— K vševedúcnosti?

— Áno. Úkolom anorganickej látky bolo vytvoriť zo seba organickú. Úkolom organickej zase bolo vytvoriť zo seba rozum, čiže mysliace bytosti. A úkolom rozumu je čo? Nie viac, ako poznať tieto tri veci, po čom všetkom bude vševedúci. Pozrite, predstavte si, že para, čiže molekuly myslia, že para napodobuje Prírodu. Keď para pozná ľad, vodu i seba samú, tak bude vedieť všetko. To samé s nami. Pozná-li človek ríšu neživej látky, ríšu živej látky a na koniec i seba samého, potom už viac nebude môcť vedieť,

lebo ani nebude už čo mať. Ovšem — dodal profesor — nesmieme si pliesť tie pojmy. Všetko vedieť — hovoril — neznamená v absolútnom smysle všetko vedieť, lebo je to absurdné, ale len poznať seba-samého. Človek je súhrnom troch tedov hmoty. Je organická, anorganická a rozum dohromady. Poznať dokonale všetky tri tedy hmoty, to môže potrváť dlho, táto práca môže vyžadovať viac stotisíc alebo milionov rokov, ale čo sa za ten čas vo Vesmíre stalo; aké pesničky vtáky na všetkých hviezdach zapievaly, aké šachové hry si mysliace bytosti zahraly, alebo koľko gombičiek mali ľudia na svojich nohavičiach od počiatku atď. to všetko nech nezaujíma nikoho, lebo nie sú podstatné veci. Toto všetko už nepatrí do pojmu vševedúcnosti.

Poznať ríšu prvkov, čiže povedať čo je neživá látka vo svojej podstate, povedať čo je život vo svojej podstate a povedať, čo je rozum vo svojej podstate . . . — to je všetko. To znamená všetko vedieť.

Poznať všetko to, čo nám vo vývoji predchádzalo, to je podľa Veľkovočovčanov druhý úkol rozumu na svete.

A čo nám vo vývoji predchádzalo? Opičí človek, ssavci vôbec, plazy, obojživelníci, ryby atď. do zadu až k tej bunke, k hmote, odkiaľ všetko pochádza. Hmota, bunka, život, rastliny, zvieratá, ssavci a človek. Tak tomu bolo v minulosti a tak tomu bude i v budúcnosti. Všetko od predu. Všetko napodobovať a takto poznať.

Napodobovaním sa Príroda poznáva.

Všetko vedieť znamená i všetko vidieť,

Od atomu až po rozum, to je všetko. To je svet, to je minimum a maximum vedomosti.

Profesor so súhviezdia Veľkého vozu Haluzovi vypočítal i to, kedy bude človek vševedúci na Zemi. Privil:

— Človek poznáva alebo napodobuje Prírodu; táto veta má ten istý smysel, ako keby sme hovorili, že Príroda rozumom napodobuje seba samú vedome. Príroda vytvorila zo seba samej život a rozum nevedome a ním seba samú poznáva vedome. A teraz vám niečo poviem.

— Prosím.

— Predstavte si, že spíte a že vo vašom spánku akosi nevedome svalíte váš nočný stôl a všetky na ňom sa nachádzajúce predmety spadnú na zem. Roztrúsia sa. Cigarety tam, zápalky zase tam, niečo sa dostane pod posteľ a niečo do štvrtého kúta vašej izby. Predstavte si ďalej, že na tento rachot sa zobudíte a vo spánku, — ako nejaký námesačný — teda nevedome, tie predmety posbierate, stôl postavíte a bez toho, že by ste o tom vedeli, čo ste robili, vrátite sa do postele a budete ďalej spať. Povedzme, že táto nevedomá vaša práca potrvála štvrté hodiny. A teraz sa vás spytujem: keď ste vedeli tieto predmety bez rozumu, teda v noci posbierať za 15 minút, za aký čas by ste ich mohli posbierať pri svetle, alebo vo dne, pri vedomí?

— Snáď i za jednu minútu — odpovedal Haluza.

— Tak vidíte. To samé je i s tou vševedúcnosťou. Keď Príroda vedela z neživej látky vytvoriť živú a z tejto zase človeka nevedome, teda bez rozumu po-

vedzme za jeden milion rokov, za aký čas to vytvorí vedome, čiže rozumom?

— Za čas mnoho kratší.

— Správne. Povedzte mi teda od kedy je život na Zemi a ja vám poviem, kedy budete vševedúci.

— To je potom nie žiadne umenie.

— Ja viem, že nie. Umenie je udať presný čas vývoja. Umenie je povedať, pred koľkými rokmi sa objavila prvá buňka na Zemi.

— To by ste snáď mohli povedať.

— Situácia je na každej hviezde iná. Presne by vám to nemohol povedať ani ja. Však ani je nie pre nás dôležité. Povedzme, že vaša Zem je stará jeden bilion rokov, že prvá buňka sa objavila pred 20 milionmi rokov a že Slnko vychladne o 100 milionov rokov. Potrval-li vývoj od buňky až k človekovi na pr. 20 milionov rokov, to znamená, že toto všetko urobí človek najviac za 20 milionov rokov tiež. Ale ani nebude potrebovať toľko času. Viac rozumom ako bez rozumu, nie je pravda? Možno, že nie 20 mil. rokov, ale snáď aj za 2 miliony rokov budete vedieť už všetko, budete vševedúci. Nie raz, ale sto razy môžete byť vševedúcim, pokiaľ Zem alebo Slnko vychladne.

V tom momente nastal nejaký výbuch nad nimi, nad sklenenou strechou parku. Ako by hrom udrel do vesmírovej lodi, všetkým zatriaslo, i sochou Redizedrezcrúta.

— Čo to bolo?

— Meteor.

O chvíľku zase: Prask, prask.

Mi-lá sa bála, chytila Haluzu za ruhu a ťahala ho k sebe.

— Začínajú nás meteory bombardovať.

O päť minút nastal kľud.

— A teraz sa pozrite na tie naše hodinky vševedúcnosti — pokračoval profesor. — Od 0. hod. až k 12. hod. — to je nevedomá práca Prírody, čierny kruh a od 12. hod. do 24. hod. je zase vedomá, červený kruh. Od 0. hodiny až k 4. hodiny je riša neživej látky, prvky, z ktorých je svet zostavený; uhlík, kyslík, vodík, dusík, fosfor, síra, chlor, sodík, draslík, horčík, vápnik, železo, helium, lithium, bór, olovo, striebro, rtuť, osmium, radium atď. až k tomu germaniumu, indiumu a thalliumu. U 4. hodiny je buňka, u 8. hod. je prvá iskra rozumu a u 12. hod. je rozum. Človek, majúci sebavedomie.

Čo je rozum?

— Nechápem, prečo ste neučinili doposavád ešte žiaden rozdiel medzi rozumom zvieratským a ľudským — pravil profesor — keď je to nikdy nie jedno. Aj zvieratá majú akýsi rozum, ale to je nikdy nie to, čo má človek. Zvieratá nemajú sebavedomie a človek má. A to je veľký rozdiel. My to tak hovoríme, že zvieratá majú rozum a človek zase rozum.

Haluzá nahliadol, že profesor má pravdu a že medzi rozumom zvieratá a človeka je nutné urobiť rozdiel. Nemci hovoria, že zviera má „Verstand“ a človek zase „Vernunft“. A čo hovoria Slováci? Že aj zvieratá majú rozum. Nie — pomyslel si Haluzá — to nejde.

— Viete čo pane profesor — navrhoval mu — ja keď budem znovu na Zemi, budem hovoriť tak, ako

vy, že zvieratá majú . . . zum. A pre človeka necháme rozum. Na čo to um a rozum pre jednu osobu, keď mimo toho máme ešte aj iné výrazy, ako: smysel, chápanie atď.

— Tak dobrá. Budiž zum.

Zum + sebavedomie = rozum.

Profesor sa potom vrátil k pôvodnému tematu, k hodinkám vševedúcnosti. Hovoril :

— A teraz my máme napodobovať toto všetko, čiže poznať všetko, čo nás vo vývoji predchádzalo. Ručička hodín pôjde ďalej. Keď sme vytvorili prvú buňku umele, postavili sme ručičku na 16. hodinu. Keď sme boli už pri umelých živočíchoch a rastlinách, keď sme už vedeli aký je rozdiel medzi živočíchmi a rastlinami, potisli sme ju na 18. hod. a dnes, ako vidíte, ukazujú naše hodinky už 20. hodín.

Veda je hodinkami Prírody, ktoré ukazujú čas na rôznych planetách. U nás je už 20 hodín, na Marse 16 hodín preč . . .

— A u nás? — spýtal sa Haluza.

— U vás? Bude asi 13 hodín. Tak nejak, lebo nie ste ešte ani pri umelej buňke ako Marsania.

— Rád by som videl ako fabrikujete tie umelé rastliny alebo zvieratá.

— Tak ráčte so mnou. To som vám schválne neukázal dosiaľ. Poďme do laboratória.

Vstali s lavičky na ktorej sedeli, zaujali si miesto na chrbte holuba a leteli.

Prišli do laboratória, kde pracovalo niekoľko sto Veľkovozovčanov. Lekári, vedátori, chemikovia, biologovia z Veľkého vozu. Nikto z nich si našich nevyšimol. Boli zablblení do svojich prác. Kde sa človek

len obzrel, všade len kotle a nádrže. Všetko vrelo a parilo sa. Bola to 1 km dlhá chemická kuchyňa.

Potom prišli k jednej sklenenej vani, v ktorej plávala jedna ružová a 1 m široká guľa. Tieto vane boly jedna pri druhej tak, ako postele v nemocnici. V každej niečo iného plávalo. Profesor išiel k stene a s pultu vzal nejakú malú krabičku a jednu striekačku pre injekcie.

— V tejto krabičke — hovoril — je umelá sperma, sperma jedného zvierata, menom patinka. Je to veľmi pekné zvieratko, podobné ako malá barevná mačka.

Ukázal im to. Umelá sperma, ako mak.

— Umelé rastliny alebo zvieratá — pokračoval — nevyrábajú sa tak, že sa vezme soľ, cukor, med, uhlie, sadza alebo múka a neviem čo ešte, toto všetko sa hodí do jedného kotla, kde sa to uvarí a potom pomieša a z toho potom o hodinu sa vyškríabe umelá mačka a začne mravčať... lebo je to fantázia, to je absurdná vec. Umelá mačka, čiže umelá patinka sa vyrába tak, že jej sperma sa vyrobí umele a to sa vloží do matky rôznych biosov, zvlášť pre tento účel pestovaných. Tá ružová guľa vo vane, to je Bios č. 107, živý tvor, jedna vyoperovaná matka patinky, ktorú umele držíme na žive a ktorá sa časom zväčšila a pretvorila sa na guľu. Má všetky vnútorné ústroje, ktoré sú k tomu potrebné, len hlavu a okončatiny nie. Na čo? Ale toto sperma — zdôrazňoval — už musí byť umelé a vyrábame ju v tejto našej kuchyni tak, ako vy vaše lieky alebo prášky. Teraz pozrite. Zaočkujem tento Bios č. 107 s týmto makom s touto umelou spermou a za hodinu bude už tá umelá patinka na svete.

Tak sa i stalo. Profesor potiaľ krútil Bios vo vode, pokiaľ nenašiel vhodné miesto pre tento účel a potom ho zaočkoval, ako lekár naše deti.

Čo sa stalo? Vy využijete spád vody, alebo vektor a poháňate s nimi svoje stroje. Všade využívate prírodné sily. Aj my s tým rozdielom, že my nielen spád vody, vektor, elektrinu zapriahneme do našich služieb, ale i sily biologické. Umelá sperma alebo umelé semeno; to je umenie, to je dôležité. Ostatné vykonajú prírodné a biologické sily.

Teraz zase niečo o vševedúcnosti. Pri normálnych okolnostiach táto patinka po oplodnení porodí svoje potomky za deväť mesiacov a keby ju vo vani nechal tak ako je, tak by sme museli čakať na porod tiež deväť mesiacov. Ale — hovoril — my to môžeme všetko zariadiť tak, aby sa to mača v tej matke vyvinulo rýchlejšie.

Vysypal potom do vody nejaký prášok, pustil do vody prúd a zapálil rôzne lampy.

— Život je chemia, mechanika a fyzika — pokračoval — čiže rôzne chemické priebehy, procesy a rozum je schopný tento priebeh, tieto procesy ľubovoľne zrýchliť alebo zpomaliť. Či sa tie buňky krvi v tej žltej tekutine, ktorá tečie v našich žilách — pohybujú rýchlosťou 1 m za hodinu alebo 1000 m, to je úplne jedno. Voda sa zohreje aj na slnci alebo na horúcom kameni, ale zohreje sa i na šporáku a o veľa rýchlejšie. A teraz mi povedzte; premenila sa tá voda tým, že sme ju rýchlejšie uvarili? Premení sa ten človek vo vlaku, keď ide 60 km alebo 600 km rýchlosťou? Vôbec nie. Nič sa na podstate veci nezmení, keď tieto fyzické alebo chemické procesy, ako

pohyb atomov — zrýchlime alebo zpomalíme. Ovšem i toto má svoje hranice. Ani vrtuľa lietadla nemôže urobiť 100.000 obrátov za minútu, lebo odstredivá sila ju roztrhne, tak ako by roztrhla i to kolo. Potom tam je to „trenie“. Meteory zhoria v atmosfére, lebo veľkou rýchlosťou letia a naša vesmírová loď by tiež zhorela, keby tak rýchle letela. To samé je i na poli biologie. Aj tu je hranica. Buňky sa môžu pohybovať rýchlosťou X za vterinu a potom — koniec. Až po tadiaľ a ďalej . . . nie. Robia sa zázraky v prírode, ale len v rámci prírodných zákonov. Všetko obrátiť hore nohami, to preca nejde. Poznať, event. umele vytvoriť všetko to, čo rozumu (človeku) vo vývoji predchádzalo za 30 alebo 2 milióny rokov, je úplne jedno. Viac rozumom ako bez neho.

Potom poobzerali v sále ešte všeličo a vrátili sa k vaňám, k Biosu.

Bios sa pomaly zväčšoval. Nečakali na výsledok práce profesora ani desať minút, keď Bios porodil malú patinku.

V tom momente priskočili k nim dvaja Veľkovo-zovčania, ktorí vytiahli patinku z vody, poutierali ju a ukázali Haluzovi a jeho Mi-lej.

Patinka bola veľmi krásna a milá.

— Mäu, mäu, — začala mravčať ako mača.

— Tak vidíte — hovoril im profesor — čoho príroda vytvorí nevedome za deväť mesiacov, to samé dokáže s rozumom za 90 minút. Nevedome a vedome. To je celá tá vec.

Haluza a Mi-lá pohladkali patinku, zahráli sa s ňou a potom ju Veľkovo-zovčania odniesli.

O päť minút už boli zase v parku pred sochou.

— Chápete už teraz, že prečo povedal tento náš Redizedrezcrut pred svojou smrťou: „Dostane-li sa ručička na 23., vstanem z mrtvých“? — spýtal sa profesor.

Haluza začal už všetko chápať.

Prask! Prask!

Lietavice padaly na sklenenú strechu parku ako krupy.

— Tento náš Veľkovožovčan — pokračoval profesor — ktorému po prvé bolo dané nazreť konečný cieľ nášho života, lampu, ktorá nám zasvietila cestu vedúcu ku konečnému cieľu, veril, vševedúcnosti a všemohúcnosti vedy a preto sa nenechal pochovať, ani spáliť, ale žiadal, aby sme jeho telo konzervovali v ľade a tak ho pochovali. Videl a vedel už vtedy všetko. Vedel dobre, že čo to napodobovanie prírody znamená, že za umelou buňkou prídu umelé zvieratá a mysliace bytosti, že je to cesta k vševedúcnosti a že príde čas, keď ho jeho potomci vyberú z ľadu a vzkriesia ho.

— Leží on tu? Je to socha, či jeho náhrobný pomník?

— Len jeho socha. On je pochovaný doma.

— A vzkriesite ho?

— Určite. Mohli by sme ho aj dneská vzkriesiť, ale... nemá to významu. Chodil by medzi nami ako opilec, ako blázon. Žil by, jedol by, rozprával by, chodil by ale... možná, že by sa ešte nevzpamätal. Márne, musíme ešte čakať pár tisíc rokov, až ručička bude stáť na 23. hodine.

V druhom okamžiku vyskočilo z niekade nejaké divoké zviera, veľké ako gorila, ktoré malo toľko

nôh (či rúk?) na svojich ramenách ako socha indického Boha — Buddhu. Zver sa chcel vrhnúť na hobluba Bibiho, ktorý neďaleko od nich pekne stál a zobkal trávu.

Bibi sa zľakol a vyletel.

— Ideš ty domov! — zakričal na gorilu profesor, vstal a duril ju. — Ideš na svoje miesto!

Gorila počúvla a zmizla odkiaľ prišla.

Haluza a Mi-lá sa tiež zľakli.

— Aké to bolo zviera?

— Umelé — odpovedal profesor. — Tú gorilu sme už umele vytvorili a menuje sa Pudha.

Dobrych desať minút vyprával profesor našim o tom umelom zvierati, po čom všetkom si sadli na hobluba a v 10 metrovej výške leteli tým smerom, kde to zviera zmizlo.

Netrvalo to ani tri minúty, keď pristáli v parku pred jedným malým kopčekom. Kopec bol asi 10 m vysoký. Na kopci bola jedna jakási kaplnka a pred ňou tri sochy. Vyzeralo to všetko nejak tak, ako jedna kalvária. Tri štvorhranné a 1 m vysoké stĺpy boli pred kaplnkou. Na prvom stĺpe stála socha toho zvieraťa, ktoré nedávno videli, na druhom stála ona sama, totiž Pudha, ktorá pred chvíľkou utiekla zo svojho miesta a zase sa vrátila a na treťom stĺpe nebola ešte žiadna figura postavená. Na svojich zadných nohách stojaca gorila — a jej socha z kameňa na prvom stĺpe — skutočne vyzerala tak, ako socha Buddhu. Mala tých rúk 12 a na každej 5 prstov. Stála ako pes, keď poslúži svojmu pánovi a pohybovala všetkými prednými nohami (či rukami?) ako čo by plávala.

Ku sochám sa išlo schodami hore. Spoločnosť zostala stáť pred schodami. A dívali sa na sochy.

— Ráčte sa dobre pozreť na tieto sochy — povedal profesor. — Prvá socha je Pudha z kameňa, druhá je ona, totiž Pudha živá a na to tretie miesto príde Pudha živá a myšliaca.

Za živou Pudhou, na jednom stĺpe bola jedna tabuľa a na nej nejaký nadpis.

— Čo je to tam? — spýtal sa Haluza profesora. — Na tej tabule. Zákaz pást? Či: Pozor; divoký pes?

— To písmo znamená: Memento!

— Memento mori?

— Ale kde. Memento na vševedúcnosť. Pomysli na to, že budeš vševedúci, že si pánom sveta. Tieto sochy sme postavili sem, aby každý z nás, ktorý tadiaľto chodí, pamätal na svoj úkol, na úkol rozumu na svete.

— Nerozumiem.

— Však vám to hneď vysvetlím. Keď raz neživá látka vytvorila zo seba živú a táto zas myšliacu a keď úkolom rozumu je: napodobovať prírodu, tak to znamená, že keď rozum je schopný vytesať na pr. túto Pudhu z látky neživej, bude schopný ju vytesať, čiže vytvorit' i z látky živej a potom aj z myšliacej, čiže dá jej aj rozum. A skutočne; prvá socha je Pudha z neživej látky, druhá je zo živej, ktorú sme už vytvorili, a keď budeme poznať i podstatu rozumu a postavíme ju na to tretie miesto, čím bude dokázané, že úkolom rozumu na svete je napodobovanie prírody a nič viac, bude rozum vševedúci.

Haluzza začal už chápať celú vec.

— Áno — poznamenal si — to je logické. Keď sa raz ľad pretvorí na vodu a táto na paru a keď raz Rozum je schopný vytvoriť jedného psa z ľadu, bude schopný ho vytvoriť aj z vody alebo z pary. Ovšem — dodal Haluzza — tento príklad je nie ten najlepší, lebo z pary nikto nevytvorí sochu, ale... pre analogiu...

— Správne. Len pre analogiu. Vidíte, aké je to jednoduché? Len trochu logiky a hneď to chápe človek. Tieto tri sochy, či chcem povedať dve, je memento pre nás, aby nikomu z nás nenapadlo klaňať alebo modliť sa pred touto Pudhou, ako to naši predkovia voľakedy robili. Vy hovoríte, že Indovia v Ázii majú podobné sochy a že klaňajú sa pred nimi. My ich už nechápeme vôbec. Čo by asi tá Buddhova socha (ako skala, ako hmota) tým ľuďom povedala, keby tak hovoriť vedela? Asi toto: úbohý človeče, si skutočne pošutovania hodný, lebo nepoznáš tvoj úkol na svete, nevieš prečo žiješ, lebo keby si vedel, tak by si sa neklaňal predom mnou. Však ja by sa mala pred tebou klaňať a nie opačne. Ty si ma stvoril, ty si mojím Bohom a nie opačne. Keď si raz schopný vytvoriť mňa z látky neživej, vytvoríš ma i zo živej, keď ručička tvojich hodínok vševědúcnosti bude stáť na 16. hodine, keď budeš už poznať podstatu života a ešte neskoršie, keď ručička bude stáť na 21. alebo na 24. hodine, vytvoríš mňa nielen zo živej látky, ale aj z mysliacej a dáš mi rozum. A potom; ako to bude vyzeráť; budeš sa predom mnou klaňať i vtedy, keď budem živá, budem vyprávať a myslieť?

Haluzovi mráz utekal po chrbte a žasol nad slovami profesora.

— Tak ja sa mám klaňať pred sochou tejto Pudhy? — pokračoval profesor. — Ja, ktorý som ju vytvoril? Však tá socha z kameňa, ako práca a ako napodobovanie prírody je najväčším dôkazom toho, že pánom sveta som ja. Je tak? A teraz ako to chápať, že pokiaľ ja s tou mojou prácou dokazujem, že pánom sveta som ja, pokiaľ s tou istou prácou, ako sochou snažím sa dokazovať existenciu jedného druhého pána sveta, mimo seba stojaceho? Musel by sa zblázniť, keby chcel, aby toto všetko súhlasilo. Bud' ja napodobujem prírodu a vytvorujem sochy neživé, živé a mysliace, v ktorom prípade pánom sveta som ja a nech sa potom tie sochy predom mnou klaňajú alebo tá socha kamenná napodobuje prírodu a je pánom sveta ona.

— Vy napodobujete prírodu, totiž rozum.

— Tak teda. Živú Pudhu už máme, chýbí ešte mysliača. A keď budeme mať už všetky tri, keď tá naša Pudha bude i myslieť, tak ja sa pôjdem k nej modliť. Čo? No ... Má úcta. To by bolo smiešne.

Haluzsa sa len ťažko spriatelil s myšlienkami profesora. Veda sem alebo tam, ale preč bola to novinka pre Haluzsa. Sochy. Socha z látky neživej, socha z látky živej a socha mysliača. Aké je to logické a jednoduché. A bársjako rozmýšľal nad týmto faktom, nemohol tvrdenie profesora nijak vyvrátiť. Len rozmýšľal, čo bude, keď tým ľuďom na Zemi všetko toto povie. Prezradiť tým Japoncom, Hindom, alebo ostatným kmeňom v Afrike úkol života a význam soch? ... ale kde, Boh chráň, aby im to všetko vysvetlil. Však by rozbúrili, dolámali všetky ich sochy. Budha by letel do priepasti, socha Konfucia by bola

rozbitá na tisíc kúskov a Mohamed? Sochu Mohameda by Arabovia snáď obesili a takto by ho niesli so šibenickou cez mestá. Nie — pomyslel si Haluza — nepoviem to nikomu, radšej si to nechám u seba.

Pudha sa len dívala na spoločnosť a nechápala, na čo tí traja pred ňou stoja. Stále si ústa otvárala a čakala na niečo. Potom začala brechať ako pes.

Hau-hau! Hav-hav-hav!

— Tak vidíte. Hau-hau už vie, len rečníť nie. Až budeme vedieť, čo je myšlienka, dáme jej rozum a bude aj romány písať.

— Však jakýsi rozum má už aj dnes.

— Jakýsi. Áno. Preto hovorím, aby ste učinili nejaký rozdiel medzi rozumom zvierata a človeka. Ono má len rozum a keď bude mať sebavedomie, bude mať i rozum. Ale to sme už všetko prebrali.

Profesor potom zavolať na živú gorilu.

— Pudha! Poď sem!

Pudha skočila so svojho miesta a utekala k profesorovi, ktorý ju na hlave pohladkal.

Pudha začala profesorovi ruky oblizovať.

— Vidíte! Takto je to správne, keď naše sochy nám ruky oblizujú, sa pred nami klaňajú a nie opačne. Pudha, budeš neskôršie aj romány písať?

Pudha nič. Len sa motala okolo profesora.

— Tak povieš, či nie?

— Hau-hau — brechala.

Profesor potom odtrhol so susedných krov nejaký banán a hodil jej.

— Na miesto! — povedal jej ešte a utrel si ruky. Potom sa pozreli na kapličku. Nad dverami bol

jedon veľký krub. Haluza už vedel čo to je: hodiny vševedúcnosti.

Kaplička čiže domček bol okrúhly a mal priemer 10 metrov. Ani oltár, ani lavičky tam nebolo, len maľby na stene. Od dverí na pravo bola namaľovaná riša neživej látky; hory, jazerá atď. potom voda, buňka, živočíchovia atď. až k rozumu, k V.-vozovčanom. Nič zvláštneho.

— Čo bude potom — tázal sa ho Haluza — keď budete už vševedúci?

— To vám tiež poviem, ale prv musíme prebrať ešte tretí a štvrtý úkol.

Sadli si na holuba a vrátili sa k lavíčke.

O treťom a štvrtom úkole profesor hovoril toto: Čo človek ešte na svete robí? Pevné telesá premeňuje na tekuté a tieto zase na plynné alebo opačne. Predmety priestorom pohybuje a týmto všetkým premeňuje vonkajší tvar sveta. Stavať alebo ničiť veci, to je koniec koncom nič iného ako premeňovanie skupenstiev telies alebo pohybovanie predmetov priestorom. Takto človek riadi svet. Nejde o to — vravel profesor — že človek toto všetko robí dnes ešte len v malom, ale o to, že je len otázkou času a vedy resp. otázkou kvanta energie, aby človek riadil svet v budúcnosti vo veľkom.

Akčný radius Rozumu.

— Každá myslíaca bytosť má svoj akčný radius. — Akčný radius rozumu je tá diaľka, ktorú človek so svojimi technickými prostriedkami prekenuť môže, pokiaľ až môže vyvolať nejaký chemický alebo fyzický priebeh. Byť alebo stáť „tu“ a zastreliť jedného vtáka, ktorý stojí „tam“, byť „tu“, mať kanón, vystre-

liť granát a vyhodíť do povetria nejaký dom „tam“, byť „tu“, potisnúť jeden gombík a zapáliť takto elektrické lampy „tam“ niekde v Austrálii, byť „tu“, a hovoriť do mikrofónu tak, aby nás počuli „tam“ v Amerike atď. to je akčný radius Rozumu. Akčný radius človeka je už 40.000 km dlhý, lebo elektrická iskra vašich vysieláčov prebehne už celú vašu Zemeguľu. Vystrelíte-li raketu na Mesiac, alebo na ostatné planety, váš akčný radius o toľko bude dlhší, čiže väčší. Urobte to a budete ho mať.

— Aký význam má tento akčný radius Rozumu?

— Tým sa svet riadi — odpovedal profesor. — Byť na Zemi, mať 384.000 km dlhý akčný radius, čiže byť na Zemi a vyhodíť celý Mesiac do povetria, alebo pretvoriť ho na žhavú, na žhavý plyn bez toho, aby človek ta musel ísť — to je celá tá vec. Byť na Zemi, mať niekoľko svetelných rokov dlhý akčný radius a takto zničiť vychladlé hviezdy, pretvoriť ich na žhavé, čiže takto riadiť svet — to je ten akčný radius Rozumu. Tvrdíť, že raz všetky hviezdy vychladnú a že vo Vesmíre raz nastane absolútny mráz, smrť — je nevedomosť a naivnosť. Vo Vesmíre sa nemôže stratiť nič, ani hmota ani energia. A čo je energia? Hmota. A hmota? Energia.

Stále zväčšovanie tohoto akčného radiusu účelom riadenia sveta — to je tretím úkolom človeka, Rozumu na svete. Poznávať prírodu, premeňovať skupenstvá telies a takto miešať hmotu s energiou, čiže pomocou akčného radiusu riadiť svet — to je ten úkol, ktorý na nás čaká.

Dosiahne-li akčný radius svojho maxima, Rozum bude všemohúci a súčasne i všade prítomný.

Toto už bolo pre Haluzu trochu veľa.

— Chcete snáď týmto povedať i to, že človek môže byť všemohúci? Že náš akčný radius môže byť tiež raz maximálny?

Profesor sa len usmieval.

— Nie — odpovedal — To som nehovoril. Ráčte pozor dávať; ja nehovorím len o človekovi, ani len o nás, ale hovorím o Rozume všeobecne. Rozum, sfa všetky mysliace bytosti dohromady. Niektorí môžu mať akčný radius dlhý len 10 svetelných rokov a druhý zase len 100 alebo 1000. Ďalej to neide. Nie jednotliviec ani jednotlivá rasa na rôznych planetách bude všemohúca, ale všetky mysliace bytosti spolu. Československá polícia nie je všemohúca, lebo čo bude, keď zlodej preskočí hranicu? Ale medzinárodná polícia, polícia všetkých zemí spolu už skôr môže byť všemohúca. Tam už ten zlodej nemôže sa stratiť. Tak i vo Vesmíre. Nie my alebo človek je pre všemohúcnosť predurčený, ale Rozum vôbec.

Rozum má k riadeniu Vesmíra k dispozícii toľko energie, ako celý svet.

Všetky predmety a zjavy vo svete sú dvojaké a to: prirodzené a umelé. Prirodzené predmety a zjavy sú tie, ktoré príroda nevedome, (priamo alebo nepriamo) vytvoruje a umelé zase tie, ktoré vytvoruje človek. (Rozum).

Človek riadi svet, táto veta má ten istý smysel, ako keď hovoríme, že Príroda seba samú riadi rozumom vedome.

Čo sú hviezdy ako predmety?

Čo je Vesmír (pohyb hviezd) ako zjav?

Príroda riadi seba samú dnes ešte vždy nevedome či je Vesmír už umelý zjav ?

Svet potrebuje svojho usporiadateľa, ktorý ho riadi ? Keď je to pravda (čo ovšem nemusí byť) tak ten usporiadateľ sveta môže byť len Príroda sama, ktorá seba samú riadi vedome.

Niet žiadnych tajností v Prírode a všetko, čo sa vo svete nedá vysvetliť s nevedomou prácou prírody, dá sa vedomou.

Veda je nielen vševidúca, vševedúca, ale i všemohúca.

— Tak ako sa veci majú vo Vesmíre — tázal sa Haluza profesora — Riadi príroda seba samú dnes nevedome, či vedome ?

— Nám sa zdá, že toto všetko robí Príroda dnes ešte nevedome. Však som ani nehovoril, že vedome. Keď pohyb atómov, elektrónov atď môže byť prirodzený zjav, prečo by nemohol byť i pohyb hviezd ? Ja som nehovoril, že Rozum pohybuje Vesmírom už dnes, ale len toľko, že môže pohybovať i hviezdami, keď bude mať k dispozícii toľko energie.

V parku sa začali objavovať Veľkovožovčania, ktorí tiež leteli na svojich vtákoch. Bol to muž a žena.

— Diösemoá — pozdravili sa s 5 metrovej výšky.

— Sesa — odpovedal im profesor a mával pravicou.

— Apropos — hovoril Haluza — čo tento váš pozdrav znamená ?

— Diösemoá, znamená, že som pánom sveta. Cogito, ergo sum dominus mundi, čiže : Myslím, teda som pánom sveta.

— A Sesa ?

— To znamená, že „Tak je“. Pri lúčení sa hovorí

„Á rezón“ čiže „S rozumom“. Aby každý sa riadil podľa svojho rozumu a robil všetko len rozumne. Tým sa zdôrazňuje veľmoc, autorita rozumu. Je to medziplanetárny pozdrav a takto sa pozdravujú všetci, ktorí úkol rozumu, účel života už poznajú. S rozumom. Chodte s rozumom. A na to sa tiež odpovie „Sesa“ alebo „S rozumom“.

Štvrtý úkol.

O tom sa profesor zmienil krátko a udal:

Štvrtý úkol rozumu je zdokonaľovať prírodu. Človek zdokonaľuje existujúce veci, ale nové nevytvoruje.

Čo je dokonalé?

— Anorganická látka je nie dokonalá, lebo do nej vložiacu energiu rozptyluje, vypustí zo seba samú, nežije ani nemyslí. O nej už o veľa dokonalejšie je teda druhé, látka živá, ktorá v sebe shromažďuje energiu a pretvoruje ju na energiu biologickú. (Energia Slnka sa na pr. pretvorí u koňa na jeho silu.) Ale ani táto je nie ešte dokonalá, lebo nemyslí. Dokonalé je to, čo myslí, lebo rozumom nie je možné dokonalejší spôsob myslenia si predstaviť. Rozum teda, ako tretie teda hmoty je najdokonalejšie niečo na svete. Áno. Ale môžeme tvrdiť to, že Rozum je dokonalý dokiaľ ono, ako mysliaci tvor po smrti vráti sa do zeme, vráti sa ta odkiaľ prišiel? Nie. To nemôžeme tvrdiť. Rozum bol by dokonalým len vtedy, keby mysliace bytosti už neumieraly alebo keby sa im už podarilo vymaniť sa z cirkulácie hmoty. Dokonalé teda (teoretice) je to, čo myslí a čo ako mysliace individuum majúc tela, je nie pomíjajúce.

Život je len chemia, mechanika a fyzika a tento stroj, tento chemický priebeh môže byť nesmrteľný

tak, ako je na pr. buňka už aj dnes nesmrteľná a večná.

Vývoj vo svete u Rozumu kulmiluje. Ďalej to už nejde, lebo po Rozume nenasleduje už nič, žiadne štvrté tede.

Hmota má len tri tedy a úkolom tretej tedy je poznávať, napodobovať a zdokonaľovať existujúce už veci.

Zdokonaľovať veci na svete má len lokálny význam, lebo hlavným cieľom je zdokonaľovať seba samého.

Poznať všetko to, čo človekovi vo vývoji predchádzalo (ako to druhý úkol hovorí) a pomocou tejto vedy postupne predlžovať svoj životný vek, to je podľa V-vozovčanov štvrtý úkol Rozumu na svete.

Profesor potom skrátka opakoval to, čo Haluzovi a Mi-lej dosavád predložil.

— Čo robíme na svete? Poznávame, napodobujeme, riadime a zdokonaľujeme Prírodu.

Stále zväčšovať radius obzoru a) a b) — to je prvý úkol.

Poznať všetko to, čo človekovi vo vývoji predchádzalo (čiže napodobovať) to je druhý úkol.

Stále zväčšovať akčný radius Rozumu — to je tretí úkol a

zdokonaľovať seba samého, je zase štvrtý úkol.

Život je boj a tento boj o život je totožný so štyrmi úkolmi Rozumu na svete. Alebo môžeme vec vyjadriť i takto: človek má štyri úkoly na svete a tieto úkoly ako naša každodenná práca sa menuje jedným slovom: boj o život.

Odkiaľ pochádzame?

Nevedome z Prírody.

A kam spejeme?

Vedome k vševidúcnosti, k vševedúcnosti, k vše-

mohúcnosti a k nesmrteľnosti.

— Nejde o to — zdôrazňoval profesor tieto slová — či človek toto všetko dosiahne, či nie, čo je koniec-koncom vedľajšie, ale o to, že cesta, na ktorú sme nastúpili, tá nás vedie bez ohľadu na to, či sa toho dožijeme alebo nie.

Úkol Vesmíru.

Profesor z Veľkého-vozu vyprával potom Haluzovi niečo o Vesmíre všeobecne.

— A čo sa robí na rôznych planetách v malom, — pravil — to samé sa robí vo Vesmíre vo veľkom.

— Čo sa robí? Čo sa deje?

— Lad sa pretvoruje na paru, búrec hodvábný sa pretvoruje na motýľa a hmota, čiže anorganická látka sa pretvoruje na živú, na mysliacu, a keď tento dej sa dokončí, nastane koniec sveta.

— Čoho?

— Hovorím, že koniec sveta.

— Nerozumiem.

— Vy ste podarený. Keď raz mal svet svoj počiatok, musí mať i svoj koniec, nie je tak? Keď raz z anorganickej látky sa vytvorila živá a z tejto zase mysliaca, a keď to ďalej už nejde — pretože náš svet je len trojtugeový — tak to znamená, že na konci bude len tretie tede, totiž mysliace.

— ??

— Takto vám to poviem. Tá žhavá prahmota, z ktorej vznikly hviezdy a svet, sa menuje Prírodina. Svet dnešný, kde je už život a mysliace bytosti, menuje sa príroda a tie mysliace bytosti, ktoré dosiahnu vševedúcnosť a vymania sa z cirkulácie hmoty, sa

zase menujú Prírodica. Úkolom Vesmíru je teda: pretvorenie sa neživej látky na živú a tejto zas na mysliaču, inými slovami: úkolom Vesmíru je: pretvorenie sa Prírodiny na Prírodicu. Všetka hmota, ktorá ešte nežije, musí raz žiť a táto raz sa musí dostať do tela mysliacich bytostí, odkiaľ sa potom už nescie vrátiť do zeme, do cirkulácie hmoty. Rozumiete teraz už? Všetka hmota myseľ nemôže, ale len na živú sa pretvoriť a táto živá látka musí slúžiť Rozumu, čiže musí byť sústredená v tele mysliacich bytostí. Tak si to treba predstaviť.

Haluza len rozmýšľal.

— Poviem vám jeden príklad. Vezmete jednu skalu do ruky a vyhodíte ju do vzduchu. Pokiaľ tá skala letí vo vzduchu, sa pretvorí na vajce a keď vám spadne do ruky späť, bude z toho mysliače kuriatko. Skala je Prírodina, neživá látka, vajce je Príroda, ako živá látka a kuriatko bude Prírodica, ako živá a mysliača.

— Však je to jednoduché — pokračoval profesor — máte to pred nosom. Neživá sa pretvoruje na živú a táto zase na mysliaču. To je celá tá vec. Na počiatku bola len neživá a na konci bude len živá a mysliača. Vznik a zánik rastlín, živočíchov a mysliacich bytostí, vznik a zánik hviezd a slnečných sústav bude sa opakovať na svete tak dlho, pokiaľ príroda ako anorganické Absolutno sa nepretvorí na Absolutno živé, mysliače. Chápete vy toto?

— Áno, áno, chápem — odpovedal mu Haluza s nechutou — nejaký Ancikrist vyhodil náš svet do priestoru a keď mu tá skala, či chcem povedať ten svet nazpät' padne na nos, bude z toho Rozum,

že áno. Ale kde je ten Ancikrist?

Profesor sa z chuti zasmial.

— Nebol to Ancikrist — snažil sa ho potešiť profesor — nič sa nebojte. Veci sa majú takto :

Na počiatku bola jedna žhavá prahmota a na konci bude len Rozum.

Bolo prvé tede a bude len tretie.

Bola Prírodina a bude Prírodica.

Bola energia tepelná a bude len duševná.

Bol jeden počiatok a bude i koniec.

Boly hviezdy a budú len mysliace — bytosti.

Bola skala a bude kuriatko.

— Ale kde je ten Ancikrist — prerušil Haluza profesora — to by rád vedel.

Profesor sa nenechal vyrušiť a len hovoril ďalej.

— Náš počiatok sveta bol súčasne i koncom jedného sveta pred nami existujúceho a náš koniec sveta bude súčasne i začiatkom jedného sveta za nami prichádzajúceho.

— Na tieto slová Haluza vyskočil zo svojho miesta tak, ako čo by ho bol niekto ihlou popichol.

— Érdekes — hovoril — ale aký to bol svet pred nami, ktorý se skončil — ohňom a aký to bude svet za nami, ktorý sa bude začínať s — Rozumom ?

— Ja mám vedieť? Náš svet je trojtugeový, ale koľko tugeový bol pred nami a bude za nami, to nevieme, lebo náš rozum tam už nesiaha. Ignoramus et ignorabimus.

— A čo je z toho pravda, že Čas a Priestor sú len podmienkami všetkého poznania, že sú len apriorné pojmy a nie mimo nás existujúca skutočnosť? Že náš svet je len svet zjavov a nie svet skutočný?

— To uvidíme až budeme vševedúci, až ručička na-

šich hodín bude stáť na 23 alebo 24 hod. Otázka, čiže problém Času a Priestoru je najväčší problém sveta a nikto nebude vševedúci, pokiaľ tento problém nerozrieši.

— A kedy bude „koniec sveta“ ?

— I to sa dá vypočítať. Keď sa dá vypočítať, koľko má rokov Zem, Slniečna sústava alebo koľko ročný je Svet, tak môže sa vypočítať i to, že za aký čas neživá látka sa pretvorí na živú, na Prírodicu. Za aký čas? My už máme jedno číslo na to, pol druhu svetelných rokov dlhý, ale možná, že sa ešte predĺži a bude ešte dlhší.

Mal-li svet svoj počiatok, musí mať i koniec.

Je-li svet konečný v Priestore, je konečný i v Čase.

Raz som povedal, že veda je hodinkou prírody, ktoré ukazujú čas na rôznych planetách. A dodám ešte k tomu: veda je hodinkou prírody vôbec. I Vesmír má svoje hodinky.

— A koľko hodín je vo Vesmíre ?

— Snáď ani jedna hodina nie. Vesmír je ešte veľmi mladý. Nie sme veľmi ďaleko ešte od začiatku.

-- Z čoho to súdite ?

— Lebo anorganická látka je v absolútnej väčšine a po Prírodici ešte ani stopy. Kdekoľvek len obrátíme naše teleskopy, všade len hviezdy, všade len neživá látka. Len tu a tam sa najde život a mysliace bytosti.

Pretvorí-li sa aspoň polovina neživej látky na živú, čiže na mysliacu tak bude 6 hod. a keď nebude na svete neživej látky ani 1 kg, tak bude 12 hod. Koniec. Po tom všetkom sa zaháji nová epocha. Nový Svet.

Prask !

Bol to teraz ohromný meteor. Vesmírová loď sa len tak triasla.

Haluza sa pozrel na oblohu.

— Nebude z toho koniec . . . sveta? Koniec vašej vesmírovej lodi? — spýtal sa.

— Nič sa nebojte. My sme sa už postarali o to, aby nám tie meteory neškodily.

Haluza rozmýšľal a sadol si na lavičku znova.

— Úprimne rečeno — povedal na toto — mne sa celá vec nepáči napriek tomu, že sa cítim už veľmi múdrom. Už som z toho Múdr. Haluza.

— A čo sa vám nepáči?

— Že ja mám zomrieť a tí naši potomci budú nesmrteľní. To sa mi nepáči, že nenarodil som sa o niekoľko sto miliónov rokov neskoršie. Vám je ľahko, vy možná, že tiež už nezomriete. Ale čo mám na toto všetko povedať ja, zemský červík z Harmanca, ktorý o 100 rokov už určite budem pod zemou?

— A kto za to môže? Individuá na Zemi budú sa rodiť a umierať potiaľ, pokiaľ vaši potomci nedosiahnu vševedúcnosť a nevymania sa z cirkulácie hmoty.

— Nesúhlasím a radšej sa zastrelím. Tak ja mám zomrieť a ten čo za mnou príde bude večne žiť?

— Žiaľ.

— Skrátka ja budem . . . totiž ja nebudem a on bude . . .

— Dva razy žiaľ.

— To je . . . to je . . . potom . . . Érdekes. Tak ja mám byť ten nešťastný a on šťastný? Prečo ja mám tú smolu?

— To neviem, lebo to už nepatrí do pojmu vševedúcnosti.

— No nie. Keď je tomu tak, tak je to . . . škandál, svinstvo, aby sa tak vyjadril. Ja mám zomrieť a on žiť. Hm! To je poriadok.

Profesor sa len smial.

— Prečo sa ráčite smiať?

— Nuž ako by som sa nesmial, keď si neviete rady dať. Chcete-li večne žiť i vy, tak sa dajte vypchať . . . Óh, prepáčte, že som vás urazil. Ja som to chcel povedať, aby ste sa dal konzervovať do liehu, alebo do ľadu.

Haluza sa zarazil. Že som ja nepomyslel na to — myslel si. A jeho tvár zažiarila od radosti.

Vyskočil zo svojho miesta a vykrikol:

— Sláva, sláva! Tak je to. Do ľadu. Nazdar. Ahoj. Nech žije Príroda! Ja som vedomá Príroda. Diösemoá.

— Sesa!

— Keď sa dám pochovať alebo spáliť, tak môžem byť istý, že sa nikdy neprebudím, ale keď sa dám do ľadu, tak budem mať — keď už viac nie — aspoň 1% nádeje, že naši potomci ma vzkriesia. Je tak?

— Asi.

— Kto chce nech sa pochová a nech vstane na druhom svete, ale ja chcem vstať z mŕtvych na tomto svete. Je pravda?

— Tak je. Kto verí, ten bude spasený, ale kto verí vo vševedúcnosť a všemohúcnosť vedy, ten môže vstať z mŕtvych.

— Ten nech sa dá vypchať . . . Ó pardon . . . ten nech sa dá do liehu — dodal k tomu Haluza.

Potom chytil svoju Mi-lú, postískal ju a pobožkal.

— Aj ty sa dáš do ľadu, že áno. Spolu sa dáme a . . . musíme znovu žiť. Musím, čo aj zomrem — hovoril a udrel päšťou do vzduchu. Čo ma i všetci čerti v pekle upečú.

Teraz bol už Haluza múdrejší ako profesor z Veľkého voza.

— No povedzte mi pane profesore — hovoril — čo ten zaslúži, ktorý sa dá po smrti zahrabať do zemi alebo spáliť? Zaslúži inú smrť? Že nezaslúži? Do ohňa s takým rozumom, ktorý nepozná úkol rozumu, ktorý neverí vo všemohúcnosť vedy. Je tak?

Nedalo sa ďalej debatovať, lebo tie lietavice padaly na vesmírovú loď ako krupy.

Všetci sa dívali hore na nebo, na strechu parku.

— A prečo je už také šero? Taká tma?

-- Pravdepodobne sme sa dostali už do stieny Zeme. Hneď budete doma. Ale poďme k oknám, odtiaľ budeme vidieť tie meteory.

A skutočne. Z okna vesmírovej lode bolo vidieť lietajúce žhavé meteory tak, ako človek z vlaku vidí lietajúce iskry z lokomotívy vychádzajúce. Tisíc a tisíc meteorov lietalo na nebi krížom-krážom a zanechaly za sebou žhavú čiaru.

Vesmírová loď sa približovala k Zemi a letela celkom pomaly. Haluza a Mi-lá sa od Veľkovožovčanov odobrali, nastúpili do gondoly balona a čakali až ich kapitán vypustí z vesmírovej lodi do stratosféry — na Zem.

Boli už len 60.000 km nad Zemou.

Nastala hodina lúčenia.

-- Tak s rozumom mládenci — odpovedal im kapitán a vrele im postískal ruky. — Buďte zdraví. S Rozumom!

— Sesa pane kapitáne. S rozumom!

— Nie zabudnúť dať sa konzervovať do ľadu — poručil im naposled ešte profesor. — A dobrý mráz vám prajem. Len trpezlivosť. V spánku bilion rokov ako nič.

— Ako okamžik. Tak do videnia. S rozumom.
A odobrali sa všetci prítomní.

Okno gondoly sa uzavrelo a spodné dvere vesmírovej lodi sa otvorily.

Balón vypadol a naši ráno o 3. hod. šťastlivo pristáli na Zemi, nie ďaleko od Banskej Bystrice, na poli pri obci Veľká Lúka.

* * *

Všetko sa podarilo. Kapitán otočil kormidlom a vesmírová loď sa potom tou najväčšou rýchlosťou vracala smerom k Marsu — späť. Kapitán lodi bol už veľmi zvedavý na tie marsové kanály a chcel vedieť, čo Haluza a jeho Mi-lá na povrch Marsu vy-písali, vykreslili. A keď planeta Mars bola na oblohe tak veľká ako tanier, kapitán dal si svoj ďalekohľad na oči a čítal :

Kde - sa ľudia mi - lu - jú, tam sud - ca ne - má
čo hľa - dať.

A složil ďalekohľad.

Stál pri ňom i podkapitán.

— Bodajže vás, aby vás — povedal na to všetko kapitán. — To mi ale tí mládenci dali. No, čo na to poviete pane kolega? Že kde sa ľudia milujú, tam vraj sudca nemá čo hľadať.

— Veru mali pravdu — poznamenal si podkapi-tán — lebo tí, ktorí sa milujú, navzájom sa aj po-trestajú. Všetci viete ako je to v manželstve. A keď sú už s tou láskou potrestaní, na čo tam potom ešte aj sudca?

K o n i e c .

**Marsove {kanály dľa Schiaparelliho. (1888). Newcomb:
„Populárne hvezdárstvo.“**